

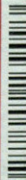
Musulmanen bizipenak Euskal Herrian

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A r i a

01826

Miren Azkarate, EAEko Kultura Sailburua

“EUSKAL KULTURAREN MILITANTE IZATEN HILKO NAIZ”

Patxi Zabaleta

“Soberania taktika mailara jaistea, gatazka etengabe luzatzea da”

Urriko

Larrun

Mugarik gabeko pentsamendua

Hamarkada erabakigarria euskal kulturarentzat.

Musika, antzerkia, literatura, artea... aldaketaren giltzarriak.

Zer eragin izan zuen Zeruko Argiak berrikuntza garai horretan?

Egoera politikoaren itzala euskalgintzan.

60ko hamarkadako euskal kultura berria

Mahaikideak:

- Pedro Alberdi
- Arantxa Gurmendi
- Jose Mari Satrustegi

Iritziak:

Mikel Atxaga
Jose Mari Velez de
Mendizabal

Elkarrizketa:

Agustin Ezeiza

LARRUN hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

Argazkia: Joseba Olalde
Diseinua: antza S.A.L.

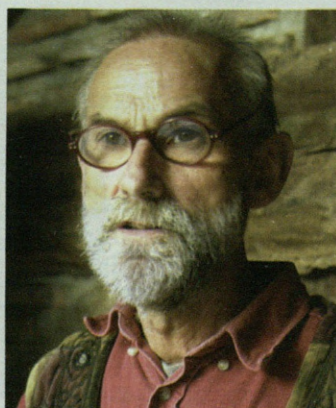
■ **Patxi Zabaleta: "Batasuna, gu bezala, alderdi berria da, nahiz eta ez aitortu"** 8

■ **Musulmanen bizipenak Euskal Herrian** 18

■ **Fruitua ondu da** 23

■ **Juan Gorriti: "Egurak komunikazio bat du, hitzez azaldu ezin dena"** 29

ORRIZ ORRI

Oihartzunak 4

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa 5

Elkarriketa: Patxi Zabaleta.

Xabier Letona 8

EKONOMIA

2002ko aurrekontuak bi biloi pezeta inguru.

Daniel Udalaiz 12

EUSKARA

Moilan kontatutakoak paperean bilduta.

Joxemi Saizar 16

GIZARTEA

Musulmanen bizipenak Euskal herrian.

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre 18

Fruitua ondu da.

Erlantz Urtasun 23

Elkarriketa: Juan Gorriti.

Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre 29

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak 36

Elkarriketa: Miren Azkarate.

Mikel Asurmendi / Izaskun Jauregi 38

Orain Dela 30 Urte

Pilar Iparragirre 43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak 46

Agenda 49

Bizia 50

Ihesi 51

Denborapasak 55

IRITZIAK

Politika: Antxon Gomez 7

Kultura: Xabier Etxaniz Erle 35

Azkena: Andoni Egaña 58

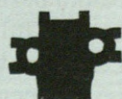
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta
 ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
 Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
 Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore
 Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun
 Jauregi, Xabier Letona.
 Maketazioa: Berdaitz Goia.
 Administrazioa: Marijo Aierza.
 Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
 Urruzmendi.
 Hedapena: Ixabel Bereziartua.
 Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
 Soraluze, Bego Zuza.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak:
 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48
 (komertziala).
 IPARRALDEA: Xalbardin baita.
 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.
 Faxe: 559 47 60 01.
 NAFARROA: Gazteluko Plaza 44,
 3.eskuina. 31001 Iruñea.
 Tel.: 948 22 22 85.
 POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com
 WEB ORRIALDEA
 www.argia.com
 LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.
 ISSN: 0213-909X.
 BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.
 INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herrian . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Kowsar, Iraneko "The Iran News" egunkarian

-Gurutzean: Afganistarrak.

■ Donato, Kanadako "The Toronto Sun" egunkarian

-Atearen gainean: Sartu.

-Kartelean: Ongi etorri Estatu Batuetara.

Hiruko Txikian

BATASUNA EZ DA ARALAR

Noski. AB Batasuna ez den bezalaxe. Uztaritzeko ABren batzarretik landa, Batasunako kideek AB uztea erabaki dute. Eta itxuraz honek Iruñeko Batasunako batzarren ondoan Aralarrek egindakoaren antza baldin baduke ere, ez da batere berdina izan emaitza, Batasuna urriaren seia aitzin jada alderdi gisa antolatua baitzegoen Aralar ez bezala. Eta Aralarrena Batasunak bere aurkako lehiazat jo baldin bazuen ere, Iparraldean ez omen dio ABri lehiazat egiten, elkarrekin aritzeko kondenatuak baitaude Batasunakoen hitzetan. Beraz, ABk Batasuna ez denez, ez du ezker abertza-

learen eremuaren jabetzarik, eta ez du Batasuna etxetik kanporatuko. Uztaritze ez dela Iruñea alegia. Ez dakit Batasunako ABren hautetsiek Aralarreko EHkoen bide bera egiteko asmoa duten ala EHko Batzarrerena, beren karguak atxiki ala ABren kargu utzi alegia. Dena den, xehetasunak xehetasun argi da guztiontzat ere Iparraldea diferente xamarra dela. Eta idazten ari naizela Trepa zendu dela jakin dut. Goraintziak eta doluminak bereziki Bego, Ugutz eta Nahari. Eta agur maitekorra hiri Jabi. Agur, agur, agur lagunak entzun gure kantua...

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

TERMOMETROA

PP ETA PSE-REN IKA-MIKAK DONOSTIAKO UDALEAN

DONOSTIAKO udalean PP eta PSE-EEK duten akordia bere une larrie-

■ Odon Elorza, krisiaren protagonista

netik iragan da 1999ko udal hauteskundeen ondoren gobernu akordioa gauzatu zenetik. Akordioaren ibilbideak tentsio une ugari izan ditu une desberdinetan, baina inoiz ez da apurketatik horren gertu izan. Udal politikatik haratago doan auzia da zalantzarik gabe, Estatu mailan PP eta PSEren artean izandako ika-mikek adierazten duten bezala; iaz egindako Terrorismoaren aurkako Itunaren apurketaren erreferenziaren bat ere entzun ahal izan zen Madrilen. Indikadore askoren arabera, dena den, PP eta PSOEn arteko tentsioen hasiera besterik ez da seguruenik; elkar gurutzatzen dituzten adierazpenek ere hori bera adierazten dute.

SOZIALISTEN EZTABAIDAK

Hauteskunde ondorengo egoera politiko berrira nola egokitu eta euskal egoera politikoaren etorkizunarekiko ikuspegi desberdinak, horra sozialisten barne eztabaidaren zio nagusiak. Zehatzago esanda, PPren gandiko urrutiratzea nola egin eta balizko herri kontsulta bati nola erantzun. Aireratutakoak, PSE-EEren baitan ur uherrak direla adierazten du. Ohiko sozialismo baskista eta sozialismo espainolista aurrez aurre. Gabonen aurretik izango da Konferentzia Nazionala, eta urak gehiegi nahastu ezean, eztabaida interesgarria jarraitu ahal izango dugu.

AB-BATASUNA: ZAPORE MINGOTSA IPARRALDEAN

ABERTZALEEN Batasuna eta Batasunaren arteko banaketa giro lasaian egin dela azpimarratu dute alde bietako kideek. Etorkizunean zenbait alorretan aurrez aurre aritzeko beldurak ere eragina izan du adierazpen horietan. Edozein eratan, lasaitasunak ezin izan du ezabatu Iparraldeko ezker abertzalea batzearen alde horrenbesteko urteetako ahaleginak porrot egin izanak utzi duen halako zapore hits eta mingotsa. Alde biek azpimarratu dute honakoa: izango da elkar lanean aritzeko tarterik. Eta politikaren izaera kontuan hartuta, elkarren aurrez aurre ere bai seguruenik.

TXANPONA

NAFARROA INDUSTRIALA

Nafarroako Parlamentuak herrialdeko egoera aztertu zuen. Ikuspegi ekonomikotik, Sanz presidentea baikor agertu zen, etorkizuna batez ere monolaborantza industrialeko autoen sektorean oinarritzen den arren. Garai batean, Nafarroan haragi eta ehungintza sektoreak punta-puntakoak izateari utzi zioten arduradun ekonomiko-politikoek loraldi ekonomikoan automobilgintzaren alde apustu egin zutelako. Ez dago gaizki automobilgintzaren alde apustu egin izana. Larria dena 2001. urtean, mundu egoera ekonomikoa kolokan egonik, automobilgintzaren alde ia eskusiboki apustu egiten jarraitzea da.

Nafarroaren kasuan, Alemaniaren erabakien menpe dagoen sektorea da, bertan baitu Wolkswagenek egoitza nagusia. Oraitxe, Alemaniatik hurbilago, Eslovenian, Txekian edo Polonian auto fabrika modernoagoak eta kostu txikiagoak izateko aukerak daude. Zer gertatuko litzateke Alemaniako zuzendaritza nagusiak herrialde horien aldeko apustua egingo balu eta Nafarroaz ahaztuko balitz? Krisia oso larria litzateke. Arduradunak etorkizuna iragartzen eta zentzuz planifikatzen jakin ez duten politikoak izango lirateke.

◆ DANIEL UDALAITZI

■ Lehergailuak 17 pertsona zauritu zituen.

MADRILGO BONBA AUTOAREN EZTANDAK IKERKETA ZABALDU DU

MADRILEN hilaren 12an eztanda egindako bonba autoaren auziak aurrera jarraitzen du eta polizia espainiarrak, lehergailua zergatik ez zen aurkitu jakin ahal izateko ikerketa zabaltzen du. PSOEk eta Ezker Batuak segurtasun indarren hutsegitearen azalpenak eskatu dituzte; iragan abenduan Terrorismoaren aurkako ituna sinatu zenetik, sozialistek ETArekin zerikusirik duen gai batean PPri azalpenak eskatzen dizkioten lehen aldia da. Madrilen 12an egin zen desfile militarrekin denboran bat eginda lehertu zedin pentsatua zegoen lehergailua, baina ordu-tegi akats bategatik, goizez eztanda egin beharrean gauetz lehertu zen, 17 pertsona zaurituz eta kalte material ugari eraginez.

ESKUBIDE POLITIKO ETA ZIBILEI BURUZKO EKIMENA BATASUNATIK

EUSKAL Herritarrek dituzten eskubide zibil eta politikoei buruzko ekimena abiaraziko du Batasunak. Horretarako, lehenbiziko urrats batean Lizarra-Garaziko akordioa sinatu zuten indarrekin bildu nahi dute Batasunakoek, nahiz

eta gainerako indarrekin biltzeko prestutasuna ere azaldu duten. Azken hilabeteetan dagoen komunikazio hutsunea bete nahi dute elkarriketa txanda honekin eta egungo egoera politikoaren azterketa bateratua egin. Eskubide zibilen artean, autodeterminazio eskubideak duen garrantzia azpimarratu dute Batasunatik. Batasunaren diskurtsoan azken asteotan autodeterminazio hitza maiatzaren 13ko hauteskunde aurreko garaian ez bezala errepikatzen ari dela ez da oharkabea pasatu.

ALDI BATERAKO ENTREGAK

FRANTZIA eta Espainiako gobernuek terrorismo delituengatik atxilotutako presoekin aldi baterako entregak hitzartu dituzte. Honen arabera, esaterako, Frantziak preso bat Espainian epaitu dezaten entregatu ahal izango du, nahiz eta Frantziak auziren bat edo kartzela zigorra betetzeke izan. Ez da erraza jakitea, neurriok aurretik aurreikusita zirelako, baina agian EEBBeko irailaren 11ko atentatuaren ondorengo lehen eraginak ere hasi dira sumatzen Euskal Herriak bizi duen gatazkan. Estatuak abagunea nola ari diren probesten ikusita, azkena ere ez da izango seguruenik.

ESTRADIZIO AUZIA QUEBEC-EN

QUEBECEKO Justizia Auzitegi Gorenaren aginduz, urriaren 30 eta 31n egingo da Gorka Perea eta Eduardo Plagaro euskal errefuxiatuen aurkako estradizio epaiketa. Fiskaltzak azkartasun handiz erantzun nahi izan dio Espainiak egindako estradizio eskaerari; errefuxiatuen abokatu John Philpot eta Pierre Poupard-ek, aldiz, Espainian ideia politikoengatik dagoen jazarpena mahaigaineratu dute eta bi errefuxiatuak zigortu zituztenean berme politikorik ote zen zalantza jarri. Honen guztiaren ondorioz, epaiketa luze joango dela aurreikus liteke.

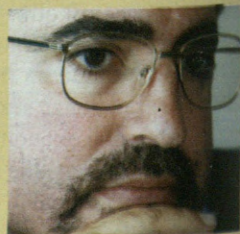
■ J. Antonio Urbiola.

IZPIAK

Jose Antonio Urbiola EAJko EBBko buruzagi nafarraren esanetan, Nafarroako abertzaleen botoa oso sakabanatua dago eta, bere ustez, EAJ, EA, Batzarrak eta Aralarren artean elkarriketari ekin beharko litzaioke egoera honi itzulita eman pentsatzen hasteko. Apurka gerturatzen ari da 2003ko udal eta foru hauteskundeak itzala.

Zabalik informazio egitasmo digitala abian jarri du Eusko Legebiltzarra. Interesatuak interneten jarritako gai zerrenda batean gai desberdinen arteko hautaketa egin ahal izango du eta harpidetza egin ondoren, gai horiei buruz Legebiltzarrean jorratutakoa jasoko du.

Jesus Egiguren PSE-EEko buruzagiak sozialisten barne eztabaidarako prestatutako txostenak, autodeterminazioari buruzko eztabaida eta bermeekin egindako herri kontsulta onartuko lituzkeela azpimarratzen du. Egigurenen ustez, kontua ez da herri kontsulta baten aurrean ateak zabaltzen dituela. Jaurlaritzak berau egiteko asmoarekin jarraitzen badu, ate hori ixtea ezinezkoa dela baizik.

■ Jesus Egiguren.

B A H E A

- Xabi Larralde, Batasunako Mahai Nazionaleko kidea "Gara"n: "Bereizketaren gakoa ibilimolde nazionalean dago gehiago, proiektu nazionala nola gauzatu behar den planteatzerako garaian. Hortaz, Batasunaren bidetari une honetan jarraitzeko prest ez zirela erabaki zuen gehiengoak. Dena den, azkenik Euskal Herri osoko ezker abertzalearen antolakunde bateratu batera iritsiko garela pentsatzen dugu".
- Jean-Noel Etxeberri 'Txetx', ABko bozeramailea 'Egunkaria'n: "Hor dago Lizarra-Garaziko oinarrietariko bat: nola ekarri PSOEko sektore batzuk Lizarra-Garaziko izpiritu eta forora. Elkarri-ren konferentzia, alde horretatik, esperantzagarria da".
- Josu Jon Imaz, Eusko Jaurlaritzako bozeramailea: "Ertzaintzaren eta gainerako segurtasun indarren laguntzarekin, euskal gizarteak ETArekin amaitu behar du".
- Arnaldo Otegi, Batasunako eleduna: "Ezin dezakegu beste 25 urte pasatzen utzi, eta herri honetako eztabaidarik garrantzitsuenak pasatzen utzi, hau da autodeterminazioarena; bide horretatik eraman behar dugu Euskal Herria beste estatus juridiko-politiko batera".

Iragarpen ustelak eta bide berriak

Ibarretxe lehendakariak behin eta birritan aldarrikatu du, baita Imaz Gasteizko gobernuko bozeramaileak ere, ahoa hitzez bete: *“Euskaldunok nahi duguna izango gara, eta inongo gobernu edo indarrik ezingo digu hori ukatu”*. Esaldiak euren ahotan aldarrikapen politikoen mugak gaintitzen ditu iragarpen mistikoen eremuetan barnertatzeko. Jakina, euskaldunok pairatzen ditugun bi estatuek Euskal Herriarekiko historikoki mantendutako jarrera ikusirik, edo Ibarretxek informazio pribilegiatua dauka PPko neofrankisten eta Frantziako Gobernu jakobino zaharraren konbertsio mirakulosoaz, edo, betiko legez, jelkideek ez dute asmo handirik hitzetatik ekintzetara pasatzeko. Ohi bezala autodeterminazio edozein kontsulta *“ad calendas graecas”* bidaliko dute, Ibarretxeren halako herri kontsulta bat bultzatzeko Salburuako mehatxu eta guzti.

ESTATU espainiarrak ez zuten onartu ez Konstituzioari bizkarra ematea, ezt NATOrri eman-dako euskaldunon ezetza borobila. Baskongadetako gehiengo batek bozkaturako Gernikako Estatutuaren 20 urte pasata, espainiarrek bete gabe jarraitzen dute. Eskumeneren %40 falta dira dirudienez, gutxi gora-behera erreferendum hartan adinagatik parte hartu barik geratu ginen Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako 38-39 urte azpiko herritarren kopurua.

Hala ere, entzun behar izaten dugu espainolisten aldetik estatutua ukituezina dela, ia dogma erlijioso bat balitz bezala. Alegia, botoemaile haiek ez zuten bakarrik euren bozka konprometitu, euren ondorengoena baizik, jakin ezazu zenbatgarren belaunaldi arte. Demokrazia hereditarioaren kontzeptu bitxia espainolistena! Zer esanik ez Trebiñoren afera luzeari erreparatuz gero. Edo Iparraldeko departamenduarena, non Parisek hautetsien eta herritarren gehiengo baten iritzia aurrean entzungor jarraitzen duen. Baita euskal presoak Euskal Herriratzeko gizartearen borondetari egindako trufa eta abarrekoak ere.

Autodeterminazio eskubidea gauzatzen eta balizko independentzia bat onartzea baino apalagoak diren hamaitakxo aferetan estatuek erakutsi digute soberan zein den demokraziaz duten ikuspuntua.

Estatutua betearazteko gai izan ez diren EA eta EAJ alderdiek, nola adierazi dezakete lotsagorritu gabe marko politiko honetan estatuek onartu beharko dutela euskaldunon edozein erabakia? Jakin badakite Frantziak eta Espainiak ez dutela gogo onez hartuko euren barruko herrien autodeterminazioa. Haien tresneria guztia horren aurka erabiliko dutela.

Gauzak horrela, EAJ eta EAren estrategiak sorgin-gurpil zoro batean kateatzen du euskal gatazkaren konponbide balizkoa. Euren autonomismo eta partizionismoan harrapatutik, kontsultaren aukera behin eta berriro atzeratzen dute zorabioa sortzen dien estatuekin edozein enfrontamendu maila saihesteko. Estatutu espainiarrak sekula betetzeko asmorik ez duen estatutu baten konpetentziak eskuratzean jartzen dituzte euren balizko errebindikazioak.

Ibarretxek badauzka milaka botoen indarra Moncloari erronka botatzeko eta falta diren eskumenak *“de fakto”* eskuratzeko. Ez du egingo. Ardanza eskolaren gizon gris bat da. Ez da garai latz eta erabakigarrietarako buruzagia, Agirre izan zen modukoa. Ibarretxe ez da Madril aurrean kalparra altxako, ez gizon apala delako, ausardi politiko falta duelako baizik.

DANI BLANCO

Antxon Gomez
EAE-ANVko idazkari nagusia

*“Joan den hauteskundeetan
herritarrek zera adierazi
ziguten argi eta garbi: nahiz
eta subirotasun gehiago nahi,
dagoena kudeatu eta erabili
behar dela, ezin dela
espainolen eskuetan utzi
inolako botere autonomikorik”*

HORREGATIK, adibide xume bat jartzeko, nahiz eta EAJk hauteskunde kanpaina euskal selekzioaren gaia erabili, bere gobernuko inor ez zen hurbildu Loiura sakanako tiratzaileei ongi etorria ematera Japonen gure kirol selekzioen alde emandakoa eman eta gero. Garaia da herri honen independentistok bide berriak jorratzen hasteko. Intsumisio eta desobedientzia zibilaren bideak.

Udalbiltza eta beste nazio mailako erakundeen indartzeko. Baina baita ezker abertzaleko egungo erakundetan ditugun gure bitarteko instituzionalak erabiltzeko ere. Joan den hauteskundeetan herritarrek zera adierazi ziguten argi eta garbi: nahiz eta subirotasun gehiago nahi euskaldunontzat, dagoena kudeatu eta erabili behar dela, eta bereziki, ezin da espainolen eskuetan utzi inolako botere autonomikorik.

Horregatik, bere oinarri politikoei uko egin gabe, ezker abertzalea *“dena ala ezer ez”* sorgin-gurpiletik irten beharko litzateke, bide berriak jorratuz parte hartze instituzionalari dagokionez ere ●

HBko ildo bat izatetik alderdi izatera iragan da Aralar, Batasuna prozesuan sortutako egoera berriaren ondoren. Nafarroan sortua, Aralar Hegoaldeko gainerako lurraldeetan hedatzen ari da eta talaia berritik euskal politika nola dakusan jakin nahi izan dugu.

"BATASUNA, GU BEZALA, ALDERDI BERRIA DA, NAHIZ ETA EZ AITORTU"

Aralar ildokoek beti esan izan duzue zuen ustez ezker abertzalearen gehiengo soziologikoak zuen tesiekin bat egiten duela. Batasuna prozesuan parte hartu eta %10era ez zineten iritsi batez beste. Gehiago espero al zenuten?

Hala uste genuen eta hala uste dugu. Emaizta horrek adierazten du Batasuna prozesuak ez zuela ezker abertzalea ordezkatu, ezta gutxiago ere. Batasuna prozesuan une batzuetan 4.000-5.000 pertsonen parte hartu zuten gehienez, eta beste batzuetan 3.000 pertsonen. Esate baterako Aralarako jende askok ez genuen parte hartu; nik neuk ez nuen inoiz bozkatu. Orain gugana hurbiltzen ari den jendean, batzuk lehen HBn egondakoak

dira, baina badira ezker abertzalekoa izanik ere mugimendu egituratuetan sartu gabekoak. Ezker abertzalearen gehiengo zabala ez dago Bateginezen dauden tesiekin. Batasuna prozesuaren hasieran berau garbia izan zedin bi proposamen egin genituen: bata, parte hartzen zutenen zerrenda egitea, nor ginen jakiteko; bigarrena, prozesuak zirauen bitartean bertako ordezkariari ahalmen politikoa ematea. Hau egin ezean, betiko asanblada boluntario horietan -gaur agertu eta bihar ez- geldituko zela uste genuen eta horrela gertatu zen.

■ **Zuen ponentzia, ordea, besteekin batera zegoen berdintasun mailan, batzarretan ofizialki hartzen zenuten parte eta mahainguru publiko eta halakoetan eztabaidatu. Joera guztietatik Aralarrekoek bakarrik esan dute ez dela prozesu garbia izan.**

Guk ez dugu interesik prozesu harekin gora eta behera aritzeko, baina oso argi dugu ezker abertzaleko gehiengo handi bat ezin zitekeela hara joan eta gainera ez dela joango. Behin-behineko batzarrak izaten dira, militanterik gabekoak, eta erredurak sortzeko bideak. 18-19 urteko gazte bat doa, egin dezakeen baino lan gehiago eraginez borondatea zurgatzen zaio eta azkenean egiturak dira nagusitzen direnak; eta militanteak eskubiderik gabe daude. Horregatik ez doa jendea.

■ **Beraz, prozesu horretan parte hartu zenuten askorako balioko ez zuela pentsatuz.**

Ez, gauza asko zuzentzeko asmoarekin parte hartu genuen, baina zuzentzeko behin eta berriro

proposatu genituen neurriak ez ziren onartu eta Bateginez atera zen aurrera. Bateginezekin 1977an HASIrekin gertatu zena gertatu da, jarrera erradikal soiletara mugatzen dela. Ondoren, aldiz, goitik behera aldatzen ari dira Bateginezek esaten duena, adibidez erakundeetan parte hartzen ari baita, militantzari buruz... Gure sentsibilitatea betikoa da ezker abertzalean, Oldartzenen aurka aurkeztutako Erkiden ere han dira eta beste agiri askotan ere bai; berriak direnak erakuntza nazionala orain ulertzen den modu berrian ulertzea eta halakoak dira.

■ **Batasunarekin izandako azken bilera ofizialen ondoren, ordea, zuek ezker abertzalekoak ez zaretela esan zizue.**

(Barre egiten du) Ni EHASen egon nintzen, gero Altsasuko Mahaian egondakoa naiz, orduko agiria orain gauden mahai honetan egin zen, gero HB sortzen aritu nintzen... Labela, historiarekin ezetik etorkizunarekin ere demostratzen da. Ez dugu labelaz eztabaidarik egingo, baina ezker abertzalekoa izatea zer den hor aritu garenok esan beharko dugu.

■ **Altsasuko Mahaia aipatu duzu. ANVk dio ezker abertzaleak halako zerbaitera jo beharko lukeela. ABk ere, alderdi gisa eratu ondoren, halako**

JOXE LACALLE

■ **"AB alderdi politiko bilakatu izana agurtzen dugu, hori etorkizunerako ona delako"**

□ **"Bateginezekin 1977an HASIrekin gertatu zena gertatu da, jarrera erradikal soiletara mugatzen dela; gerora, Bateginezek zio-ena aldatzen ari dira"**

JOXE LACALLE

■ "Ez gara label eztabaidatan sartuko, baina ezker abertzalea zer den hor aritu garenok esan beharko dugu".

koordinazio gune bat sortu beharko litzatekeela aditzera eman du. Zuk ikusten al duzu 1978an eman zen ezau-garririk gaur egun halako Altsasuko Mahaiaren gisako batera jotzeko?

Garai politiko desberdina da eta erantzun politiko desberdinak behar dira, baina Altsasuko Mahaiaren garaiko baldintza politikoren bat orain ere balegoke. Politikagintzan egin nahi dena politikaren bidetik bermatu beharko da inongo mugarik gabe, eta bakegintza demokraziaren bideetan sakontzearekin lotuz egin behar da. Horretarako egituraketa estrategikoak eta taktikoak egin beharko ditugu. Iparraldean, esate batera, guk agurtzen dugu AB alderdi politiko bilakatu izana, hori Euskal Herriaren etorkizunerako notizia oso ona delako; eta gutxiengoan geratu diren Batasunakoek ere ongi egin dutela uste dugu, leial izateaz gain ezker abertzalearen argitasunerako balioko duena onuragarria delako.

■ **Zeintzuk lirateke aipatutako egituraketa estrategiko eta taktiko horiek?**

Estrategia mailan, autodeterminazio-

aren alde dauden indarren batuketa; eta taktika mailan, arerio artean egin daitekeen akordioa, normalkuntza demokratikoa eta bakegintzaren bidean sakontzeko. Soberania eta independentziaren aldarrikapenak ideologia mailako helburu bateratzaile gisa utzi behar dira, egoera politiko honetan soberania taktika mailara jaisteko asmoa gatazka etengabe luzatzearen oinarria ezezik, beste jokabide batzuei lehentasuna emateko bidea ere izan daiteke.

■ **Aralarrek, alderdi gisa, izan al ditu**

□ **"Gero eta preso gehiago gure proposamenak aztertzen ari dira, eta gero, kalean bezala, batzuek gure proposamenekin bat egingo dute eta beste batzuek ez"**

harreman formalak AB, ANV, Batzarrekin...?

Izan ditugu harremanak, baina formalki orain ekingo diogu halako prozesu bati. Batasunari lehentasunezko harremanak izatea proposatu genion, ezetz erantzun ziguten eta, beraz, gainerako alderdiekin izango ditugun harremanak izango ditugu Batasunarekin ere. ABekin bai, lehentasunezko harremanak izango ditugu. Guztiz beste jokabide batzuetan dauden alderdiekin ere harremanak izan nahi ditugu eta, besteak beste, Iruñeko Foroak hori posible dela demostratu du bere hamasei artikuluekin. Desberdintasunak desberdintasun, Batzarrekin ere lehentasunezko harremanak izango ditugu.

■ **2003an udal eta foru hauteskundeak izango dira. Posible ikusten duzu Batzarre eta Aralar elkarrekin aurkeztea?**

Bai eta ez. Hori hauteskunde garaiko kontua da eta guk ez diogu muzin egiten inongo jokabideri, gutxienez helburua zein den oso argi badugu. Eta Nafarroan, UPNren gobernuari alternatiba serio bat

JOXE LACALLE

■ "Guk ez ditugu presoak goraipatuko preso direlako, hori presoen aurkako jarrera delako; hori beste batzuek egiten dute eta gainera politika eginez".

egin eta dagoen lekutik kentzea da helburua. Horretarako baldintzak sortzen saiatuko gara, eta dagoeneko baldintza batzuk egon badaude.

■ **Alternantzia horretarako PSN giltzarri da. Azken boladan oposizioa gogortu du, alternantzia gauzatzeko zantzurik ikusten al diozu?**

Bai zantzuak eta bai kontraesanak, baina hori guztia sortu egiten da, Galizian sortzen ari den bezala. Autonomiek Europan izan behar duten zereginaz, PSG Ibarretxeren eskaritik harantzago doa, esate batera. EAEk eta Nafarroak izan behar duten harremanari buruz guk baditugu ideia zehatzak eta arloren

batean proposamen zehatzak ere bai. Euskararen aurkako UPNren jarrera lagundu izan du neurri handi batean PSNk, eta Iruñeko Udalean ere UPNk egin duen politika ankerrenarekin batera gobernatzen du PSNk. Hala ere, oso bestelako urratsak ere eman ditzake beste baldintza batzuetan, eta gainera ez dago beste biderik.

■ **PSNren baitan gero eta gehiago entzuten da zuk diozun alternantzia hori gauza litekeela, baina horretarako su-etena ezinbestekoa litzatekeela.**

Normala da PSNk hori esatea, dena den, PSN ez da eroriko ETak bere esku daukan erabaki baten morrontzan. Hala-

□ **"18-19 urteko gazte bat doa batzarrera, egin dezakeena baino lan gehiago eraginez borondatea xurgatzen zaio eta azkenean egiturak gailentzen dira"**

ko egoera bat emango balitz, arrazoi bat gehiago ETak su-etena aldarrikatzeko.

■ **Aralar Nafarroan sortu zen, eta dakigunez, hor du indarra. Araba, Bizkaia eta Gipuzkoan nola ari da eratzten alderdia?**

Egituratzen ari da, Bizkaian lehenbiziko asanblada egina dute jada eta Gipuzkoan egitura sortzen ari dira. Araban ere baditugu talde batzuk. Oraindik Nafarroan dago sustraituen, baina laster han ez gara gehiengoa izanen.

■ **Ezker abertzaleko pertsona kualifikatuek, prentsa artikuluen bidez eta, Aralar Euskadiko Ezkerrarekin partatu dute. Zer diotsu horrek?**

Mina emateko egiten dute hori, baina azkenean barregura sortzen dute, eta hiru arrazoi emango ditut. Bat, Euskadiko Ezkerra, EIA alderdian oinarrituta, ETAp-aren tresna bat zen, borroka militarra eta borroka politikoa elkar lotuta bultzatu behar zirela zioen ideiatik sortutakoa. Aralarrek hasieratik dio jokabide politikoak duela lehentasuna, beraz guztiz kontrakoa da. Bi, Euskadiko Ezkerrak politikan egin daitekeen nahasketa ideologikorik handiena egin zuen: helburu taktiko bat, Estatutua, sakralizatu eta goraipatu zuen maila ideologikoraino eramanez ("Estatutu honekin presoak Euskadin, Estatutu honekin Nafarroa Euskadin..."), azkenean Ajuria Eneko 'Pepito Kilkerra' bihurtuz. Orain ere gauza berdintsuak egiten ari dira, baina alderantziz, "soberania bakea da" eta halakoekin, ideologia mailako eskakizun bat taktika mailara jaisten da.

Gu ez gara halako akusazioei erantzuten hasi, ezta leialtasun ezari eta abar, baina ABrekin gertatutakoa hor dago: guk ez diogu inori leporatzen estrategia politiko-militarrak nahastearena, baina ikusi nahi duenak ikusiko ditu. EEren konparaziora itzuliz, desberdintasunaren hirugarren arrazoi bat aipatuko dut: EEk

bere sorreratik zuen beste ildo bat, ez zen bereizketa batetik sortua, zeren Batasunak ez du aitortzen baina alderdi berri bat da, guk aitortu egiten dugu. Beste asko ere aipatu daitezke inolako antzekotasunik ez dugula ikusteko. Analisi hori egin dutenek eraso programa baten barruan egin dute. Bagenekien etorriko zela, jasan dugu, eutsi diogu, baina bukatu da.

■ **Beste alde batean, PP, PSOE eta, oro har, gainerako indar politikoak poztu egin dira Aralar alderdi politiko bilakatzearekin.**

Hori normala da, eta gainera hori ere bukatu da. Batasunarekin egin dako bileran atera zen hori ere. Baina begira, Lakuntzako Universal dantzalekuaren aurkako atentatuaren ondoren, Sanz Jauna ez zen Batasunaren aurka agertu, gure aurka bai-zik. UPN eta PSN biak ibiltzen dira halako lehian Batasunaz baliatzeko, eta egiazki biak baliatzen dira.

Hemendik urtebetera Sanz askoz gehiago sartuko da gurekin beste inorekin baino.

■ **Presoak aipatu izan dituzue behin baino gehiagotan, baina presoan alde-lik orain arte egon den aipamen publiko bakarra Iruñeko preso talde batek egin zuen eta zuen aurkakoa zen. Aditza ematen duzuenagatik, ordea, zenbait presoren atxikimendua ere izan duzue.**

Politikagintzan presoak beste herritar batzuk gehiago dira eta guk ez dugu goraipatuko haiek diotena haiek presoak direlako, hori presoen kontrako jarrera delako. Hori beste batzuk egiten dute, eta gainera politika eginez.

■ **Nori buruz ari zara?**

Argi dago. Hemen presoan inguruan aritzen diren eta politika egiten duten talde egituratuez ari naizenean, batez ere talde bati buruz ari naiz, eta badakigu noretaz ari garen. Hori argitu egin behar da. Politika egiteko politikagintzarako

□ **“Lakuntzako atentatuaren ondoren bezala, hemendik urtebetera Sanz askoz gehiago sartuko da gurekin beste inorekin baino”**

EHAS-ETIK ARALARRERA

Patxi Zabaletak bide luzea egin du ezker abertzalearen baitan, eta une guztietan izan du protagonismo berezi bat sortu diren erakunde nagusienetan. 1972an sortu zen EHASen hartu zuen parte, 1977an HASI sortu zen arte. HBren aurretiko izan zen Altsasuko Mahaian ere zeregin garrantzitsua izan zuen eta gerora HBn parte-hartze instituzionala eta militante figuraren banderak haizatu ditu etengabe, Erkide ponentzia ospetsuarekin adibidez (Oldartzeneko garaian). Aralarreko buruzagi ezagunena da.

ka egiten badu. Ez gaude preso politikoei aitortzen eskatzeko eta ez dugu halakorik egingo, baina gero eta preso gehiago gure proposamenak aztertzen ari dira eta horietatik batzuek, kalean bezala, bat egingo dute gurekin eta beste batzuek ez. Ez dugu ez kolektiborik ez ezer hautsi nahi, gizartean politikagintzarako bideak zabaldu nahi ditugu eta horretan parte hartu nahi duenak ateak zabalik izango ditu. Kito!

■ **Patxi Zabaleta ia bera baka-rrik ari da han hemenka hitz egi-ten. Ona da hori Aralarrentzat?** Ez da ona, baina hasierako gaitza da. Dena den, bai zuenean eta bai beste batzuetan beste pertsona batzuk ere agertu dira. Pixkanaka beste jende bat ere agertzen ari da: Iparralderako harremanetan beste bat agertu da, Elkarriko Konferen- tzia beste batzuk, Tuterako aurkez- penean hiru pertsona guztiz adieraz- garriak egongo dira. Arazo hori

dauden tresnak daude, esate baterako, Batasuna alderdia, eta bejondeiola politi-

laster gaudituko dugu ●

◆ **XABIER LETONA**

ITZULPEN ZERBITZUA

eskura

SERVICIO DE TRADUCCIÓN

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezereen beharretara egokituz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiera,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskura@eskura.com • www.eskura.com

Hego Euskal Herriko sektore publikoaren 2002. urterako aurrekontua bi bilioi pezeta ingurukoa izango da. Aurrekontu horri erantzuteko, zuzeneko nahiz zeharkako zerga guztiak bizkarreratu beharko dituzte euskal herritarrek.

2002KO AURREKONTUAK BI BILIOI PEZETA INGURU

■ **EAEk 173.749 milioi pezetako ekarpena egingo dio Espainiako Gobernuari, eta Nafarroak 51.000 milioi pezetako**

JOSEBA OLALDE

Datorren urteko Hego Euskal Herriko sektore publikoaren aurrekontuak, Bizkaia, Araba eta Gipuzkoako aldundien, Eusko Jaurlaritzaren eta Nafarroako Gobernuaren aurrekontuak, onartzeko atarian gaude. Dagoeneko finkaturiko 2000. urteko aurrekontuaren eta izan dezakeen bilakaeraren arabera, bi bilioi pezeta (40.000 milioi libera) ingurura iritsiko dira. Esate baterako, Nafarroan gaia aztertzen eta eztabaidatzen hasiak dira eta 414.000 milioi pezeta (16.560 milioi libera) ingurukoa izango da. Aurrekontu horien guztien arteko kopuru horretan murrizturik daude Foru Aldundien eta Eusko Jaurlaritzaren arteko konpromisoak eta Eusko Jaurlaritzak nahiz Nafarroako Gobernuak Espainiako administrazio zentralarekin dituzten betebeharrak (Kupoa eta Ekarpina, hurrenez hurren).

Nondik dator euskal altxortegi publikoetarako dirua, eta zertan eta zertarako erabiltzen da diru hori? Zenbatekoa da Foru Aldundiek Eusko Jaurlaritzari egiten dioten ekarpena, eta zenbatekoa Eusko Jaurlaritzak nahiz Nafarroako Gobernuak administrazio zentralari egin behar izaten

■ **Iaz, Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako aldundien, Eusko Jaurlaritzaren eta Nafarroako Gobernuaren aurrekontua 1.751.727 milioi pezetako izan zen.**

diotena? Erreportaje hau galdera horiei erantzuten saiatuko da Euskadiko Kutxak 2000. urteari buruz egindako txostenean oinarriturik. Eta horretarako, finkaturiko 2000. urteko aurrekontuko datu ofizialak baliatuko ditugu, horiek baitira urtez urte izaten diren diru sarrera eta gastuak, urtero zertxobait handiagotzen direnak. Euskal Autonomia Erkidegoan, hain zuzen ere, 2000. urteko aurrekontuak luzatu dira 2001. urterako.

DIRU SARRERAK KAPITULUKA. Foru aldundien eta Eusko Jaurlari-

tzaren artean dauden konpromiso guztiak murriztu ondoren, euskal sektore publikoaren aurrekontu finkatua 2000. urtean 1.751.727 milioi pezetako izan zen. Kopuru hori euskal BPG guztiaren %22koa da, 2000ko ekitaldi horretan bertan. Administrazio publikoen azterketa zehatz baten ondoren, esan daiteke aurrekontua 1.394.054 milioi pezetako dela Euskal Autonomia Erkidegoan (Eusko Jaurlaritza eta hiru aldundiak), eta 357.673 milioi pezetako Nafarroan.

Administrazio publikoek eskualdeetako ekonomian duten pisua oso antze-

koa da batzutan eta bestetan, nahiz eta EAEn Nafarroan baino zertxobait handiagoa izan (%22,5 eta %21,1, hurrenez hurren). Bestalde, euskal sektore publikoaren 2000. urterako aurrekontu bateratua 1999. urtekoa baino %6,7 handiagoa izango da; EAEn %7,1ekoa, eta Nafarroan %5,2koa.

Nondik datoz diru sarrerak? Diru sarrera gehienak "eragiketa arruntak" izeneko sailetik datoz, hau da, zuzeneko eta zeharkako zergetatik (1.661.114 milioi pezeta; guztia %94,8). Zuzeneko zergen artean, bereziki, errentaren gaineko zergetatik (547.190 milioi pezeta EAEn eta 142.113 Nafarroan), eta zeharkakoen artean BEZaren bidetik (446.592 milioi pezeta EAEn eta beste 116.658 milioi Nafarroan. Hortik urrun geratzen da finantza eta kapitalaren arloko eragiketen gaineko zergen bidez lortzen dena (hurrenez hurren 65.133 eta 25.483 milioi pezeta, hau da, kopuru guztia %3,7 eta %1,5). Zentzu geografikoan, egitura hori nahiko antzekoa da EAEn nahiz Nafarroan, azpimarratzekoa izan arren EAEn finantza-eragiketek garrantzi handiagoa hartzen dutela (%4,2 EAEn, eta %1,8 Nafarroan).

Zentzu horretan, 2000. urteko ekitaldirako euskal sektore publiko osoan, zuzeneko eta zeharkako zerga horien bidez, aurreikusten den diru sarrera, guztira, 1.579.847 milioi pezetakoa da, hau da, diru sarrera guztien %90,2: 718.086 milioi pezeta zuzeneko zergen bidez, eta

861.761 zeharkakoen bidez. Geografi esparruei dagokienez, ehunekoetan, Nafarroak EAEk baino kopuru handiagoa biltzen du zerga horien bidez (Nafarroak %91,8 eta EAEk %89,8).

ZERTAN ETA ZERTARAKO ERABILTZEN DA? 2000. urteko

aurrekontuetan biltzen zen gastua 1.751.727 milioi pezetakoa izan zen euskal sektore publiko guztian; horietako 1.394.054 milioi pezeta EAEn zegozkion, eta beste 357.673 milioi pezeta Nafarroari. Gastu horrek %6,7an gaintitu du hasiera batean 1999an aurreikusitakoa. Gastu horren zatirik handiena gastu arruntan sailean izan zen, eta ondoren, tarte handiarekin, kapital eta finantza eragiketetan, hau da, hurrenez hurren, 1.381.111 milioi pezeta (%78,8), 286.341 milioi pezeta (%16,3) eta 84.275 milioi pezeta (%4,8). Gastu kopururik handiena biltzen dutenak transferentzia arruntan eta pertsonalaren gastuen sailak dira; hurrenez hurren, 729.615 milioi pezeta (%41,7) eta

325.049 milioi pezeta (%18,6).

Administrazioetako bakoitzak egindako gastuak aztertuz, ezberdintasun handiak nabari dira batzuen eta besteen artean. Zentzu honetan, eskuartearen datuak kontuan izanik, Nafarroako Gobernuak kapitalaren eragiketetarako joera handiagoa erakusten du (Nafarroak %21,5, eta EAEk %15). Aldiz, EAEk

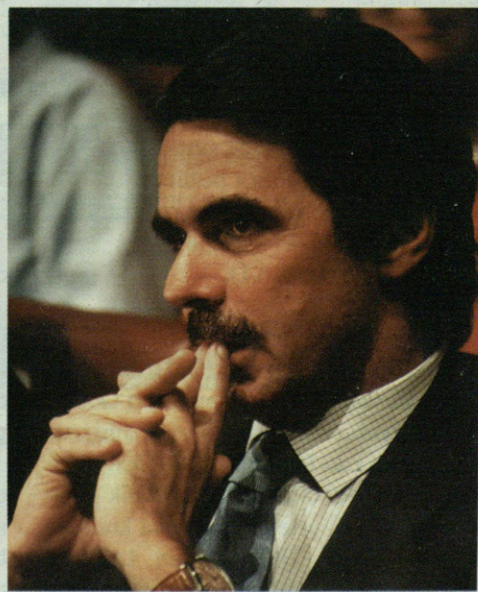

ALBERTO ELOSEGI

■ Administrazio bakoitzak egindako gastuak aztertuz, ezberdintasun handiak nabari dira.

JOSEBA OIALDE

MIKEL MARTINEZ

■ Hego Euskal Herriak Espainiako Gobernu zentralarekiko duen konpromisoa, Kupoaren edo Estatuarekiko Ekarpeneren bidez, 220.000 milioi pezetatik gorakoa da, 2000. urtean izan zena kontuan hartuz.

■ EAEko foru aldundiek 845.160 milioi pezetako ekarpena egingo diote Eusko Jaurlaritzari.

gehiago gastatzen du finantza eragiketetan (EAEk %5,81, eta Nafarroak %1). Eragiketa arruntetan, berriz, nahiko antzeko jokatzan dute bi lurraldeetan (EAEk %79,2, eta Nafarroak %77,5).

Helburu sozio-ekonomikoen ikuspegitik, aurrekontuetako gastua bi multzo funtzional nagusitan biltzen da: "izaera sozialeko ondasun publikoen ekoizpena" eta "sektore publikorako transferentziak". Horietan erabiltzen den dirua, hurrenez hurren, 736.663 milioi pezetakoa (%41,9) eta 362.277 milioi pezetakoa (%20,7) da. Eta, alde handiz izan arren, hurrengo gastu sail garrantzitsuenak honako hauek dira: "izaera ekonomikoa duten ondasun publikoen ekoizpena" (157.331 milioi pezeta edo %9), "gizartearen segurtasuna, babesa eta sustapena" (113.310 milioi pezeta edo %6,5) eta "izaera orokorreko zerbitzuak" (106.850 milioi pezeta edo %6,1).

EAE-REN ETA NAFARROAREN ARTEAN 220.000 MILIOITIK GORA.

Hego Euskal Herriak Espainiako Gobernu zentralarekin duen konpromisoa, Kupoaren edo Estatuarekiko Ekarpenaren bidez, 220.000 milioi pezetatik gorakoa da, 2000. urtean izan zena kontuan hartuz. EAEk, 2000. urtean, 143.969 milioi pezeta eman behar izan zituen, eta Nafarroako Gobernuak beste 51.493 milioi. EAEk 2001. urterako duen be-

hineko kupoa 173.749 milioi pezetakoa da, eta Nafarroak ere, une honetan haren kopuru zehatza ezagutzen ez badugu ere, 2000. urtekoa baino ekarpen handiagoa egin beharko du. Nolanahi ere, esan beharra dugu Nafarroak 2000. urtean Espainiako Estatuari egindako ekarpena 1999. urtean baino 2.016 milioi pezeta gutxiagokoa izan zela.

2002. urtetik aurrera ikusi egin beharko da EAEk Kupoaren izenean Espainiako Estatuari egin beharko dion ekarpena. Hain zuzen ere, orain, urtarrila bitartean, Ekonomia Ituna berritzeko negoziaketan ari dira bi gobernuak, eta hor erabakiko

■ Aurrekontuak: Nafarroan 412.000 milioi pezetako kopurua aipatzen da, eta EAEn 1.500.000 milioi pezetatik gorakoa

da Kupoaren zenbatekoa.

EAE eta Nafarroak Espainiako Gobernuari ematen dioten diru kopuru hori Gobernu zentralak autonomia erkidego horietako bakoitzean egiten dituen gastuen likidazioari dagokio.

Bestalde, EAEko foru aldundi bakoitzak ere "ekarpen" izeneko konpromisoak ditu EAEko gobernuarekiko, herrialde historikoek autonomia erkidegoaren gastuetan egin beharreko esku-hartzeari erantzuteko. Eta, hain zuzen ere, "ekarpen" horien bidez hornitzen dira, nagusi-

ki, EAEren aurrekontu orokorrak. Ekarpen horien xedea Polizia autonomoa, Insalud eta Inserso, 3R Plana, Inbertsio Estrategikoetarako eta Gaitasun Berrietarako Fondoaren Finantzaketa dira.

Kopuruaren ikuspegitik begiratuta, aurtengo Ekarpenak 845.160 milioi pezetakoak izango dira. 2000. urtean 786.648 milioi pezetakoak izan ziren, eta 1999an 733.029 milioioiak. Kupoa eta hiru Ekarpen horiek batzen baldin baditugu, EAEko hiru foru aldundien arteko 2001. urteko ekarpena 1.018.909 milioi pezetakoa da; 2000. urtekoa 930.617 milioi pezetakoa; eta 1999. urtekoa 851.227 milioi pezetakoa.

Lurraldeka, 2001. urtean, Bizkaia da gehien jarriko duena, ekarpen guztiaren %50,67, ondoren Gipuzkoa (%32,93) eta azkenik Araba (%16,40). Nolanahi ere, Bizkaiak

bere ekarpen-koefizientea jaisten jarraitzen du urtetik urtera, Gipuzkoaren eta Arabaren kaltetan. Horrela, azken hiru urte hauetan, Bizkaiaren partaidetza hori behera joan da: %51,76 1999. urtean, %51,32 2000. urtean, %50,67 2001. urtean. Gipuzkoa, berriz, 1999. urteko %32,60tik 2000. urteko %32,72ra eta 2001. urteko %32,93ra igaro da. Eta, azkenik, Araba 1999. urteko %15,64tik 2000. urteko %15,96ra eta 2001. urteko %16,40sara ●

◆ DANIEL UDALAITZ

aek...

urriak 28

...eta murgildu!

aekeguna
Zestoa 2001

Boluntario talde baten eta Gure Txeru elkartearen laguntzaz argitaratzen da Artzape euskara hutsezko aldizkaria Getarian. Hilabetekaria izatea nahiko luketen arren, oso zaila ikusten dute, borondatez egiten duten lana baita. Irailean atera zen bihilabetekari honen 3. alea.

MOILAN KONTATUTAKOAK PAPEREAN BILDUTA

ALBERTO ELOSEGI

■ Jon Illaramendi koordinatzailea Gure Txeru elkartearen lokalean.

Beste hainbat herrik bezala, Getariak ere badu bere herri aldizkaria. "Artzape" du izena, bi hilabetez behin kaleratzen da oraingoz eta maiatzean atera zen lehen aldiz. Herriko gai nagusiak biltzen ditu bere orrialdeetan, herriko hizkerari ere bere tartetxo eskainiz. Bolondres talde batek eramaten du aurrera Gure Txeru elkartearen laguntzaz. Jon Illaramendi koordinatzailearekin mintzatu gara argitalpen berri honetaz.

Duela hilabete batzuk Getariako Uda-

lak Kazetaritza, Diseinua eta Filologiako lizentziatu batzuk elkartu zituen herrian euskarazko argitalpen bat kaleratzearen ideia aurkezteko. Herri informazioa, irakurzaletasuna eta euskara bultzatzearen beharra nabari zuten eta inguruko herrietan (Orio, Zumaia) dauden aldizkariaren arrakasta ikusita, haietako batzuk animatu ziren erronkari aurre egitera.

Gure Txeru kultur eta kirol elkarte beterranoarekin harremanetan jarri eta bere lokalean jarri zuten aldizkari berriaren egoitza. Elkarte honek zenbait ikasta-

ro eta mendi irteera antolatzen du eta 300 bazkide baino gehiago ditu ia 3.000 biztanle dituen herrian. Asmoarekin batera, lehen bultzada gisa, Udala materiala (ordenagailua, eskanerra, argazki kamera) eta lehen hiru zenbakietarako inprimategi eta maketazio gastuak ordaintzera konprometitu zen. Horrekin batera herriko dendari, tabernari eta enpresen publizitatetik eta harpidetzetatik (50 harpidedun inguru dituzte) lortu dituzte orain arteko diru sarrerak.

Jon Illaramendi eta Oinatze Cilveti arduratu dira orain arte talde gazte hura (17-33 urte artekoak) koordinatzeaz. Idazten, argazkiak ateratzen eta maketatzen aritu diren lagunaren artean atera dituzte jada hiru zenbaki kalera, lehena maiatzaren bukaeran, bigarrena uztailean eta azkena pasa den hilean. "Aurretik ez zuten hilabetekaria izatea nahiko

□ **Azkenean "Artzape" izena aukeratu zuten, "getariarrak moilari begira komentario ugari egiteko biltzen garen tokia"**

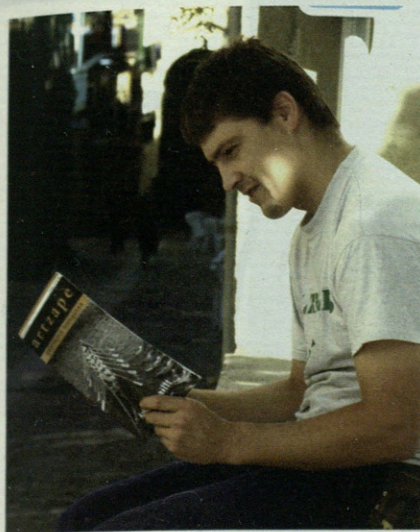
genuke, batez ere Eusko Jaurlaritzak eta Gipuzkoako Diputazioak hala eskatzen dutelako bere diru laguntzak lortu ahal izateko, baina oso zaila ikusten dugu. Lan guztiak borondatez ari gara burutzen, baina hilabetekarirako pausoa ematen dugunean pertsona bat kontratatatu beharko dugu egun erdiz-edo" adierazi digu Illaramendik. Bera Filologian lizentziatua da eta udal langileei euskara klaseak ematen aritu da orain arte.

Euskara sailaren babeslea:

Tolosaldeko Udala

*Tolosaldeko Euskararen Plan Estrategikoa abian da.
Hartu zure konpromisoa euskararen alde.*

ALBERTO ELOSEGI

HERRIKO KONTUAK GETARIA-RREZ. Aldizkariari izena jartzerakoan buruhauste dexente izan arren, azkenean Artzape izena aukeratu zuten, portuaren gainean dagoen lekua, "getariarrak moila-

□ **Aldizkariaren arrakasta ikusita, azken zenbakiaren tirada handitu egin dute, 900 alera pasatuz**

ri begira komentario ugari egiteko biltzen garen tokia". A4 neurriko bi koloretako azalean eta zuri-beltzeko orrietan, guztira 28, herriko gaiak jorratzen saiatzen dira: udal gai nagusiak, arrantza, elkarriketa, erreportaia, inkesta, gazteak, kultura, kirolak eta agenda. Euskara batua da nagusi, baina inkesta eta beste orrialde bat getariarrez idatzita daude. Irailaren bukaeran atera zen 3. zenbakian erreportaia berezia atera zuten koloretan denboraldiko errebelazioa izan den Zumaia-Getaria arraun taldeari buruz, Zumaia "Baleike" aldizkariarekin elkarlanean.

Lehen zenbakiaren 700 aleak herriko plazan banatu zituzten egileek, baina bigarrenetik aurrera etxeetako buzoietan banatzen da "Artzape". Aldizkariaren arrakasta ikusita, azken zenbakiaren tirada handitu egin dute, 900 alera pasatuz. Badirudi herriko berriak herritarrengana iristarazten asmatu dutela Artzapeko bul-tzatzaileek ●

◆ JOXEMI SAIZAR

Arturoren kaiera

JAUZI BAT EROSTEKO GONBITA

Baionako Bernat Etxepare lizeoa beharrean dago. Hiru behar ditu: batetik liburutegia osatzea, bestetik fisika-kimikako laborategia hornitzea eta azkenik informatika sarea egokitztea. Frantziako Hezkuntza Ministerioak egiten dituen eskakizunak betetzeko asmoz eta ikasleei zerbitzu hobea eskaintzeko asmoz, "Jauzi bat euskararen alde" diru bilketa kanpaina abiatu dute. "Jauzi" edo bonoak 10 eurotan salduko dituzte urtarila bitartean eta kontzertu bat egingo dute Hegoaldean.

KIROLAN EUSKARA GEHIAGO ERABILI DADIN

Gipuzkoako Foru Aldundiak kirol munduan euskararen erabilera areagotzea xede duen kanpaina abiatu du. Hiru urteko egitasmo horretan hainbat sentsibilizazio kanpaina egingo dira haur, gazte eta helduek kirolean euskaraz egin dezaten. Aurtengoan eskolako kirolari emango ditoe lehentasuna eta horretarako, bailaretako euskarako arduradunekin elkarlanean jardungo dute. 2002an kirol federazioak euskalduntzea izango dute xede eta 2003an kirol instalazioak.

EUSKARAREN HERRITIK MUNDUARI BEGIRA

Izenburu horixe dute Leioan urriaren 16tik 20ra bitartean egingo diren euskara jardunaldiak. Urte hau Europako Hizkuntzen Urtea dugu, Leioa Erandiotik banandu eta elizate izatera igaro zenetik 475 urte joan dira eta Iñaki Gamindek Leioako euskararen inguruko liburua egin du. Hori guztia aitzakiatzat hartuta, euskarak munduan duen lekuaz hausnartzeko beta hartu dute Leioan. Besteak beste, J. M. Sanchez Carrion "Txepetx"ek, Jon Sarasuak eta Miquel Strubellek emango dituzte hitzaldiak.

ESKOLA AGENDAK IKASLE BIZKAITARRENTZAT

Bizkaiko Aldundiak probintzia horretako gizarte eta kulturako hainbat pertsonaia ezagunen berri ematen duen eskola agenda bat karrikaratu du. 14 eta 16 urte bitarteko ikasleei zuzendurik dagoen agenda honen 20.000 ale argitaratu dira.

Urrea

■ "Kalaputxi" aldizkaria sortu berri da Mutrikun, Karenka komunikazio elkartearen ekimenez. Hilaren bukaeran jasoko dute lehen alea mutrikuarrek euren postontzietan. 28 orriko aldizkarian herriko hainbat albiste bilduko dute. Guztira, 1.400 ale banatuko dituzte hilerok. Bejondeiela!

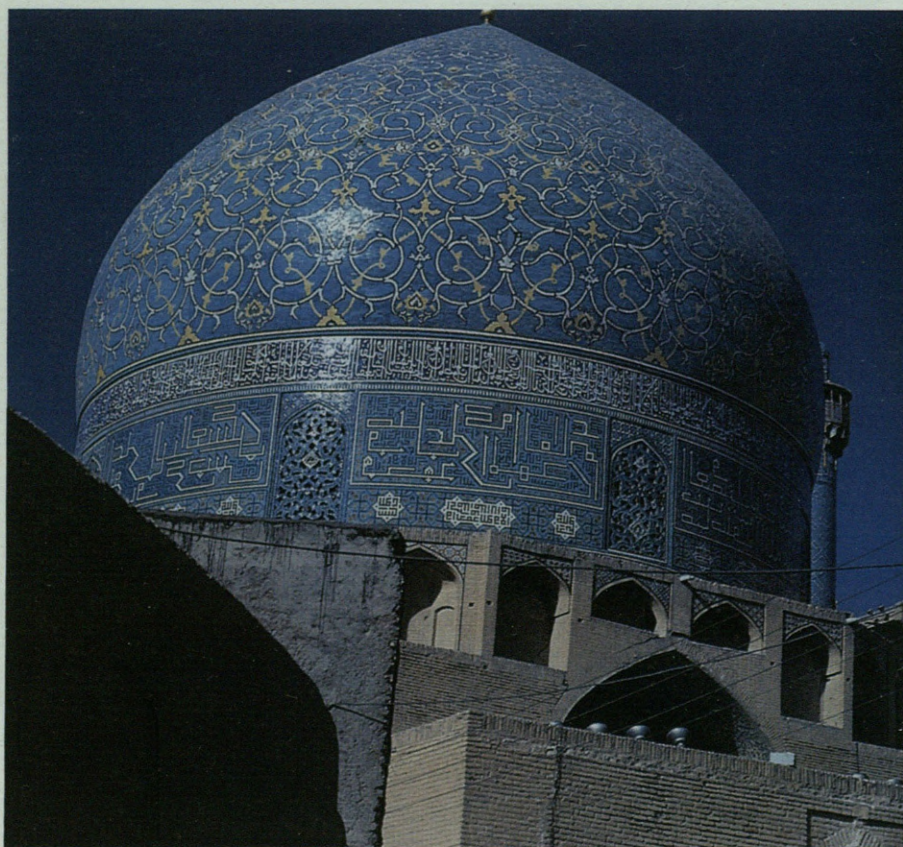

■ Euskal Aktoreen Batasunak webgunea paratu berri du Interneten: www.actoresvascos.com hain zuzen. Bertan euskal aktoreen katalogoa agertzen zaigu, antzerki ikastaroen informazioa... Eduki aldetik interesgarria da, baina bertan euskarak duen leku txikia salatu nahi dugu.

Ikatz

العالم العربي من الداخل

JOXE LACALLE

“Islama barrutik” sentitzeko gogoa piztu digute azken aldiko albisteek. Kanpora joan gabe, gure herrira etorritako musulmanengana jo dugu, nola bizi diren ikustera. Iruñeko harrizko kantoi estuetan galdu gara eta Navarrerria kalean, Zabaldin tea hartuta kendu ditugu hezurretako hotzak. Menda belarrak apartatuta islamaren zaporea zurrupatu dugu, mezkitan eguneko azken errezoa egin aurretik...

Mustafa Abdelmongim egipziarra da. “Turismo” aldizkari aurrerakoi eta herritarrean idazten du, baita “El diplomatico Mundial” egunkarian ere. Etorkin gehienek bezala, Europako amets eroak ekarri zuen hona, orain hamar urte, eta errealitateak zapuztu: “Denok espero duguna da aukera berri bat, etorkizuna... Neska polit bat ezagutzea, diruduna, eta etxera itzultzea kotxe berri batean... Iritsitakoan, aurkakoa aurkitu nuen!” Asto lana egitea tokatu zaio berari ere: “Zertan ez ote dut lanik egin! Zaldiak zaintzen, zabortegian, nekazaritzan, eraikuntzan, iturgintzan...” 4 urte pasa zituen lanerako eta bizitzeko “paper” bila. Bizitakoak bizita, ziur dago: “Denborak atzera egingo balu, ez nintzake itzuliko”.

Euskal Herrira iritsi aurretik, El Ejido (Almeria) ibili zen. Hango tratua ez zen hobeia izan “Lana baino langile gehiago geunden. Nire lagun bati, 1992an gertatu zitzaiona ez da makala: nekazariak etorri ziren morroi bila, eta denen artean aukera egiteko giharreak eta eskuak miatu zizkieten, noraino zailduta zeuden ikusteko. Ondoren, zaldiei bezala ahoa zabaldu eta hortzak arakatu zizkieten. Ezta esklabuak bagina ere!”

EUSKALDUNEKIKO TRATUA.

Euskal Herriak etorkinen artean fama ona omen du. Mustafaren esanetan, euskaldunok ongi ulertzen dugu zer den besteren menpe egotea eta elkartasun gehiago adierazten dugu beste gutxiengoeikiko. Txima luze eta krestek ez dute Alemania

“Jendearen begiradak eta mesfidantzak mintzen nau gehien” M. ABDELRMONGIM

edo Ingalaterra aldeko kazkamotzek adina izutzen. Baina ondotxo daki hemengo neska gazte batengana hurbiltzen bada, ez dela “geroarte”tik urrutira iritsiko. Zabaldi teterian bertan, “kultura ezberdinetakoek elkarrekin nola ligatu” ikastaroko iragarkiak daude eskegita.

Ezezaguna eta ezberdina denak belhurtzen gaitu. Mustafari oso astuna egiten zaio beti jendearen begirada soinean eraman beharra: “Supermerkatuetan zaindariak askotan atzetik etortzen zaizkit, lapurtzen dudak behatzera. Lehengo egunean, berriz, gizon bat erori egin zen, eta altxatzen laguntzera joan nintzaion. Eskua patrikara eraman zuen, eta bakean uzteko eskatu zidan. Min handia egin zidan.” Baina azkenerako ohitu egin da, eta bere buruari errepikatzen dio “bada-*kit ni ni naizela, eta ez dudala eurek nahi dutenerantz aldatu behar, nik nahi dudana izan behar dut*”.

LANA BIDE. Lanak asetzen du Mustafaren gogo. Gizarte langilea delako gustatzen zaio hemengo bizitza. “Atzerri-*tar batek hemen sustraitu nahi badu,*

Allahren legea gizalege

Islama ez da erlijioa soilik. “La illaha illa Allah” esanez geroztik egunero bost aldiz errezatzeak bizimodu bat markatzen du. Mekara begira beti, egunsentiko argiak, eguerdiko itsutasunak eta ilunabarreko itzalek mundua ikusteko era bat ematen dute. Coranak arau orokor batzuk ematen ditu, ongia eta gaizkia bereizteko. Guk gizalegea deitzen duguna liteke. Zer den jator portatzea esaten duena.

I S L A M A
ITXIA OTE? Munduko %18 musulmana da. Zer esanik ez, Sahara edo Arabiako bizimodua ez dira berdinak. Islamaren lerroak oso oinarritzakoak dira, eta horien barruan, herri bakoitzak bere klima, tradizio eta kulturaren arabera, 99 izen ezberdin ditu Coranean, bakarraren eta aniztasunaren irudi. Gainera, Coranak onartzen ditu islamdarrak ez diren pertsonak ere: “*Jaunak*

nahi balu, munduko denek sinetsiko lukete beragan. Nork derrigortu ditzake, orduan, gizakiak sinestera?” (Corana, 10, 99, 100).

MODERAZIOA. Kontsumismoarekin kotrakotasunean, islamak moderazioa eskatzen du, ez da gero eta gehiago egin, kontsumitu eta txikituzalea. Ramadama liteke horren adibide: hilabeteko barauak gogorarazten die gizakia ez dela jainko, berez ahuldu egiten dela eta jan beharra duela bizitzeko. Jakien balioa estimatzen ikasten dute horrela. Gainera ez dute jateko ordurik. Goseak eskatu ahala ematen diete gorputzari.

DENA BAT. Islamaren ikuspegitik errealitate osoa da pieza bat. Munduko dena egin du Allahk, eta polifonia horretan armonia bilatu behar da. Gizakia orkestrako beste bat gehiago da, ez ezeren zuzendari, eta beraz ez du natura menperatuko, zaindu baizik. Arkumearen ofrendak ematen digu horren berri: urtero arkume bat hiltzen da Allahri eskaintzeko. Bizitzeko beste batzuk hiltzen ditugunaz ohartarazten du erritu horrek. Eta beraz, zor bat dugula bizitzarekin. Mendebaldekoak, berriz, asko profesionaldu dugu borrero lana, eta baditugu harakinak, baditugu ehorzleak... Esnea kaxatik eta xolomoa hozkailutik sortzen direla sinesten hasiak daude umeak, eta eskuak garbi, heriotzik ikusi nahi ez dugunez, ez gara jabetzen besteren lepo bizi garenaz.

Ziurrenik Mc Donald's-ik ezin jarriak etsaitu ditu EEBB. Oso exotikoa zaigu, beste era idiliko batean bizi diren irla bakartiak imajinatzea. Baina ikuspegi erabat ezberdina duen hori Mendebaldeari itzal egiten hasten zaionean, deserosoa suertatzen zaigu ●

JOXE LACALLE

■ Azpi hiri bat eraiki nahi dugu: mezkita, eskola, abokatuak, harategi berezitua... Eta zubiak eraiki bi kulturen artean”.

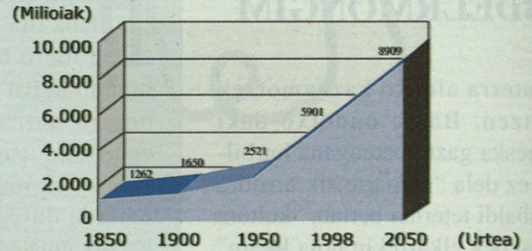
Etorkizuneko migrazioa

Grafikoetan ikusten denez, munduan bizi garen lau katuak xaguen abiadan biderkatzen gara. Baina teilatu denek ez dute pitxitxi kopuru bera: "Lehen Mundu"ko herrietan gero eta gutxiago gara, eta "Hirugarren Mundua"n titiak baino aho gehiago jaiotzen dira. Gure gizartea zahartrosiak jo du, eta hirugarren munduak "beti gazte" jarraituko du datozen 50 urteetan. Europan, 2050. urterako, gizartearen %47 jubilatutako egingo da; aldiz, Afrika, Asia eta Hego Amerikako 62 herrialdetan %40 baino gehiagok 15 urtetik behera izango ditu.

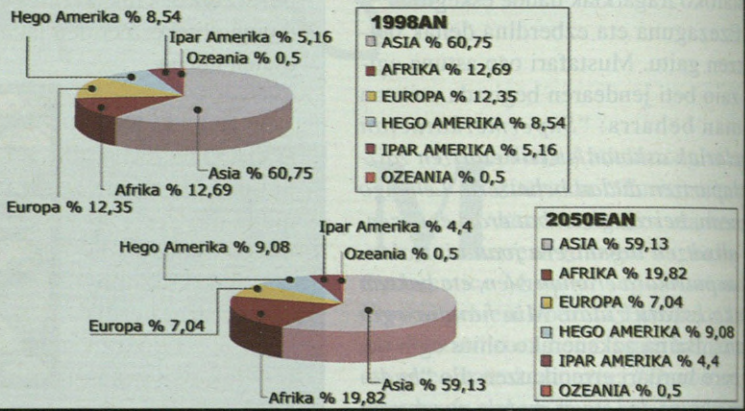
Nork eutsiko dio gero eta zerbitzu eta behar gehiago sortzen dituen gizarte zaharkituari? Nazio Batuek iragarri dute, datozen 20 urteetan Europak 123 milioi etorkini ateak zabaldu beharko dizkiola, jubilatutako etxe luxuzkoetan nekame eta morroi beltzaranak izan ditzagun.

Orain arte ere gure esklabu izan dira, 1998an esaterako, ekonomia inbertsioen %75 "Lehen Mundua"n egin baitzen, eta %25 besterik ez, garapen bidean dauden herrietan. Baina laster, gure herrian hartu beharko ditugu

✓ Zenbat biztanle ditu munduak?

✓ Non dago biztanlegoa?

lana gogor egin behar du, eta sufritu. Baina ordaina jasoko du; berak ez bada, gure ondorengoek. Nire herrian, berriz, lan egiteak ez du esan nahi miseriatik aterako zarenik. Zerbait egiten duenari bidea moztu diote, ustelkeria asko dago."

EGIPTOKO ETA HEMENGO ENBAXADORE. Seme-alabarik gabe etorri da. Ez omen du bere ondorengoak hemen hezitzerik nahi. "Ez zait hemengo gazteen jarrera gustatzen. Ez naiz ohituko seme-alabek gurasoei 'Hi, zaharra' deitzen dietela entzuten. Gure herrian zaharrei errespetua zor zaie, esperientzia estimatzen da. Orain arte gurasoei

eskua musukatu zaie."

Berak ere ez du bere jatorria ahazten. Antena parabolikoa du jarria etxean, Egiptoko berri izateko. Ez da Mendebaldeak islamari egiten dion aurkako propagandaz

batare fio. Hemen Egiptoko herriaren ordezkari da, baina Egipton Euskal Herriko enbaxadore dela gogorarazten digu, gu konturatu ez arren: "Nire herrikoek Euskal Herria nire begien bidez ikusten dute."

Afganistan: nortasuna jokoan

Bin Laden beharrean, islama ari dira epaitzen Afganistanen. Mustafa ez omen da sekula talibanen zalea izan, baina anaiak ditu Allahren aurrean. Bonbarik inteligenteenak ez du arazoa konponduko, hildakoak eta gorrotoa lehortarazi baizik. "Bin Laden hiltzen badute, badakizu zer sortuko den? Milaka Bin Laden" iragarri du. "EEBBak eurak ari dira egiten Bin Laden mundu musulmanen lider". Integrista edo estremista ez diren Afganistango musulman arruntek, ez omen dute etorkizunik ikusten. Badakite bonbek ez bada goseak hilko dituela. Beraz, zutik hiltzeko prest daude. "Era batera edo bestera, EEBBak gelditu behar dugu. Noiz arte iraungo dugu lehertu gabe, beti azpian gauzkate eta?". Olean ez bada txarrean, mundu osoaren jabe egiten da EEBB. Baina musulmanek badute azkeneraino eutsiarazten dien zerbait: erlijio hutsean baino, euren kultura eta bizikerarenganako sinesmena. Mundua aurka jarrita ere, euren tradizioak ematen diete arrazoiak. Ikusi, bestela, musulmanen esaera zaharrek zer dioten: "Otsoak uluka aritu arren, karabanak bere bidea jarraitzen du". "Zuhaitz indartsuenari botatzen zaizkio harriak"

JOXE LACALLE

ETAri buruz eztabaidan hasitakoan, isiltzeko eskatzen diet. Gauzak iristen zaien informazioak dioten bezalakoak ez direla esaten diet. Hori alde bateko propaganda dela, eta herriari galdetu behar zaiola zuzenean, bitartekorik gabe. Elkar ezagutzeko besterik ez bada ere."

AZPI HIRI BAT SORTUZ. Bere erlijioaren aurka ez dagoen dena onartzen omen dute musulmanek. Gizakien arteko harremanetan, hemengo bizimodu... integratzeko prest daude. Baina bere kultura galdu gabe. Iruñeko islamdar komunitatean, bakoitzak ahal duena egiten du bere eguneroko bizitzari eusteko; errezoak antolatuta, jendea ezkondu eta hileta elizkizunak egin, jende ikasiak jakintzarik gabe datozenei eskolak ematen dizkie...: "Komunitate oso batek egiten duena pertsona gutxiren artean betetzen dugu. Nork egingo du bestela? Biauera ditugu: egin edo ez egin; izan edo ez izan". Musulman eskola bat, hilerri bat... proiektu asko dituzte buruan, baina mugak ere bai: "Opus Deik agintzen du Nafarroan, itzaleko gobernua da. Eta musulmanen aurka dago, erabat. Guk azpi hiri bat eraiki nahi dugu: mezkita, eskola, abokatuak, harategi berezitua... Eta zubiak eraiki bi kulturen artean". Bi komunitateen arteko zubia, errespetua da: "Ez dizut eskatzen nire kultura praktikatzeko, errespetatzeko baizik". Euskal gizartea lotuta dagoen bezala, beste gutxiengoei ere (tartean musulmanak) garatzen utzi behar zaiela aldarrikatzen du. "Utzi jendeari sortzen, utzi lan egiten, eta probatu ondoren, juzgatuko dugu zuzen edo oker zeuden".

Prest al gaude?

Eskulan merkearen beharra dugu, baina prest al gaude langile berri horiei herrian leku bat egiteko? Patera baino garraio eraginkorragoak eman, lotarako lekua, zer jana... Etorkinek mantenduko bagaituzte, etorkinak mantendu behar ditugu.

HERRI BAT ERAIKI behar da, kanpotik datozenek bertan sustraiak bota ditzaten. "Ongizatea ez da dena" esaten digute islamdarrek. "Hemengo bizi maila oso tentagarria izanda ere, ez nago nire kultura eta nortasuna galtzearen truke lortzeko prest". Hona kultura eta ohitura batzuekin datoz, eta ez dute aldatu nahi, egokitu baizik. Nola integratzen da atzeritar bat bertako kulturari, berea galdu gabe? Horra etorkinen buruhausterik handiena.

ARAZO PRAKTIKO BATZUK dituzte eguneroko bizitzan musulman izateko. Musulman batek egunean bost errezo egiten ditu, eta ostiral eguerdiz mezkitan belaunikatzen da. Nola esaten zaio fabrikako nagusiari une batez lana eten behar duela nagusi gorenago bati zerbitzeko? Ramadam hilabetearen berri, (aurten azaroaren 15-16an hasiko dena) jan gabe pasatu behar dute eguna, eta lanean beti bezain indartsu egoteko eskatzen zaie. Bestetik, langabezira ez botatzearen truke, sarri baraua hausteko unean (ilunabarrean) lanean

jarraitu behar izaten dute. Txikikeria dirudi, baina musulmanentzat baraua hausteko orduan senideekin ez elkartzea guretzat Gabonak etxetik kanpo pasatzea bezala da. Lanean ari den atzeritarri ez zaio bizitza ziurtatzen, baina hilda ere ez ditugu onartzen: Iruñean bost urtez ari dira islamdar hilerri bat eskatzen, eta oraindik, eurentzat santua ez den lurretan ehorzten dituzte.

KULTURA TRANSMITITZEA da arazorik larriena. Islamdar heldu iritsi direnek ez dute egun batetik bestera bizarra moztuko, baina euren seme-alaben nortasuna zalantzan ikusten dute. Eurek era batera hezi nahi dituzte, baina eskolako lagunak, gizartea, telebistako irudiak... aurkako norabidean iristen zaizkie. Bere ondorengoak zer izango diren galdetzen dute, hemengo heziketa duten musulmanak, edo musulman heziketa duten hemengoak. Kultura transmititzeko lehen pausoa litzateke islamdar eskolak sortzea eta bertan hizkuntza, historia, eta balore musulmanak lantzea.

Musulmanak gugana bezainbat egokitu beharko dugu gure gizartea euren gana. Baina oraingoz hemengo legea eta sistema ez dago etorkinak hartzeko prestatua. Gainera presioa egiteko oso ahalbide gutxi dituzte: botere ekonomikorik batere ez, eta politikoki ez dute bozkatzeko eskubiderik ●

www.kaixo.com

Propaganda

Mustafa ohartu da islamdarren aurkako propaganda "kasualitatez" krisi garairekin bat etortzen dela. Arabiar batek delituri egin badu, naziotasuna titulu

larrean eta delituaren aurretik ateratzen da. Baina inork ez du esaten kristau ortodoxoek zer "bekatu" egiten dituzten gizarteetan. Filmeetan ere, arabeak sudur handi bizar luzeak dira, beti "putiklub"etan eta emakumez inguratuta egoten dira, diruak hortzetatik ere aldegiten die eta erdi barbaro ageri dira.

Ez da esan beharrik, Afganistan-go istiluekin karikatura egiteko tinta gehitxo isuri dela. Mustafak dio boli-grafoen punta islamaren aurka doala, ez terrorismoaren aurka. Dena saski berean sartuta, jendeak uste du musulman denak direla talibanak eta terroristak. Propaganda horrek min handia egiten die. Baina Afganistan-go kasuaren aurrean jendeak izandako erreazioak onerako harritu du: "EEBBek propaganda asko egiten dute, eta jada jendeak ez du sinesten!" Mundu musulmanaren aurkako propagandarik egiten ez denean, edo jendea sinesteaz aspertzean, askoz irekiago egongo gara besteak ezagutu eta errespetatzeko ●

■ "Atzerritarra beti atzerritarra da, mila urte pasa eta beste hainbeste ahalegin egin arren. Beti ixten dizkigute ateak gure koloreagatik".

AZKEN ERREZOA. Mustafa agurtu dugu, ganbeluko gida baimena ateratakoan Egiptora bisitan joango gatzazkiola aginduta. Ibañeta Mendia kaleko mezkitera abiatu gara. Errezoa bukatu denean, oinetakoak erantzi, eta tunika eta palestinar zapia soinean, sartu gara mezkitera.

Bertan zain dugu Abdelkader Belkai aljeriarra. 1989an iritsi zen Iruñera. Bere aurpegiera oso markatua ez bada ere, emazteak beloa jazten du eta kalean

doazenean ingurukoen begiradak jasan behar izaten ditu. Emaztea eta koinata Tuterakoak ditu, eta ezkondu eta gerora musulmandartu ziren.

Tuterako emaztea izan, 12 urtez Iruñean bizi... Eta hala ere ez omen du integratzerik lortu: "Atzerritarra beti atzerritarra da, mila urte pasa eta beste hainbeste ahalegin egin arren. Beti ixten dizkigute ateak gure koloreagatik" ●

◆ IXIAR EIZAGIRRE
◆ ESTITXU EIZAGIRRE

Ispilutik edanaz

Besteei begira jabetzen gara gu nolakoak garen. Baina nola ikusten dugu guk ispilu hori? Nolakoak dira gure begietara besteak? "Gizarte honek ekonomikoki garatua denez gutxiago bagina bezala begiratzen digu" jarri da serio Abdelkader.

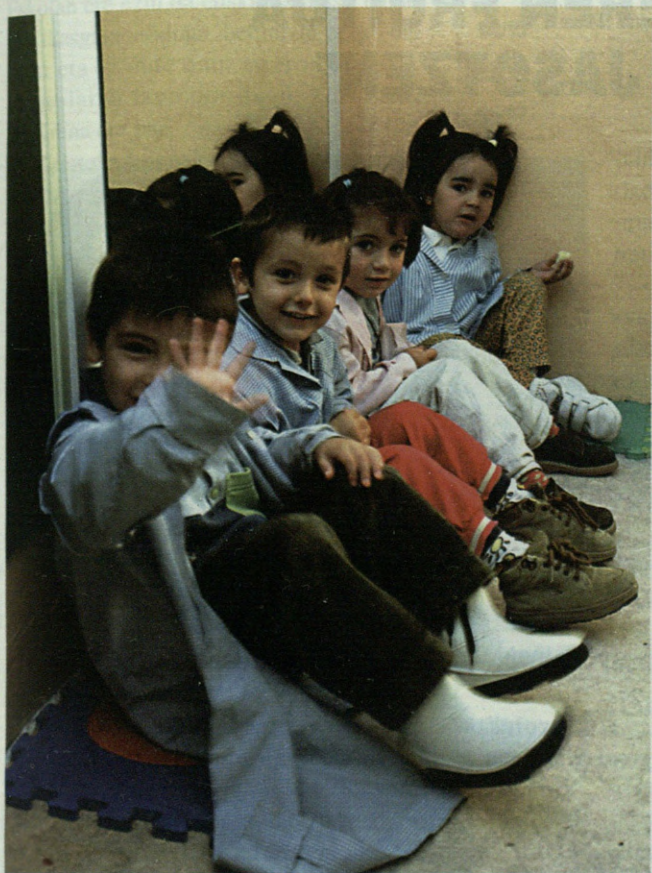
Gu berriz, Mustafaren irudira, "american people"ren kopia bat gara. "Umeek, bisera buruan, ingelesez zer esan nahi duen ere ez dakiten mezua daramate kopetea!" aztoratzen da. "Hizkera ere geroz eta 'guay'agoa duzue, amerikar serietako bizimodua imitatzen dute gazteek..."

"Zapiz estalitako emakume bat ikustean, garatu gabeko tradizio atzeratua dela pentsatzen da" jarraitzen du "Japonian kimonoa jazten dute, eta ez da ezer esaten. Afrikarrak titi bistan dabilta eta ohituratzat hartzen da. Baina zergatik ez da onartzen goitik behera estalita joatea?" Ispiluaren bestaldetik, Mustafak hemengo emakumea merkantzia bat gehiago bezala tratatzen dela ikusten du. ●

FRUITUA ONDU DA

JOXE LACALLE

JOXE LACALLE

■ Lodosako ikastolako haurrak ezkerrean eta eskuinean Sartagudakoak. Guztiak izango dira protagonista igandean.

Urriaren 21ean eguraldi ona egingo du eta igande goiz horretan urtero urriko hirugarren asteburuan altxatzen garena baino lehenxeago jaiki beharko dugu. Nafarroa Oinez Lodosan eta Sartagudan da. Euskal Herriko puntu gutxietatik geratuko zaigu eroso, baina tentagarri bai ordea.

Lodosak 4.500 biztanle ditu eta Sartagudak 1.400. Lizarrerriko Erriberan eraiki ziren bi herriok eta duela hamalau urte batekoek zein bestekoek ikastola sortu behar zutela erabaki zuten. Orain Deikaztelu (Sartaguda) eta Muskaria (Lodosa) dute izena ikastolek eta berrogei bat familiek eramaten dituzte beren haurrak. Guraso zein haur guztiak ez dira ordea sartagudatarak ez lodosarrak, ezta Euskal Herrikoak ere. Errioxatik hainbat haur dator euskaraz ikasketak egitera, guraso errioxarrek diotenez eredu pedagogikoa gustatzen zaielako daramatzate mugaz bestaldera.

Bi ikastolek bat egin nahi dute eta horretarako bi herrien arteko errepide ondoan eraikin berria altxatzen ari dira. Horretarako behar dituzte igandeko sosak eta jende andanaren presentzia guraso, ikasle eta irakasleen animoak indarberritzeko.

Testuak: Erlantz Urtasun

Iñaki Lasa Nafarroa Oinez 2001 eko koordinatzaileari ekitaldia Lodosan eta Sartagudan zergatik egingo den galdetu diogu. Arrazoa: fruitua ondu dela dio, duela hamalau urte abian jarri ziren ikastolak indar betean daude. Aurtengo ahaleginak eraikin berria du xede.

“HAMALAU URTEREN FRUITUA ORAIN ARI DA JASOTZEN”

Nafarroa Oinez Lodosa eta Sartagudan, Ebro ertzeetan. Zein da arrazoa bertan Nafarroako euskal jairik handiena ospatzeko? Zein helburu duzue?

Arazaina da behar handia dagoela. Euskararen garapena eskualde horretan bereziki zaila da. Alde batetik legeak berak ezartzen dituen oztupoak gainditzeari ez da erraza. Bestalde, kontuan hartuta duela urte pila galdu zela hor, euskal sena mantentzea zaila da.

Ikastola hauek hasi ziren Sartagudan eta Lodosan duela hamalau urte, eta tarte honetan oso baldintza txarretan eutsi zioten amets horri, bazekiten noizbait aldatuko zela errealitate hori eta aldatzeko iraun behar zutela. Orduan, hamalau urte horien fruitua orain ari dira jasotzen. Nafarroa Oinez egitearen arrazoina hori da, fruitua ondu da. Ikastolak egonkortasuna adierazten du eta horregatik animatzen da hainbeste jende proiektu berrian dirua inbertitzera. Posiblea dela frogatu dute. Tuteran Oinez egin zutenetik hazkunde handia gertatu da. Hemen ere

nabarituko da, jende gehiago matrikulatuko baita baldintza egokiagoak lortutakoan. Hazkundera izanen da seguru.

■ **Gertatuko den hazkundeaz ari garela, ezin dugu ahanzi Errioxako herrietatik ere jendeak seme-alabak egunero ekarri eta matrikulatu egiten dituela, ezta?**

Bai, bai. Alcanadretik, esaterako, gainera bertako alkatearen semea da ikaslea. Eta ez dira guraso soilak, nabarmen ikastolaren alde lan egiten duten horietakoak baizik. Horregatik proiektu komarkalaz ari gara, inguruko herrietarako: Mendabia, Urantzia... Zerbitzua zabalduko dugu.

■ **Bertzalde, Lodosa eta Sartaguda herriak direla eta, zer nolako giroa dago?**

Jendeak ez daki Nafarroa Oinez zer den ere. Ezezagutza handia da, bertan ez

■ Iñaki Lasa, ekitaldiko koordinatzailea.

da inoiz egin eta jendeak, oro har, ez du horrelakoetan parte hartu. Nafarroa Oinezek, baina, gauza positiboa ekarri du, harremanak zabaldu ditu. Orain ikastola beste era batera ikusten dute, ez lehen bezain ghattizaturik, orain irekiagoa, aurreritziak desagertu dira elkar ezagutzarekin. Iritzi aldaketa inportantea gertatu da. Nabarituko da etorkizunean. Dena den, esan behar da hasieratik Sartaguda beroagoa izan dela Lodosa baino, inplikazio handiagoa egon da bertan.

■ **Beraz orain ari dira gauzak aldatzen, ikastola eta Nafarroa Oinezi esker, alegia. Zergatik ez lehenago? Indarrean dagoen legeak baldintzatu du eskualdeko euskararen egoera?**

Legeak hegoak moztzen dizkio euskarari. Euskarak normaltasuna behar du, eta normaltasuna ez da irakaskuntza bakaerrik, bizitza osoan euskaraz aritzeko eskubideez ari gara. Gure neska-mutiko hauek euskaldunak dira, bertakoak, Erriberakoak, eta euskaraz bizi nahi dute, baina legeak ez die aukerarik ematen, ez errotulazioan, ez administrazioarekin izan beharreko harremanetan... Normalizazioa ez dago, eta normaltasunez ez da ikusten. Eskubideak ez dira ikusten. Ikastola alegala da, euskaldunek ez dute

■ Bi ikastolentzako eraikin berria datorren urteko udaberrirako egingo da.

eskubiderik, hizkuntza politikarekin nahasten dute,... Lege aldaketa behar da normalizazioa lortzeko, eta aldaketa soziala, bideak ireki behar dira euskaldunek bertan euskaraz egin ahal izateko. Eskolan ere ezin da euskaraz ikasi, bakanrik ikasgaia moduan, behintzat pixka bat ikasi eta ez dute hain arraroa ikusiko. Ikastolaren lana hor dago, zorionez, AEKrena ere bai.

■ Zein da bertako haur euskaldun horien ikas prozesua?

Haur hezkuntza eta Lehen Hezkuntza Lodosan eta Sartagudan egiten dute, orain fusionatuko dira. DBH, berriz, Lizarran egiten dute.

■ DBH bertan egitea aztertu duzue?

Bai, baina hori urrun dago. Orain dagoena kontsolidatu behar dugu, etorkizunean behar bada.

■ Eraikuntza berria noizko bukatu-rik?

Datorren udaberriko. Bi ikastolak desagertuko dira eta bat egingen dute. Batzar bakarra, talde jendetsuagoak... Eta hori egin behar dute eraikuntza bukatu baino lehenago. Zonalde osoari zerbitzua emanen dio eraikuntza berriak. 12 urterekin Lizarrara joaten jarraituko dute ●

EBROKO IKASTOLETAKO IKASLE KOPURUA

	BIANA "ERENTZUN"	TUTERA "ARGIA"	LODOS-SARTAGUDA "MUSKARIA"- "DEIKAZTELU"	EBRO OROTARAT
93/94	81	91	12-22 (34)	206
94/95	86	100	15-28 (43)	229
95/96	94	114	21-26 (47)	255
96/97	87	124	25-23 (48)	259
97/98	87	148	31-25 (56)	291
98/99	87	167	34-25 (59)	313
99/00	91	198	40-27 (67)	356
00/01	98	226	47-25 (72)	396
01/02	100	231	-daturik gabe-	----

Oharra: Kortes herrian dagoen ikastola haur hezkuntzakoa da, eta gero Tuteran jarraitzen dute.

AEK-ko ikasle kopuruak Lizarrerriko Erriberan

84/85	85/86	86/87	87/88	92/93	93/94	94/95	96/97	00/01
14	15	18	24	18	16	23	11	25

Oharra:

- 2001/2002ko aurreikuspenak inoiz baino hobeak dira. Jadanik 2000/2001ean jaso ziren zenbaki onenak gainditu dira eta, Nafarroa Oinez dela medio, Lodosa-Sartagudako matrikulazio epea ez da itxi.

- Laster helduak alfabetatzeko eskualtegia, egoitza berria izanen da Lodosan. Tokia hitzarturik dago eta, hortaz, 2002. urtean ikastola nahiz eskualtegi berria inauguratuko dira.

■ Jabi Lasheras. Lodosako ikastolako lehendakaria.

"Errioxa hemen dago eta gure eredu pedagogikoa gustatzen zaie"

Duela hamar bat urte hasi zen bere ibilbidea jorratzen Lodosako "Muskaria" ikastola, nola alderatzen duzu garai hura eta egungoa?

Hiru ume hasi ziren Ane Santxez andereñoarekin. Gela txiki batean, errepede ondoan. Gero hazi eta toki aldaketak eman ziren, etxez etxe, oraino. 42 ikasle dugu, tokirik gabe gaude. Horregatik fusionatuko gara Sartagudakoekin, eskualdeko proiektua sortzeko.

Lehendabiziko urtetik Olentzero ospatu dugu, baita "Lodosako Euskararen Eguna" ere. Haurrek euskaraz egiten dute kanriketan, duela zortzi urte pentsaezina zena. Santa Ageda ere egiten dugu. Inauteriak ere bai: joaldunak, zaldikoak, ziripot, sorginak... Horrelako jaietan bi herrietakoak elkartzen gara eta kanrikak betetzen ditugu gure giroarekin. Herrietan, txandaka, txokolate janarekin amaitzen ditugu ospakizunak. Eta, kasu, olerkigintzan haurrek lehen sariak ere lortu baitituzte euskaraz! Ikastolatik ateratako gazteek, halaber, arraunean estatu mailako lehen saria eskuratu dute, eta argazkirako, saria jasotzeko unean Nafarroa Oinezeko atorrak jantzi zituzten.

■ Giro aldaketa nabaritu duzu?

Bai. Erabat onartuak gaude. Santa Agedan eskolakoek ere

parte hartu izan dute batzuetan. Lodosako ikastolakoak, dena den, euskaldunagoak dira Sartagudakoak baino, Lodosa handiago da eta koadrila egiten dute, euskaraz egiten jarraitzen dute. Sartaguda, berriz, txikiagoa da eta bertze haurrekin harreman estuagoa dute. Bietan ongi egiten dute euskaraz, gero Lizarran ez dute arazorik izaten DBH ikasterakoan. Baina Lodosan, adibidez, ikusten ahal duzu kanrikan hirukote bat solasean. Bi ikastolakoak eta bat eskolako. Bada, batzuetan, hizketan ari direnean, ikastolakoek euskaraz egiten dute haien artean, eta erdaraz bertze lagunari. Harrigarria benetan. Naturaltasun guztia dute euskaraz, ikaragarria.

■ Nola ikusten duzu etorkizuna?

Tuteran berdin zeuden eta gora egin dute. Guk eraikuntza berria, kalitatea eskaini eta etorriko dira. Gaur, baldintza hauek eta makina bat kilometro eginez badatoz Sesmatik, Karkartik, San Adrianetik eta Errioxako Tudelilla eta Alcanadretik. Ikastetxe berriak zerbitzu guztiak emanen ditu. Errioxa hemen dago, eta gure eredu pedagogikoa gustatzen zaie. Tudelillako umea 17 kilometrorra bizi da. Eta egunero etortzen da. Nafarroako San Adrian ere tokitan dago, 12, 14 kilometro, eta ekartzen dituzte. Lauzpabortz urteetan berrehun ikasle baietz! ●

Sartaguda ikastolako irakasle beteranoena da Mari Paz Iturbe Alberdi. Bost haurrekin hasi zen Mari Paz andereño lanetan, bi gelatan banatuta. Sartagudatarrek "ésta es la de vasco" esaten omen zuten kalean andereñoa ikusita, baina Mari Paz mimatuta, babestuta sentitzen zen.

"GURASOEI BEGIRUNE HANDIA ZOR DIEGU, EGOERA TXARREAN ERE EKARTZEN DITUZTE"

Deikaztelu, Lizarrerriko bertze herri baten izena du Sartagudako ikastolak. Nondik datorkio?

1978an sortu zen Deikaztelu herrian ikastola txiki bat. Hor Haur Hezkuntza bakarrik zen, eta gero Lizarrara joaten ziren, 12 kilometro egiten zuten egunero orduko OHO ikasteko. 1985ean jaiotze tasa jaitzi zen eta nafar gobernuak hiru urtekoak eskolatzeko legea atera zuen. Horregatik ikastola umerik gabe gelditu eta ixtear zegoela, Juan Luis Larrazak, orduko federakuntzako buruak Nafarroan, Sartagudako eta Deikazteluko guraso batzuk elkartu zituen. Sartagudan guraso asko prest zegoen, baina ez zekiten ikastola bat zer zen. Adin ezberdineko hogeita bi ume ekarri zuten, eta lehenengo elkarrizketan azaldu behar izan genien bilakaera bat behar zela, bakarrik txikienak hasiko zirela. Eta kooperatiba, izena, materiala, dirua eta langilea, ni, Deikaztelutik hona etorri zen.

■ **Eta, hondarrean, Sartagudan hasi zinen...**

Bost umerekin hasi ginen. Bi gela, bost eta zazpi metro koadrokoak, ilunak, zaharrak, tristeak, surrealismoa zirudien. Nik, benetan, pentsatzen nuen: "hemen ez dut iraungo". Klean ere begiratzen

zuen jendeak, "ésta es la de vasco", baina oso babestuta, mimatuta sentitzen nintzen. Lehenengo urtean Olentzero atera genuen, oso harrera ona izan zuen. Santa Ageda ere atera genuen, oso erantzun onarekin.

Bi urte pasa eta gero ez genuen tokirik gela txiki horietan. Udalarekin harremanetan jarri eta toki hobea eman ziguten. Hogeita hamar bat metro koadrokoa, pentsa zer zen hori guretzat. Baina iluna, leiho txiki batekin, kaskarra ere. Komuna gelatik jaitsi, patioa zeharkatu eta han zegoen. Euria egiten zuenean umeak busti egiten ziren komunera joateko. Hor sei bat hilabete egon ginen.

■ **Baina laster egoera hobetu zen...**

Pleno bat egin eta etxe berria eman ziguten, kultur etxea izango zena. Hura amets bat zen. Gure matrikula igo zen. Zazpi ume ziren eskolatzeko urte hartan eta bost etorri ziren ikastolara, eskola publikora bakarrik bi. Ikuskatzailea kezkatu eta bisita egin zigun, ea haurtzandegia ote zen hori. Eta guk ezetz. Bi urtez egon ginen.

Kultur etxea martxan jarri eta handik atera behar izan genuen. Harrezkero hemen gaude. Matrikula poliki gora joan da. Eskoletan urtebeterekin hartzen hasi dira, gu alegalak gara baina haiek ere egi-

ten dutena... Ikuskatzaileek bestaldera begiratzen dute horrelakoetan. Gaur egun jaiotze tasa hemen ere behera doa. Dena den, ikastolan sartzen dena geratzen da, lehen batzuetan eskolara joaten ziren, ja ez.

■ **Nola duzue antolaturik ikas prozesua?**

Txikienetik seigarren maila arte dugu, gero Lizarrara joaten dira DBH egi-

■ **Mari Paz Iturbe, Sartaguda ikastolako irakasle beteranoena.**

tera, 37 kilometro gora eta 37 behera. Gurasoei begirune handia zor diegu, egoera txarrean ere ekartzen dituzte. Urtebetetik hiru urte arte irakasle bat dute, lautik seira beste bat, zazpitik bederatzi arte beste bat eta hamar hamaikarekin beste bat. Ingeles irakaslea ere badugu, bosgarren mailan frantsesa ikasten dute.

■ **Bertzalde, nola hasi zen Lodosakoe-kin duzuen harreman estua?**

Ikastola sortu eta handik bost urtera Lodosako guraso talde batekin elkartu ginen. Poliki Lodosako ikastola sortu zen, "Muskaria" izenekoa. Ane Santxez, Lodosako lehenengo andereñoa gure kooperatibakoa izan zen, hiru urtez. Gero haiek kooperatiba egin zuten eta haien langile bihurtu zen.

■ **Baina euskararen legeak hazkuntza baldintzatu du...**

1987an legea sortu eta diru laguntzak moztu zizkiguten, ikastola ixtear egon zen. Lodosako ikastola sortu zenez, poz handia hartu genuen, baina ez genuen dirurik. Baina orain ikastola berria izan dugu... Bizipoza! ●

■ **Deikaztelu ikastolako haurrak.**

JOXE LACALLE

EN PARLANT JE
PEUX TE PEINDRE
MA VIE

**HITZ EGINEZ,
NIRE BIZITZA
MARGOZTUKO DIZUT.**

HABLANDO
PUEDO PINTARTE
MI VIDA.

2001 HIZKUNTZEN URTE EUOPARRA

ESANAK ESAN, EUSKARA

**EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO**

KULTURA SAILA
Hizkuntza Politikarako Sailburuordetza

DEPARTAMENTO DE CULTURA
Viceconsejera de Política Lingüística

Lodosa eta Sartaguda, biak daude Nafarroako mugan, Errioxarekin mugan. Alboko herriak dituzte Mendabia, Sesma, Lerin, Karkar, Andosilla eta San Adrian. Baina, batik bat bien artean dute harreman estua, ikastola bateratuaren proiektua lekuko. Errioxa ere ez dute urrun sentitzen. Ebrok banatzen ditu.

EBRO IBAIAREN BI ERTZEETAN

Lodosa eta Sartaguda Lizarrerriko Erriberan eraiki ziren, Ebro gainean. Izan ere, bi herri hauek ibaiaren bi ertzeetan dituzte lur emankorrak. Beraz, nafar nahiz errioxar lagunekin harreman estua dute, senitartekoak dira, elkarrekin egiten dute lan, azoka, jaiak, adiskideak, ezkontzak... elkarbanatzen dituzte Kalagorri (Calahorra) hagitz hurbil dute, eta hain zuzen ere erromatar aldiari hiri hartan bizi ziren idazle batzuek, IV. mendean, horrela deitu zioten Ebro ibaiari, Lodosa eta Sartaguda eskualdeko inguruari: "Wasco Ebro".

Sufrikario itzela pasa zuten XVI. mendean, Gaztelak nafar erresuma konkistatu zuen. 1936ko

uztailaren 18an hasirikoak ere arrasto ikaragarria utzi zuen bertan, "alargunen herria" deitu ohi dena ezin lekuko hobia

■ Sartaguda herriak 1.400 biztanle ditu.

izanik, orduan nagusitzen ari ziren ideia ezkertiarak, aurrerakoiak, ezpondetan

fusilatu baitzituzten. Ezaguna da, halaber, aita erail eta Ameriketarat ihes egin behar zuen alabattoaren patu gorria, zeren eta, beranduago, argentinarrak diktadurak jadanik andrea zen emakume horren seme-alaba, historia era kudelenean errepikatuko baitzuten, desagerrarazi baitzuen.

Egun, edonola ere, asmo euskaltzale txalogarria gautzen ari da Mendabia, Sesma, Lerin, Lodosa, Sartaguda, Karkar, Andosilla, San Adrian, Azagra alderdian, baita Ebroz bertzalderat ere, poliki-poliki A ereduak hazia, ikastola edota helduen alfabetatzearen lana fruituak ematen ari delakotz. Jadanik bai baitira euskaldunak eta bertakoak diren haur nahiz gazteak, mende luzetako zorigaiztoko etena gainditu dute. Baina, Lodosa-Sartaguda eta Tuteran Ebroko hiru ikastola, hiru arrago

■ Euskal aztarnen hiztegi tipia.

Euskara Erriberan gauza arrotza dela defendatzen dutenen botika

✓ **ELIZAGORRIA (Lazagurria).** Horrela idazten zuten, Erdi Aroan, Biana eta Mendabia artean dena. Euskal izen garbia eta -zergatik ote- herriak duen euskal aztarna toponimiko bakarrenetia.

✓ **MENDABIA.** Duela gutxi herriko mendi inguru bati "El Bronx" deitzen omen zioten, eta paper ofizialetan "El Calvario" du izena. XIX. mendean, baina, horrela idazten zuten oraindik: "Mendi". Hauek dira Mendabiako Erdi Aroko auzo batzuk: Imaz, Legarda, Beraza. Horiak, zalantza izpirik gabe, "lingua navarrorum" islatzen digute. Aspaldiko paperetan ere, bertzeak bertze, "Aranamendia" edo "Mendiçiuara" moduko toki izenik azaltzen da. Edonola ere, mendabiarrei entzun bertzerik ez dago, bertako jatorriko hizkuntza euskara izan dela baieztatu dezagun. Angel Elvira edota Jose Maria Satrustegiri galde egin, bertzenaz, baita Andoni Uzkeda idazle finari ere. Hitzak, ohiturak, frogak ikaragarriak baitira. Bertzalde, herri izena dela medio, horren gaineko eztabaida bizia bada ere, irakur 1602ko papera, Arroitzan idatzirik:

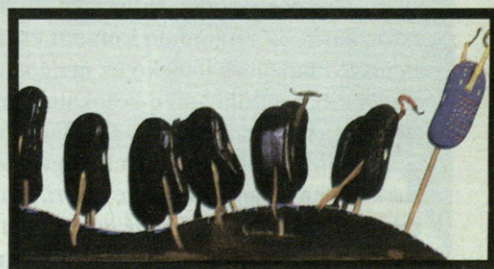
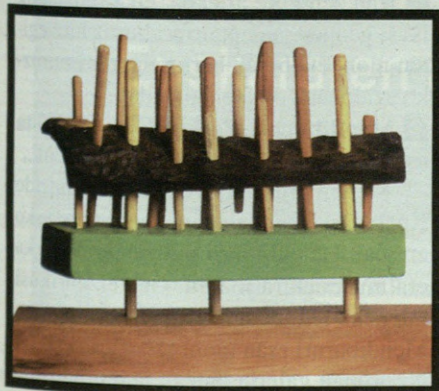
"mendabia Videia". Eta, ez ahanzi, Ebro gainean gaude.

✓ **MURILLO DE RIO LEZA.** Eta Ebro zeharka dezagun, mugak erlatiboak baitira. Ez da frontierarik, jendeak elkar ezagutzen du, lana dela, azoka, jaiak, ezkontzak... Errioxako herri hartako bizilagunak 1279. urtean: "Lopez Buruandia", "Salvador Ederra", "Pedro Arçaya", "Garcia Lazarro". Eta bertako toki bat: "vinna de Legazpea". Inguruko herrietan, bertzalde, hauek bizi ziren: "Sancho Baliorra", "Eita Hekilo de Leza", "Eita Meteri", "Juan Lasart", "Fortun Zuria", "Juan Mendi" edo "Diego de Valdevide". Haien lantoki batzuk: "Almandegui", "Andivilla", "Valdarrate", "Valdemingaños".

✓ **SESMA.** Bere egungo lurretan "Almunza" edota "Almuza" izeneko herria ere bazegoen Erdi Aroan. Hauek dira abandonatu zen herri hari dagozkion eta agiri zaharrei esker ezagutzen ditugun lau toki izen bakarrak: "Aruingorria" edo "Arbigorria", "Gurpideta", "Aran Lucea" eta "Gayneco Çavala". Lauak irakurririk, zer hizkuntza erabiltzen zuten hango biztanleek? No comment

Juan Gorriti

“Egurak komunikazio bat du, hitzez azaldu ezin dena”

P E R F I L A

Besteek zer esango beldurrik gabe bizi da; lotsa inbentu txatxua baita, sormenari mugak jartzen dizkiona. 500 urtetan gazte mantentzeko sekretua esan digu: egunero bizi. Siesta sakratua du, eta ardoak bedekinatutako ideiak dira onenak. Bera izan da algara eragiteko intentzio osoarekin babarrunak museora atera dituen bakarra, museoetan ere puzkerrak lasai bota behar direlako.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

Iparraldean trebatu zinen egur lanketan. Enkofradore, zurgin, teilatu egiten, ebanista eta zaharberritze lanetan.

Iparraldean lanean aritu nintzenean asko ikasi nuen; jakina, han lehenengo egunetik ez dizute lanik onena ematen, eta lehenik enkofradore, gero zurgin, teilatu egiten, eta ebanista lanetan jardun nuen. Urdailetik operatuta, medikuak esfortzurik ez zitzaidala komeni esan zidan. Ni bulegora joateko ez nengoen, eta Donibane-Lohizunen kolokatu nintzen zaharberritzaile bezala. Oso gustura egon nintzen, nagusia nuen zoragarria. Hark esaten zidan: "*Naparra, etorri, etorri: arno puskat edan behar dugu zerrazahia pusatzeko*". Badakizu zer den lanean gustura aritzea? Askoz gehiago

ikasten da, eta hark asko erakutsi zidan. Horregatik orain nahi dudanean eskultura bat egiten dut, baina baita etxea ere, eta horretarako gaztetatik ikasi egin behar da!

■ **Iparraldetik itzulita, Remigio Mendibururekin deskubritu omen zenuen artea...**

Nik orduan artea zer zen ideiarik ere ez nuen. Betelun hasi nintzen zaharberritze lanetan. Behin joan nintzen Mendiburu eskultorearen etxera, eta ni harrituta: "zer demontre egiten du gizon honek!"

"Museoek izan behar lukete museo biziak, ez erlikien hilerriak"

Txorixo fabrika bat zirudien: burdin bat alde batera eta beste bat zintzilik jarrita... Eta bera ere nire etxera etortzen hasi zen. A zer arratsalde pasak egiten genituen sutondoan! Hura arrantzalea eta ni artzaina izanda, itsasoa eta mendiaren besarkada izan zen gure artekoa, elkarrengandik ikasi genuen. Nik egurrari buruz hitz egiten nion, eta berak berriz ilargiari buruzko azalpenak ematen zizkidan.

■ **Mendibururen eskutik beste artista askorekin jarri zinen harremanetan...**

Mendiburu Jorge Oteiza eta Sigfrido Koch aurkeztu zizkidan, eta pintore asko ere bai. Haiekin hasi nintzen erakusteka eta museoetara joaten. Gasteizen ikusi nuenean lehenengoz Tapiesen obra bat. Mendibururi esan nion: "Hau artea al da? Ni orduan galeria batean jaio ninduan!"

Noski, baserri zaharretan paretek sekulako eraketa izaten dute, eta lehengo egurtopaketak gaur eskultura bihurtuta ikusten dira, arte modernoa da gainera. Orduan hasi nintzen gure baserriko zoko guztiak ateratzen. Lotsarik ez dut asko, eta herriari erakutsi nahi izan diot zer den gure artea, baserrietan betitik egon dena.

■ **Zer abantaila du unibertsitatean ez ikasi izanak?**

Nola ez naizen sekula unibertsitatetik pasa, ez dut sekula aprobatu, baina suspentitu ere ez!

Ni jendea ezagutzean esnatu nintzen. Nire eskola izan dira baserrietako arkitektura herrikoia eta erakusketak. Baserriko piezak hartzen ditut. Pieza hori egin zuenak, funtzio batetarako egin zuen, baina hori eskultura izugarri polita da niretzat. Behar duzun bakarra da barruan duzun lotsa hori kentzea, eta horretarako ikusi egin behar dira erakusketak. Artea irakurri egin behar duzu, eta ezagutu, jakiteko zuk ere baduzula formekin idazteko gaitasuna.

■ **Baserrietan eskultura modernoak ezkutatzaren direla konturatzeko sentsibiltate berezia beharko da...**

Nire eskultura bakoitza, ez banu jaio naizen herriarekiko maitasunik izan, ez nukeen egingo. Hori ikusteko maitasun bat izan behar diozu. Horrelakoxe pieza asko eta asko jendeak etxean izaten du, baina ez badu ikusten, eta sutara botatzen badu, maitasunik ez diolako da. Txikitako alaitasun horrek,

"Behar duzun bakarra da barruan duzun lotsa hori kentzea"

bizipoz horrek ematen dit baserriko piezekiko maitasuna.

■ **Aitona zurgina zenuen. Aita baso-zaina. Nolako egurra, halako ezpala...**

Nire txikitako jostailuak aitona lantresnak izan dira. Beteluko tailerretan

kin eskolara bidaltzen dituzte-eta!

Nik 500 urte ditut. Aitaren etxera joaten ginenean, Uharte-Arakilera, ogia egiteko garia aletu behar, orain 500 urte bezala. Xaboia eta dena etxean egiten genituen. Oraingo umeek, berriz, "game-boy" edo beste makina horiekin jolasten dute. Pentsa ezazu, guk egindako jostailuak eta oraingoak zer diren! Gaurko umeen burua eta nirea ezin dira berdinak izan!

■ **Kubara egindako bidaian zure txikitako garaia topatu omen zenituen...**

Bidaia hark asko markatu nau. Gu ginen bezala bizi dira. Ez dago ezer ere, baina dena dute: alaitasuna. Jaio orduko dantzan hasten dira-eta! Herri tiki batzuetan izan nintzen, eta erakusketa kalean jartzen genuen, lurrean bertan. Jendea etorri eta sekulako festa jartzen zuten, hura martxa!

Itzulera, han ikusitakoarekin lan bat egin nuen, "Eusko-afrocubana" izenarekin. Baina Kuban bertan ez dago kultura primitiborik, Mexikon edo Afrikan topa dezakezun bezala, Kubako natibo denak akabatu egin zituztelako.

■ **Zergatik gustatzen zaizu egurra lantzeko?**

Egurak niretzat komunikazio bat du, hitzez azaldu ezin dena. Igandea edo jaieguna izan, ni tailerrera joaten naiz egurrarekin lan egitera, gozatzerara. Oporrik ez dut behar: bizi egin behar da urte guztian! Oporrena moda kapitalista da,

egur tikiak lapurtzen genituen. Errepide ertzean jolasten genuen, eta kotxeren bat pasatzen bazen, hura marraztu eta etxera joanda egurrean egiten genituen. Pilotak eta dena geronek eginak ziren. Niri oraingo umeek ematen didate pena, bi urtere-

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

BERE HITZETAN

“Herri bat basoa bezalakoxea da: zuhaitzari adarrak mozten badizkiote berriak aterako zaizkio.

Eta zuhaitza moztu nahi dutenerako jada berandu da, haizeak bere haziak zabaltu baititu”.

<http://www.contrast.org/egin/18jul-6.html>

“Gu komando kultural bat gara eta gure lan bakarra da aurrera jarraitzea”.

Euskaldunon Egunkaria, 1999-02-14

“Duela zortzi urte Sigfrido Koch lagunak etxean nuen meta San Telmo museora eraman behar nuela esan zidan. Orduko beldur edo lotsa kendu eta eraman egin dut”.

ARGIA, 1996-02-11

“Ez da erraza nere barruan dudana jendeak hartzea, barrunbea ez baita ikusten, norberarena da. Hainbeste aurrerapen, fax, internet... baina aparatu bat egongo balitz nire barrunbea erakusteko errazagoa litzateke”.

Nabarra, 2001-07

“Eltzeak apurtu! Babarruna askatu!”

Euskaldunon Egunkaria, 1999-02-14

“Bost urterekin hasi zen nire proiektua eta bizi naizen bitartean gauzatuko da”.

ARGIA, 1996-02-11

“Graziadun gezurrak kontatzea ez da erreza”.

ARGIA, 1994-06-05

industriak ekarria, urte osoan esperoarazten diguten atsedena. Ez dut ezagutzen artzain bat sekula oporrik hartu duenik, eta neguan herrira jaistean desiatzen egoten dira mendira itzultzeko. Nik ere egurrarekin lana gustoz egiten dut.

Gainera egurrak laugarren dimentsioa du: denborarena. Egurrari denborak bere forma ematen dio, bere kolorea hartzen du denboran zehar, eta hori egin diona ez da Gorriti izan, denbora izan da.

■ **Lehendik eginak dauden formen gai-**

nean sortzen duzula eta, zurea “kopia” bat dela entzungo zenuen inoiz...

Behin, erakusketa batean, emakume batzuek entzun nituen esaten: “Txillida

nola imitatzen duen!”. Eta ni eurengana joan, eta modu onean erantzun nien: “Begira, ni lan horren egilea naiz, eta hau ‘gari kutxa’ da, egun galdua den ofiziorik zaharrena.

Forma hauek orain 500 urte eginak izan ziren, eta Txillidaren birraitona ere ez zen ordurako jaioa. Nik baserrietan gordetako formen bidez idazten dut”. Denok

“Nire eskultura bakoitza, ez banu jaio naizen herriarekiko maitasunik izan, ez nukeen egingo”

CURRICULUMA

- **Jaio:** Oderitzen, 1942. urtean.
- **Zurgina, eskultorea, pintorea.**
- Ume zela Betelura joan zen bizitzera, aitaren lanak eramanda (basozaina zen).
- Donibane-Lohizunen zurgin eta zaharberritze lanetan jardun ondoren, orain 27 urte etorri zen Arribe-Atallu herrira. Bere etxe ondoan “Batzarre” erakusketa galeria jarri zuen.
- **Erakusketak:** Bere lehen erakusketa 1975ean jarri zuen, “Batzarre”n, 30 euskal artistek ere parte hartuz. Ordutik hainbat erakusketa eskaini du, Euskal Herrian batez ere, baina baita Katalunian eta Parisen ere.
- **Artelanak:** Beste askoren artean, berak eginak dira Bilboko Areatzan Santi Brouard eta Josu Muguruzaren omenezko monolitoa (1999), eta 1995az geroztik Korrikan eskuz-esku dabilen lekukoa.
- ETBn “Konta ditzagun gezurrak” umeen saioko aurkezle izan zen 1994an.

daukagu ama. Nahiz izan munduko artistarik originalena, harek ere bere ama badu. Oinarritzko forma hori ikusi eta gero iturri bat egingo duzu.

■ **Zeure burua ez duzu artistatzat hartzen. Ofizioarekin idazten duzula diozu. Zer alde dago?**

Artista batek duena, zineko zuzendariarena bezala da: konketa batekin Niagarako urjauziak egiteko gai izatea. Artistak, tanta batekin euritea egiten du, irudimena izugarria dute. Jorgek nire lana artista begiekin ikusten du, eta hitzez adierazten badaki, teorizatu du. Nik ez dut artearen ezagutza hori, nire ofizioa da ondo ezagutzen dudana. Lehengoan, nire pieza bat izugarri gustatu zitzaion Oteizari, baina esan zidan: "baserrian ez da-eta zentrua existitzen!". Nik berriz, ofizioa dudanez, konposizioa beti disziplina batekin ikusten dut: eskudra, zentrua... halakoak kontuan hartuta; eta gero eta gutxiago edukita hobe!

■ **Zugan zertan antzematen da Oteiza eta Sigfridoren eragina?**

Ni leihoeekin oso lotuta nago, konturatzen bazara bi espazioak elkartzen dizkigulako: barruan gauden espazioa eta kanpokoa batzearen kulpaz guztia leihoka du. Sigfrido eta Oteizarekin horrelako gauzak ikasten dira, eta nik sortzeko lotsa asko galdu dut horiekin.

■ **Artelanetan sarri ez da erreza antzematen egileak**

zer adierazi nahi duen...

Oso zaila da barruan gordea dagoen hori irakurtzea. Ni Tapiasekin oso lotuta nago, eta bere erakusketan gauza bat zuen hizki handitan idatzia: berak zerbait egin zuela, baina bakoitzak beste gauza bat ikusiko genuela bertan. Azkenean bakoitzak ikusten duenak balio du.

Nire lana oso herrikoa da, herriari lotutako sentimenduak sortzen du. Sentimendu horiek denak ofizioarekin idazten ditut egurrean. Nire eskulturatan hizkuntzak daude, formak, espazioak. Eta ez baduzu ulertzen

disfrutatu egin behar da formarekin, kolorearekin, egiturekin, eta kito. Egiten dudana ezin dut hitzarekin adierazi. Ez dago azaltzerik hau egiteko zenbat amorru eta errosario ikusi ditudan!

■ **Beste herrietako jendeak uler dezake zure lana?**

Katalunian egin izan ditut erakusketak, eta ulertzen dute. Nahiz Bartzelona edo Madrileko jen-

BIZITZAREN PASARTEA

Iparraldetik etorri nintzelarik ezagutu nuen Remigio Mendiburu. Eta inpresionatu egin ninduen, eskultura zer zen deskubritu nuelako. Lau burdin zabarrekin egiten zituen lanak kalean jarri zitezkeenik ez nuen imaginatu ere egiten. Nere barruan zegoen eskultura hori, forma hori deskubritu nuen berari esker.

dea izan, herrikoa bada sentitzen du nik formekin esaten dudana. Zumetaren pintura, esaterako, nik ez dakit zergatik den, baina gustatu egiten zait izugarri. Eta Mikel Laboaren musika asko gustatzen zait. Sentimenduek ez dute hitzik, ez dago azaltzerik. Pariseko gizon batek, nire erakusketa ikusita esan zuen oso primitiboa zela, sustraiak gogorarazten zizkiola. Hark ulertu zuen nik esaten nuena. Nazio guztietan dago oso herrikoa den jendea.

■ **Beste artista garaikideen lanak irakurtzeko gai zara?**

Batzurenak bai, baina beste askorenak ez, hori beste hizkuntza bat baita. Nire lana ere modernoa da, baina berez

B I L B O

Urriaren 26tik Azaroaren 11ra, Arenal Ibilbidean

- Euskal musika eta libururik onenak
- %10eko beherapena

Bizi irakurriz

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

■ "Igandea edo jaieguna izan, ni tailerrera joaten naiz egurrarekin lan egitera, gozatzerara. Oporrik ez dut behar. Bizi egin behar da urte guztian!"

BERTSOA

Doinua: Mutil koxkor bat

Habe zahar bati ez zuen zentzu berezi bat ematea, enbor batean eskultura bat dagoela esatea, gauza ximple bat zure eskutik hain urrun eramatea ezkutukoa agerraraziz, hori bai dela artea babarrunetik metafora bat atera ahal izatea!

Aitor Mendiluze

pentsa zeinen zaharra den! Ni nator orain 500 urtetik gaur arteraino. Eta oraingo artistek ikusten dute gaurtik aurrerakoa. Beraz, hizkuntza hori oso zaila egiten zait irakurtzeko. Baina sentitu bai, for-

mekin asko gozaten dut.

■ **Artean bakoitzaren interpretazioak balio badu, noiz esan dai-teke artelan bat ona dela? Diru-kontuak alde batera utzita, zer da balioa ematen diona pieza bati?**

Zaila da esatea artelan bat zerk egiten duen ona. Hori sukaldea bezalakoxea da: ez da berdin otarraina edo sardin zaharra. Baina askotan porrupatak ere goxoak egoten dira gero!

■ **Zer funtzio dute museoek?**

Museoek izan behar lukete museo biziak. Ezkion Gipuzkoako Diputazioak museo bat jarri du, 1500-1600 urteko baserri bat konponduta. Baina niretzat erlikien hilerri bat da. Hor baserritar bat jarri behar-ko lukete, eta diruz lagundu behar liokete baserri hori bizirik edukitzeko, jendeari erakusteko garai bateko baserri zaharren bizia. Egin duten hori lo dagoen museo bat da. Eskulturak bizirik mantendu behar dira, eskutan hartu eta uki-

tzeko moduan, lekuz mugitu... Nik etxean ditudan piezak hartu eta museoan "1500. urteko egurra, halako baserrikoa" txartelarekin zintzilikatuko balituzte, bere bizia galdu du horrek.

■ **Guggenheimez zer iritzi duzu?**

Futboleko sekulako milioi pila mugitzen da fitxajeetan; kulturen tarteka-tarteka astakeria bat egiten da, baina gutxienez hori Euskal Herrian geldituko da, ez dute eramango! Niri Guggenheim bera izugarri gustatzen zait, ikusgarria da. Gero barruan zer dagoen? Kultura "yankie" a dela? Hori beste kontu bat da. Euskal Herrian artista asko eta onak daude, eta nik uste egun batean hori izango dela Euskal Herriaren benetako museoak.

Lehenengo aldiz joan nintzenean, hain justu Bernardo Atxagari "Komunikazio Saria" eman zioten. Niri museora joan eta eskulturak hartu, ukitu, erabiltzea gustatzen zait, baina han ez zidaten uzten! ●

Literatura txikiak

Duela urte batzuk Agustín Fernández Paz idazle galiziarrek artikulua interesgarri bat argitaratu zuen "CLIJ" aldizkarian; Haur eta Gazte Literaturaren ikusezintasunaz ari zen: "La invisibilidad de la LIJ". Iaz, Haur eta Gazte Literaturaren inguruko idazle, argitaldari, ilustratzaile, irakurle, irakasle eta abar luze batek izenburu berbera zuen agiria sinatu zuen (agiri osoa azken "Behinola" aldizkarian aurki dezake interesa duenak).

Bai Agustín Fernández Pazen artikulua bai agiriak antzeko ideia defendatzen zuten: behar baino arreta gutxiago eskaintzen zaiola Haur eta Gazte Literaturari (HGL), komunikabideetan, irakaskuntzan, kritikan ez duela merezi duen arreta.

Eta gu ados gaude ideia horrekin. Estatu espainolean, esaterako, urtero bost mila liburutik gora argitaratzen dira HGLn eta hauen presentzia oso oso mugatua (ikustezina?) da egunkari handien literatura gehigarrietan. Edo literaturaren historietan, beste esparru bat ukitzearen.

Gurean ere portzentualki oso urria da HGLren presentzia. Euskaraz urtero argitaratzen diren liburu guztien %25a HGLkoak dira; azken urteotan ia egunero liburu bat kale-ratu da; hala eta guztiz "Euskaldunon Egunkaria"ko "Begia" gehigarrian edo beste komunikabideetan hori baino askoz txikiagoak dira liburu hauen inguruko komentarioak, albisteak, kritikak... baina gure inguruko hizkuntza handietan ematen dena baino askoz handiagoa. Hots, gure artean nahiko normala da haurrentzat edo gazteentzat idatziriko liburu bat izatea "Begia"ko erreseinan, ohikoak ditugu aldizkari honetan HGL liburuaren komentarioak edo liburu horien idazleei eginiko elkarrizketak; "Nabarra" aldizkari berrian ere ez dute inolako eragozpenik "Baloika" gaztetxoaren liburua komentatzeko helduen poesia lanen ondoan; "Sautrela" telebista saioan ere egin izan dira HGL inguruko erreportaiak, elkarrizketak, komentarioak... Hau da, euskal kulturaren ez dela honelako "diskriminaziorik" ematen, ez inguruko literaturetan ematen den neurrian bederen.

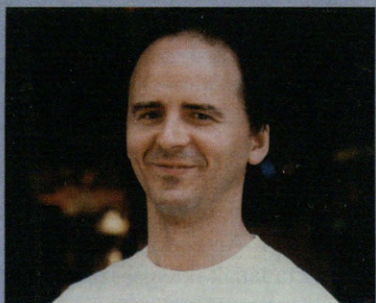
ASKOTAN gogoeta egin dugu gertakari honen arrazoi bila. Ez dut uste hemen kontzientzia handiagoa dugunik, ez dut uste gure haur eta gazte literaturaren kalitatea ingurukoetakoa

baino handiagoa denik. Gertakari honen arrazoia, gakoa, gure ahuldadean dagoela uste dut. Hots, guk ez dugu literatura sistema osoa izan oraintxe arte (idazleak, argitaletxeak, irakurleak, kritika eta liburuaren negozioa) eta horregatik ez gara baldintzaturik egon lehendik zeuden joera edo taldeengatik. Unibertsitatean ere ez dira oso ugariak izan kritikak, literatura ikerketak.

Bestalde, euskal komunitatea hain txikia izateak bere abantailak ditu, nahikoa da pertsona talde txiki bat bere ahotsa entzunarazteko, eta sarritan joera ezberdinetakoko pertsonen elkar ezagutzen dute.

HORREGATIK guztiagatik oso erreza gertatzen zaigu elkarren arteko komunikazioa eta gure ideiak plazaratzeko aukerak izatea. Oso bitxia da, esaterako, iaz Gasteizko Filologia Fakultatean egin ziren kritika jardunaldietan gertatzen den bezala, poesiaz, narratibaz, haur literaturaz edo saiakeraz eginiko kritikaz aritzea (eta hori gertatzen da antolatzaileen artean sentsibilitate hori ematen delako); eta modu berean, oso harri-garria gerta daiteke literatura tertulietan haur literatura idazleak, kritikoak eta helduen literatura idazleak ego-

tea, Gasteizen egin ohi den bezala, gurean mugak askoz hauskorragoak baitira. Baina agian egoera on honen azpian dagoena gure ahuldadea besterik ez da, komunitate txikia izatearen ondorioa eta, beraz, guztion beharra izatearena. Hots, gehigarriak, irratsaioak, iritzi artikulua eta gure produkzio, gero eta zabalago, hau osatzeko dugun beharra... eta ez diotenaz dagoen benetako interesa. Presentzia baino gehiago presentzia horrek sorrarazten duen eztabaida, debatea, baita interesgarriena. Eta hori, sumatzen dut, euskaraz oso gutxitan gertatzen dela, oso gutxitan lortzen dugula. Haur eta Gazte Literaturak gero eta leku gehiago du gure

JOSEBA OLALDE

Xabier Etxaniz Erle
Idazlea

"Haur eta Gazte Literaturak gero eta leku gehiago du gure medioetan (eta ez hainbestekoa ingurukoetan) baina, hala ere, aztertu egin beharko genuke norainoko eragina duen presentzia horrek"

medioetan (eta ez hainbestekoa ingurukoetan) baina, hala ere, aztertu egin beharko genuke norainoko eragina duen presentzia horrek. Guraso, irakasle eta irakurleengana iristen ote diren komentarioak, elkarrizketak, artikulua, ... Galtzagorri elkarteak argitaratzen duen aldizkaria, "Behinola", norengana iristen den eta zer nolako eragina duen. Izan ere, gero eta informazio gehiago dagoen gizartean bizi gara baina era berean jakin badakigu gero eta gutxiago dakigula gauza guztietaz ●

PRINTZA

ERO MODUAN

Ramon Agirrek euskal antzerkiaren inguruan adierazitakoa da honakoa "Euskaldunon Egunkaria"n egin zioten elkarrizketan:

"(...) Oso gutxi idazten da antzerkirako. Iparraldean euskarazko testu gehiago sortzen dira, Antton Lukuk eta Pantzo Hirigaraik, adibidez, lan interesgarriak egiten dituzte. Gainera, badakite gero taularatuko dituztela. Lehen hemen genuen sistema da hori, duela hamar bat urtekoa. Orain, ordean, zaila da hemengo konpainia batek hemengo antzezlan bat taularatzea. Horregatik ez dira testu gehiago sortzen; antzerki obra batek ez baitu zentzurik antzeztu ezean. (...) Programazioaren %90 administrazioaren esku dagoenez eta administrazio mailan harremanik ez dagoenez, oso komunikazio gutxi dago. Eta guk ez dakigu edota ezin dugu muga hori gainditu. Izugarria da dagoen banaketak; nik ez dut inoiz antzeztu Iparraldean. Eta badut gogoia. Ez dago zubirik, ea hasten garen sortzen, zeren eta administrazioa zubiak egiteko zain egonez gero, uste dut ez naizela inoiz joango. (...) Bi bertsoak (euskarazkoa eta erdarazkoa) merkatuari begira egiten dira; ez dago bietara egiteko arrazoi naturalik. Bi hizkuntzetan antzeztzen dugunean ero moduan ibiltzen gara askotan. Euskarazko obra baten planteamenduak txikiagoa izan beharko du, emanaldi gutxiago eskainiko baitira, eta horrek ez du antzezlan handiago baten kostuak ordaintzeko aukera ematen (...)"

BERTSO TXAPELKETA MARTXAN

GUZTIRA, 173 bertsolari saiatu badira ere Bertsolari Txapelketa Nagusira iristen, kanporaketetan 30 bertsolarik hartuko dute parte. Eta hain zuzen ere, urriaren 21ean emango zaie hasiera hauei. 30 horietatik batzuk Bizkaiko, Gipuzkoako, Nafarroako, Arabako eta Iparraldeko txapelketa eta kanporaketetan sailkatu ziren, eta besteak, 1989 eta 1993ko Txapelketetan finalista izandakoak dira. Bost taldetan banaturik, saio bakoitzeko lehena eta guztira puntu gehien duten zazpiak finalaurrekora iritsiko dira, 1997an finalista izan zirenekin batera. Ondoren, bi saio egingo ditu bertsolari bakoitzak eta puntu gehien lortzen dituzten zazpiak finalean izango dira abenduaren 16an. Egun horretan ere izango da berrikuntzarik. Izan ere, goiz eta arratsalde jokatu den finalean, saioko puntuazio altuena duten bi bertsolariek jokatu dute soilik azken txanpa.

ANTZERKIAK 26 URTE GASTEIZEN

IRAILAREN amaieran ateak zabaldu bazi-tuen ere, Gasteizko XXVI. Antzerki Jaialdiak aurrera jarraitzen du. Eta lanak ikusgai izango dira azaroaren erdi alderarte. Dirudienez, izen ezagunek eta ez hain ezagunek erakarrita, inoiz baino hobeto saldu dira abonoak. Oraindik ikus

■ Tanttakaren "Errudun Jaioak".

daitezkeen obren artean, aipa daitezke, Euripidesen "Medea" non Nuria Espertek parte hartzen duen, Teatro de la Danzak taularatzen duen "Paseando a Miss Daisy" Amparo Rivellesekin, edota Andaluziako Antzerki Gunearen "Otel el moro" eta Leo Bassiren "La vendetta"... Euskal taldeen artean, hortxe izango dira Dar Dar Produzioaren "Alizia bitxikerien lurraldean" eta Tanttakaren "Errudun jaioak".

IPUINEN MUNDUAN BARN

IPUINEK duten garrantziaz ohartuta, Galtzagorri elkarteak "Ipuinez ipuin" egitasmoa jarri du martxan Begoñako Barrutian. Bertan eta hil osoan zehar hainbat ipuin biltzaileri buruzko erakusketa paratu dute, Joxe Miel Barandiaran, Wendworth Webster, Resurrección María Azkue edota Jacob eta Wilhelm Grimm bezalako izenak

INMA LOPEZ

H I T Z B I T A N

- Koldo Almandozek: "Film laburra zinegintzan murgiltzeko eta esperimentatzeko modu bat izan daiteke, geroago, film luzeetara jauzi ahal izateko. Nik ez dut horrela ikusten. Hau da, nire ustez, film laburra bera genero bat da. Literaturan adibidez, argi ikus daiteke; nobela eta ipuinak genero independenteak dira". Hitzok "Irutxulo" aldizkarian esan zituen.
- Koldo Zuazok "HABE" aldizkarian honakoa zioen: "Euskara batua aurrera atera dugu, lan izugarria egin da, baina euskara batua ez da euskarà guztia, euskara batua hizkuntzaren

ageri direlarik. Orain arte ipuinak biltzen aritu direnen lana erakusgai jartzeaz gin, ipuinak entzun ahal izango dira Joxe Mari Carrerre, Antton Irusta, Pello Añorga edo Ray Buenoren ahotsetan. Eta ez hori bakarrik, entzuteaz gain, kontatzen ikasteko parada ere badago egitasmo honen barne. Hil hau Bilbon igaro ondoren, Donostira, Durangora eta Gasteizera iritsiko da ipuinen magia.

FABRIZIO PLESSI ETA TAPIES

UDAZKEN honetarako eskaintza abian du Guggenheim Bilbao Museoa. Ez dira Plessi eta Tapiés gonbidatutako bakarrak. Sei aurkezpen estreinatu dituzte. Hona batzuk: "Hiri modernoa" titulupean XX. mende hasierako artistengan hirietako paisajeak inspiratutakoa izango da ikusgai. Fabrizio Plessi bideoartistak bereak aurkez-

UNIBERTSO ANITZA

Musika hizkuntza unibertsala dela esan ohi da. Baina, kontuz!, horrek ez du esan nahi mundu guztiak musika berdina egin behar duenik. Edo ez luke, behintzat, esanahi hori izan behar, kultur alor guztiak kutsatzen dituen globalizazioak horretara ere eramanez. Urriaren 22tik 27ra Folklore eta Kultura Tradizionalari Buruzko XVII. Jardunaldiak burutuko dira Iruñean Ortazar elkarteak antolatuta. Aurtengo edukiak musika tradizionalaren ingurukoak izango dira eta globalizazio prozesuak duen eragina aztertuko da bereziki. Musika hizkuntza unibertsala da. Ados. Baina unibertso horretan herri bakoitzak berezko musika du.

tuko ditu. Jeff Koons-ek berriz, kultura kapitalistari buruz egindako gogoetak ezagutaraziko ditu. Tapiés eta Txillida batera ageriko dira "Materia eta pentsamendu bisuala" izenburupean.

■ Jeff Koons-en "ezpainak".

■ Ander Lipus.

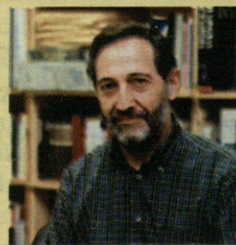
IZENAK

Ander Lipusek Koldo Mitxelena kulturunean emaniko euskal antzerkiari buruzko hitzaldia. Lipus bera kide den Antzerkiola Imaginarioa taldearen ibilbidea eta talde honen '8 olivettis poéticos' obra nagusia biltzen duen liburua plazaratu du Hiru argitaletxeak. Oraingo, gaztelaniazko bertsio soilik argitaratu da.

Joseba Sarrionandiaren "Lagun izoztua" lehenengo nobela udazken honetan izango da kalean Elkarlanean argitaletxearen eskutik.

Jabier Muguruzak "Hain guapa zaude" izeneko bosgarren diskoa argitaratu du Metak diskoetxean. Guztira, 14 kantaz osatua dago eta besteak beste, Kiko Veneno eta Et Incarnatus harizko orkestrak parte hartu dute.

Josu Zabaletak jaso du Euskadiko 2000. urteko literatura saria, itzulpen arloan. Guy de Maupassanten "Fantasiazko ipuinak" euskaratzeagatik irabazi du. Gaztelaniazkoan berriz, Fernando Aranburu garaitu da.

■ Josu Zabaleta.

zati bat da, hizkera bat, eta badira landu beharreko beste hizkera batzuk".

• Paddy Rekalderen iritziz: "Literaturan subertsioa hilda dago... lauzpabost maki dabilta bidezidorretan barrena, eta irabazteko esperantza galdu badute ere, zirikatzea ezinbesteko-tzat jotzen dute prime-time, kulturarentzazu, barrebako idazle gazte arduuuuurratsu, gugen-jein eta ongi eta gaizkiaren gaineko superkritikoen montajearen aurrean bizirauteko".

• Pello Varela "Gara"-n: "Ikus-entzunezkoen ia produkzio osoa EITBren inguruan egiten da, eta honek euskal produktoreak bizirauteko beharraren menpe jartzen ditu".

M I R E N A Z K A R A T E

“EZ DA EUSKARA BATUA VERSUS EUSKALKIAK, PLUS BAIZIK”

Ikasle bikainetik irakasle konprometitura; EHUko errektoreordetik euskaltzain osora; hortik, independente gisa Jaurlaritzako Kultura Sailera. Honaino iritsita, Hezkuntza eta Kultura Batzordean eginiko lehen agerraldia pozik gainditu du. Bere sailaren organigrama prestatzen ari da, bizitzako beste arloetan legez, legealdiari ere ondo aurre egingo dion itxaropenez.

Testuak: Mikel Asurmendi / Izaskun Jauregi

■ Aurreko legealdian alderdien arteko kohesio falta izan omen zen. Oposizioko partaideek zure jarrera irekia aurreikusi dute eta norabide berri bat espero dutela esan ere.

Ez dakit zer espero duten oposizioko taldeek. Nik hitz egiteko borondatea badut, baina, nire aurreko sailburua eza gututa, ez dut uste bera elkarrizketari itxia egon zenik. Ez dut uste erantzunkizuna Mari Karmen Garmendia sailburuarena bakarrik izan zenik, ez eta aurrerantzean nirea soilik izango denik ere.

■ Batasunak Kultura Sailak hainbat ekimenetan agertzen den nazio kontzeptuari buruzko zalantzak aipatu ditu, sozialista eta popularrek errezoak dituzte bestalde. Nazioa aipatzean Jaurilaritzak euskal lurraldetasuna ulertzeko duen ikuspegiari buruzko zalantzak ageri dira.

Euskal Herriaren nazio kontzeptua zazpi lurralde kontuan harturik har dezaket herritar bezala. Kultura Sailburu bezala, ordea, gustatu zein ez gustatu, ezin dut lurralde eremu hori osoa kudeatu. EAEko Jaurilaritzaren kide naiz eta Kultura Sailaren arduradun. Nire esku-mena hiru lurralde historikoetara mugatzen da. Nik erabakiak, proposamenak, dekretuak edota lege egitasmoak aurkezteko ditudan eremuak Gobernu Batzordea eta Legebiltzarra dira. Horrek ez du esan nahi -gure sailan jasota dagoenez- bai hizkuntza politikan bai beste alorretan ere, Nafarroako eta Iparraldeko administrazioekin lan egiten ahaleginduko ez garenik. Hori Batasuneko nazio kontzeptuari dagokionean erantzunez. Popularrak eta sozialisten kontzeptuari dagoenez, berriz, nazionalista esaten dutenean, ez dakit izena den edo izenordea den, baina hauen nazio kontzeptuari zerbait falta zaio. Batzuk euskal nazionalistak gara eta beste batzuk espainol nazionalistak. Lurraldetasunaren iritzian badago oso aukera kontziente. Batzuen eta beste batzuen aukeraren artean, aukera eskusiboa ez egiten ahalegindu beharko dugu. Izan ere, bakoitza zenbat eta muturrerago joan bere jarreretan, orduan eta zailago izaten da gizartean dauden sentiberatasunak eta iritzi ezberdinak integratzea eta kohesionatzea.

■ Euskararen Biziberritze Plana eta Euskararen Gizarte Erakundearen Kontseilua osagarri izateko jaioak dira, baina badirudi zenbaitetan ez dela

horrela. Hainbat udaletan baten edo bestearen plana aukeratzeko beharrean suertatu dira. Hori gainditzeko zerbait egitea pentsatua al duzue?

Osagarritasuna Kontseiluari zer dago-kion, herri aginteei zer dagokien, eta Jaurilaritzari zer dagokion kontuan hartuta neurtu behar da. Udaleko euskara planei dagokienez, udalak euskalduntzeko plana garatu da, eta aurkezpenean egin zitzaizen Euskara Biziberritzeko Plan Nagusian aipatzen diren irizpideekin. Irizpide horiek kontuan hartuta lehentasunak markatzea administrazioari dago-kio. Eta ez hori bakarrik, Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia Legebiltzarrean onartu zenean, politikoki Euskararen Kontseiluko kide batzuegandik gertu egon daitezkeen indarrek ere horren aldeko botoa eman zuten. Areago, egun Kon-

□ “Bakoitza zenbat eta muturrerago joan bere jarreretan, orduan eta zailago izaten da gizartean dauden sentiberatasunak eta iritzi ezberdinak integratzea eta kohesionatzea”

tseiluan dagoen jendeak Euskara Biziberritzeko Plan Nagusian parte hartu zuen, eztabaidatu zuen, gainerako gizarte agentekin eta herri aginteetako ordezkari-ekin. Kontseiluak bere plan estrategikoa egin du horren ondoren. Niri elkarlana beti ondo iruditzen zait. Baina aldezturik ikusi beharko genuke, zer arlotan lan egin behar dugun batzuek, eta zer arlotan lan egin dezaketen besteek. Edozein udal euskalduntzeko plana euskara zerbitzuak egingo du, baina ez du zentzurik Kontseiluak udal bat euskalduntzeko plana egitea eta aldi berean, udalak euskalduntzeko plan orokor bat egotea.

■ EITBri dagokionean, euskaldunon artean bigarren mailako hiritarrak garen nolabaiteko sentipen bat dago, euskal hiztunok ez gaudela euskaraz erdaraz bezain ongi informatuak. Uste al duzu horrelako politika diskriminatzailerik badagoela?

Ez. EITBk ahalegina eta apustu estra-

Hezkuntza eta Kultura Batzordean eginiko agerraldian, kulturaren alorrean kontsentsu eta kohesioa hitzak entzun dira sozialisten eta popularrak aldetik. Uste duzu kulturak une honetan euskal gizartea kohesionatu dezakeela?

Bai. Kultura kultur garapena bezala kontsideratzen bada -aurrerantzean planteatu nahi dugun bezala-, herri agintetako ordezkariak eta gizarteko agente ezberdinak batzordetan eratzen badira, bai hizkuntza politika bai kulturaren alor bakoitzaz eztabaidatzen bada eta plan estrategikoa iritzi diferentek biltzen badira, dudarik gabe, kohesio faktoreak sortuko dira.

JOSEBA OLALDE

■ Izen propioak

✓ **Joxe Miguel Barandiaran:** Joan den mendeak eman zuen gizon handi bat.

✓ **Koldo Mitxelena:** Beste gizon handietako bat. Niretzat maisu, gidari eta denetik izan zena.

✓ **Wilhelm von Humboldt:** Euskal Herria Europari deskubritzen laguntzeaz gain, zorionez zenbait gauzetan igarle txarra izan zena.

✓ **Jean Haritselhar:** Beti miretsi izan dudana pertsona.

✓ **Patxi Altuna:** Segurutzat, ate gehien zabaldu didan pertsona.

✓ **Pello Salaburu:** Aspaldiko adiskidea.

✓ **Juan Jose Ibarretxe:** Nire oraingo nagusia eta benetan miresten dudana pertsona.

✓ **Mari Karmen Garmendia:** Aspaldiko laguna eta lan bikaina egin duena, eta azken boladan aterren bat edo beste zabaldu didana.

✓ **Joseba Arregi:** Errespeta-tzen dudana pertsona.

✓ **Jose Luis Alvarez Enparantza "Txillardegia":** Oso pertsona maitagarria eta euskararen alde lan asko egin duena. Euskara batuak asko zor dion pertsona.

✓ **Koldo Zuazo:** Bizkaieraz eta hika berba egiteko dudana lagun hoherenetako bat.

✓ **Andoni Egaña:** Ordutan eta ordutan bertsotan entzungo nukeen pertsona. Garai batean, barre puxka handiak egiteko aukera eman zidana ●

■ "Militante izaten hilko naiz"

Zuk esana duzu emakumezkoa eta gizonezkoa maila berdinean egonik, emakumea hobesten duzula, emakumeekin ondo eramaten zarelako. Beraz, diskriminazio positiboaren alde zaudela dirudi. Zure sailean aplikatuko duzu hori? Zurekin aplikatu al dute?

Zenbait pertsonekin lehen harremanean iruditzen zaizu harreman ona izan dezakezula eta beste batzuetan, eta ez du profesionaltasunarekin zerikusirik, harreman korrektoa izango duzula, bestelako inplikaziorik gabe. Nik emakumeekin oso harreman ona izan dut askotan. Euskaltzaindiari dagokionez, hutsune bat gertatu den bakoitzean, eta galdetu didatenean emakumea bai ala ez, nik beti esan izan dut ez zaidala gustatzen, eta uste dut "orain emakumearen txanda dela" esatea emakumeen kontra joatea dela. Mementoan beharren, hautagaien, merezimenduen arabera ematen duzu botoa. Tartean emakume bat badago, ni pozik baino pozago sentituko nintzateke. Baina emakume izatea, lehen euskaraz egotea gauza guztien gainetik ona ez zela esan dudana bezala, ez dut uste irizpide bezala ona denik. Beraz, ekipoa osatzeko ere irizpide berberak ditut. Ez ditut emakumeak nahi gauza guztien gainetik, ezta ez emakumeak nahi.

■ **"Kale Gorria" aldizkarian argitaratutako albiste baten arabera, zure alabak**

tegikoa egin baldin badu programazioan, euskararen aldekoa izan da. Dirutan apusturik indartsuenak oso ondo funtzionatzen duen "Bertatik bertara"ren eguerdiko saioan edo euskaldunontzat erakarri izan daitekeen "Sorginen Laratza" magazina antolatzen egin ditu. Umeen programazioa lehenetsun osoa arloa da, ETB2-n ez dago umeentzako programaziorik. Saio bat baino gehiago egin da 10-12 urtetik aurrerako gazte jendea erakartzeko, "Hasiberriak"en bidetik adibidez.

Gero gerta daiteke, baliabideak direnak direlako, eta dagoen jendea dagoelako, mementoren batean sentsazio hori izatea. Baina azken urteetan EITB nahiko barrutik ezagutu dut bertan hizkuntza aholkularia izan naizen bitartean. Eta inon ahalgin estrategiko bat eta oso kontzientea egiten bada, euskaldunon alde da.

■ **ETB1eko "Sorginen laratza"n erdarak gero eta presentzia gehiago du...**

Ez gaitezen hipokritak izan. Nik onar dezaket -Euskaltzaindiaren txapela jan-

tzita- bestela jokatu behar dela. Eta jantzi gabe ere, euskararen mesederako onartzen dut hizkuntzaren erronka nagusia eremu formaletik kanpoko erregistroa lantzea eta horretarako balioko duten esamoldeak lantzea dela. Baina gero kalera ateratzen bagara, eta benetan entzuten badugu nola jarduten dugun guztiok, zenbat bider jotzen dugun erdarara euskaraz hitz egiten ari garela, memento batean gure diskurtso lineala hausteko, edo gatz puntu bat emateko?

JOSEBA OLALDE

Donostiako San Patrizio Ikastetxe ingelesean ari omen dira ikasten. Ez da euskara sustatzeko adibiderik onena, edo bai?

Ez dakit nondik atera zuten hori. Komentatu zidaten eta mundiala da. Santo Tomas Lizeoan ibili dira hiru urte zituztenetik. Hori ez da inongo sekretua. Ez dakidana da nondik atera duten informazio hori.

■ Zuk adierazia da alabek "pilak kargatzen" dizkizutela. Baina zure agenda ikusita, zer ordutan gertatzen da hori?

Ikusten dituzunean, goizean gosaltzen ari zaren bitartean, iluntzean etxera iristen zarenean, ordubete baldin badaukazu besterik ez bada. Eta hori ere ez badaukazu, besterik ez bada, lo daudela joan eta musu bat ematea nahikoa izaten da.

■ Militantziaren belaunaldikoa zara, eta zuk esana da ezetz esateko eskubiderik ez duzula iruditzen zaizula. Kultura sailburu bezala zerbaiti ezetz esan beharko diozu, ezta?

Adibidez, unibertsitateko irakaskuntzari, ikerkuntzari neurri handi batean, Euskaltzaindiko lanari guztiz ez, baina neurri handi batean ezetz esan beharko diot. Bestalde, aisialdiko ordu mordotxo bati ezetz esan beharko diot...

■ Militante izaten jarraitzen duzu, ezta?

Hala hilko naiz, pentsatzen dut ●

Azken batean, EITBri ere ezin zaio eskatu gizartea modu batekoa baldin bada bera beste era batekoa izatea. Eska diezaiokegu eta eskatu behar zaio ahalegina bide erakusle izateko. Eta hor batzuetan oso ahalegin txalogarriak egiten dira. Baina kontuan hartu behar dugu geuk egunero benetan zer egiten dugun. Eta azken batean, kameraren aurrean jartzen dena geu bezalako euskalduna dela.

■ Prentsa idatzian, Eusko Jaurlaritzak daraman diru laguntza politikari

zer irizten diozu? Uste duzu lortu dela irakurle potentzialik?

Ez dut uste irakurleetan aldizkariak edo "Euskaldunon Egunkaria" irakurle gehiegi irabazi dutenik. Baina ez dakidana da horren irakurketa egiten. Azken batean, irakurleak irabazteko esperantza gazteetan dago, euskaraz eskolatu eta gero irakurle potentzial bihurtzeko horietan. Hori prentsa irakurtzen al dute? Berdin zait zein hizkuntzatan, hori izango litzateke lehenengo galdera. Eta

gero, irakurtzen baldin badute, zein hizkuntzatan eta zergatik. Gauza horiek azterketa sakon bat merezi dute. Espero dut aukera izango dugula oraingo legealdian patxada pixka batekin horrelako gauzak aztertzeke. Bestalde, esate baterako "Gaztetxulo" edo "Ipurbeltz" bezalako produktuak oso ondo irakurtzen dira, eta beharbada, hortik lor daiteke eguneroko prentsara jauzi egitea.

Ni naizen belaunaldikoa naiz, eta orain beste istorio bat da. Irakurle potentzial hori handitzeko uste dut atzetik datozenek egin behar dutela. Guk eman dezakeguna, eman dugu.

■ Halaber, diru laguntzen menpekotasun hori kultura arlo guztietara hedatzen da. Bai literaturan, bai artean, bai musikan, antzeko fenomeno gertatzen da. Izan ere, produktu amaitua laguntzen da, baina ez da planifikazio bat egiten edo promozioa sustatzen.

Kulturaren Euskal Plana egiten denean, alorrez alor, horretan dabiltzanak bildu beharko lirateke. Dagoeneko EIEk eta beste hainbatek hainbat gauza helarazi dizkirate eta bilerak eskatu. Lehen bezala, orain ere Kultura Saila prest egongo da, sektore bakoitzetik datozen iradokizunak eta eskaerak kontuan hartzeko. Azkenean erabakitzen bada diru laguntzen politika askoz emankorragoa izan daitekeela egindako produktua sustatzen baino diru hori beste modu batean erabiltzen, kontuan hartuko da.

■ Aurreko legealdietan, proiektu erraldoiek zalaparta sortu zuten kultura arloan. Bai Guggenheimen inguruan bai Kursaalaren inguruan hikamika ugari egon zen. Legealdi honetan hortxe daude Artium Arte Garaikideko Museoa, eta baita Donostiako Tabacaleran egingo den egitasmoa. Artiumen inguruan dagoeneko polemika sortu da. Hainbat artista kexatu dira honen indefinizioaz...

Nik dakidaneraino, Artium eraikina amaitu gabe dago. Eraikina izan ondoren, dudarik gabe, horren erabilera definitzeko artistek zer esaten duten entzun egin beharko da, eta horrekin definitu beharko da erabilera egitasmo bat.

Kritika asko entzun izan dira Guggenheimi buruz, eta nik badakit euskal kulturaren munduak errezelo handiz hartu zuela, besteak beste, kulturarako laguntzak irentsiko zituelako, baina

apustu bikaina izan da. Herri honek horrelako apustuak behar ditu. Eta nahi-ko nuke Artium ere Arabarentzako Guggenheim Bilborako, Bizkairako eta Euskal Herri guztiarentzako izan den mailakoa izan dadin. Euskal kulturen geure baratze-txoari begira bizitzeko arriskua izan deza-kegu. Erronka bat baldin badaukagu, geu-rea zaintzeaz gain, berau zabaltzea dela esango nuke. Herri honek behar ditu hone-lako egitasmoak, kanpora ateak zabalduko dizkietenak, eta kanpoan erreferente izate-ko balioko digutenak. Eta Artiumen bide-tik, eta Donostian Tabacaleraren egitasmo-

□ “Literaturan literatu-rak behar du garrantzi-tsuena, hizkuntzak ez du tresna besterik izan behar. Horretan oraindik ere bidea egin behar da”

goxotasunari ordea gero eta gehiago.

■ “Euskara batua versus euskal-kiak”. Gure historia bitasunean erai-kia da. Zer adierazten du horrek?

Honetan ziria sartu behar dizuet. Eus-kaltzaindiaren Nazioarteko Biltzarrean planteatutakoa zenbateraino izan da bene-tan “euskara batua versus euskalkiak” eta zenbat izan da zenbait komunikabidek atera duen izenburu “interesatua”? Euska-raz euskara batua, estandarra, eta bestelako erregistroak beste edozein hizkuntzatan bezala hitz egiten eta erabiltzen dira. Adi-bidez, akademian ikasten den espainol dotore hori eta guk kalean erabiltzen dugu-na ez dira berdinak. Andaluziara joaten garenean hango gaztelera ulertzeko pro-blema izaten ditugu. Hizkuntza bakar

■ Hitzen zirikan

- ✓ Kultur edo Kultura Sailburua? Kultura Sailburua.
- ✓ Europarra edo europearra? Araututa dago: europarra.
- ✓ Mendebalea edo Mendebalde? Mendebalde.
- ✓ Euskaraz berba, hitz edo ele egin behar da? Hiruretan behar da egin.
- ✓ Euskaraz trabes egin edo pario? Biak segurutik.
- ✓ Eta pario egin edo pairatu? Pario egin, dudarik gabe.
- ✓ Apostu edo apustu egiten duzu? Nik posturiak egiten ditut.
- ✓ Euskaraz lanerako tresna duenak pairu handiko per-sona behar al du? Hori bakoitzak esan beharko du.
- ✓ Sofritu edo sufritu? Sufritu.
- ✓ Ados, akort edo bale? Hirurak, aldian aldian.
- ✓ Euskaldun samurtu batek egin dezake euskara samu-rran? Auskalo.
- ✓ Egon, itxoin, itxaron edo goaita-

tu nahiago? Hor ere egoeren arabera, denak.

✓ Zer igurikatzen duzu Kultura Sailburu gisara? Ahal dudan lanik txukunena egitea.

✓ Zer nahiago duzu lagun diezazutela edo lagun zaitza-tela? Nire euskalkian, lagun diezadatela.

✓ Emakume engaiatua izaki, engainatua sentitu zara inoiz? Ez.

✓ Politikan konpromisoz, engaiatua edo engainatuta sartu al zara? Engaiatua dudarik gabe, ez nau inork engainatu.

✓ Nahiko zenukeen gairen bat ez dugu ikutu? Uste dut nahikoa ikutu dugula.

✓ Edo ukitu nahiago? Aukeran hunkitu.

✓ Ukitu dugun gairen batek hunkitu ote zaitu? Ez.

✓ Beharbada hunkitu zaitugu, edo apika, agian, akaso, ausaz? Ez naiz hunkitzen erraza, ez elka-rrizketetan behintzat ●

aren bidetik, uste dut ezinbestekoa dela horrelako sare bat sortzea, eta eskaintza interesgarri bat egitea.

■ Euskal kulturen lanaren kalitatea baino garrantzitsuagoa euskara bera dirudi. Kulturak ez ote du hizkuntzare-kiko menpekotasun handiegia?

Literaturan literaturak izan behar du garrantzitsuena, hizkuntzak ez du tresna besterik izan behar. Horretan oraindik ere bidea egin behar da, esperientzia lortu behar da. Hala ere, orain 25 urte erabiltzen zen hizkuntza eta egungoaren artean alda-keta handia dago. Euskara batua omen zen hartan nola idazten zen eta gaur nola idaz-ten den ikusita, aldea nabarmena da. Eus-kararen estandarizazioak urte gutxitan bide luzea egin du, kalitate hitza sarriago entzu-ten da lehen baino. Euskaltzaindiaren arauak betetzeari edo ez betetzeari garran-tzi gutxiago ematen zaio, hizkuntzaren

JOSEBA OLALDE

■ “EITBri ezin zaio eskatu gizartea modu batekoa bada, bera beste era batekoa izatea”.

baten barruan erregistro estandarra eta bes-telakoak elkarrekin bizitzea guztiz norma-la da. Euskaraz ere, normaltasun osoa lortu ahal izateko, horretan ikasi beharko dugu. Gertatzen dena da urte gutxitan aurrera-pauso ikaragarria egin dugula. Beste hiz-kuntzek aspaldian egin zuten prozesu hori eta guri orain tokatu zaigu bizitzea. Tirabi-rak egotea normala da. Beraz, ez da euska-ra batua versus euskalkiak plus baizik.

■ Euskaltzaindiaren XV. Nazioarteko Biltzarra dela-eta Bilboko Udalak ikur bat eman zion bere lana eskertze aldera. Ikurra erdara hutsean idatzia zegoen ordea. Zer iradokitzen dizu horrek?

Hizkuntza irizpideetan guardia jaisten dugula. Gehiegi larritu gabe hurrengoan hobeto egiteko ahalegina egin beharko duela Bilboko Udalak.

■ Euskal Hiria oso urrun dago, ezta?

Egunetik egunera gertuago hala ere ●

Droga modu ikaragarrian ari zen hedatzen mundu osoan eta Euskal Herria ere ez omen zen aise libratuko, Olaldekin sinatutako artikuluan adierazten zenez.

Euskal Herria, drogaz garbia?

■ "Euskal Herria drogaz garbi ote zegoen?"

Udazkenean ondo sarturik jada, ikastaro berrian murgilduta, jende gaztearen arreta irabazteko garai egokia zen. Beharbada horregatik eskaini zion ZERUKO ARGIAk bere lehen orrialdea "Droga" gaiari. Nonbait beldurtzekoa zen haiek hedatzen ari ziren modua... etxetik kanpo. Izan ere, honela oharrarazten zitzaion letra larriz irakurleari: "Euskal Erriaren ondoan bai Frantzia eta bai Espainia, asko ari da zabaltzen". Etxean zer, ordea? Euskal Herria drogaz guztiz garbia ote zegoen, bada?

DROGA MALTZURRENAK

Olalde izenpetzen zuen batek egindako azterketaren arabera, "Drogak gaurko munduan, batez ere gazteen artean, sortu duen korapilloa, ez da nolanahikoa. Urrutiago joan gabe, Euskal Erriko mugetan bertan asko izan dira zigortuak drogazale edo droga-saltzaille zirelako".

Arazo larria, zalantzarik gabe, baina gaitz erdi, auzoan gertatu bide zen baka-rik. Horrelako euskaldunak ez zegoelako, ala euskal drogazaleak besteak baino azkarragoak zirelako? Olaldekin ez zuen hori argitzen.

Hark zioen, Euskal Herriko mugaz harantz guraso jendea beldurrez airean zegoen "gazte jendeak gero eta gehiago

erabiltzen" zituelako "'atxis', 'marijuana', 'anfetaminak', 'eroina', 'L.S.D.' direlakoak". Zorionez, ez zirudien gaztedi horrek arazorik zuenik edariarekin, alkohola ez baitzuen Olaldekin inon aipatzen. Bestelakoa zen haren kezka: "Zer neurritan erabiltzen ote dituzte?". Galdera garrantzitsu honen jarraian, horregatik, ohar bat zetorren: "Ez daukagu oraindik Euskal Erriko datorik eta Frantziakoez baliatuko gara oraingoz".

Beraz, izan bazela drogazalaren bat gurean ere ondoriozta dezakegu...

INJEKZIOEN ERABILPENA

Dena den, Olaldekin ematen zituen Frantziako datuak ez ziren inor lasaitze-

■ "Zorretan gaude gazteekin: Iskillu eta armaz jositako gizartea uzten diegu".

■ Ez ditzagun zapuztu gazteak

Izenpetu gabea, 1971-X-24

Eskar kompreni eziñik gabiltz gazte eta urteetan aurrera goazenok... Ondo gabeko lezea aien eta gure artean. Elkarri eskua luzatu eziñean. Leengoa eta oraingoa bi puska egiñik daudela dirudi. Bizi-poz aundirik gabe bizi gerala esango nuke, gaur egunean adiñekook. Beren jazkeraz eta txima aundiz, arrigarri zaizkigu gazteak. Zaartzaro bidean, alaitasunik ez degu arkitzen gazte-biotzetan. Ezertxo on egin ez bagendu bezela, begiratzin gaituzte. Gure semeen pentsaera eta jokabideak kompreni eziñezkoak ditugu. Badirudi ez direla gure seme: Esker txarreko. Erantzun gozo bat ez. (...) Razismoz beteta daukagu mundu triste au: Judutarren aurkako razismoa. Beltzen aurkakoa... Il aurretik, arren, ez dezagun are beldurgarriago den beste razismo bat sor: Gazteriaren aurkako razismoa, mundura ekarri dituzten semeenganako gurasoan razismoa. Gauza tristeagorik bai ote? (...) Zorretan gaude gazteekin: iskillu eta armaz jositako gizartea uzten diegu; guk egiñak, bomba atomikoak, gurea, zuzengabekeriaz betetako mundua; gurea, gizonak elkar jateko eratu degun biziera; gureak ainbat eta ainbat gaitzakeria. Bizi eziñezko munduaren orde, bizitzarik ez dagoen illargia eskeiñi bear ote diegu gure ondorengoei? Borondate oneko gazte eta adiñeko: Luza bostekoa; elkarturik gizarte zuzenago bat egin dezagun ●

■ Euskara Telebistan

R. Camblong, 1971-X-24

Urriaren 4ean, astelehenarekin, agertu da ORTF-ak Bordelelik botatzen duen telebista emankizunean euskarazko lehen ikusgarria. Ez zuen malizia handirik lehen emankizun horrek. Bainan euskaldun guztien bihotzak hunkitu ditu eta zorionez bete. Euskara telebistan sartu da (...) ●

ko modukoak: "1966 urtean, milla eta bostehun frantzesek artzen zuten droga indizio bidez. Millak, eroina erabiltzen zuten. Gaur berriz, ofizialki, ogeita amar milla frantses dira ala ohitutakoak. Au da, zenbaki ori motz gelditzen da. Frantses auen adiña, hamasei urtetatik ogeita bostekoa da. Gizarte mailla guztietan sortzen dira, bai aberatsetan, bai estudianteetan, bai langilleen artean ere. Baiña batez ere uri aundietan bizi diran ikasleak, batxiller-ikasleak dira gehien erortzen direnak drogapean. Esan ditek Frantziako ikasle gazte auetatik, ehuneko 20, drogazale, batez ere atxis-zale direla".

Beharbada irribarre egin duzu azken hau irakurtzean, irakurle. Baina zer egingo diogu, Olalde ez zuen haxixa batere maite, nahiz entzuna izan bereizi behar zela beste batzuegandik: "Atxis bera, sendagillearen iritiz, ez da pozoi bat, baiña oso kaltegarria bai", baieztatzen zuen. Zergatik hori?

"Asi gaitezen atxis-aren salerosketatik. Droga hau erosterakoan, nahi eta nahi ez, beste drogatuerekin arremantetan jarri behar izaten du erosi nahi duenak. Eta atxis-sailtzaileak ez du etsiko beste droga gogorren bat saldu arte. Or dago benetako arriskua: bide ortan jarritz gero, ez dago, gehienetan, atzera egiterik eta ustekabea, eromena edo eriotza ekar dezaketen drogazale bihurtzen dira".

KALTEAK ETA ORDAINAK

Oliebenstein sendagile eta drogetan aditu frantziarrak emandako datuetatik Olalde ondorioztatua da aurrekoa. Beste

honako hau, ordea, nahikoa bere kabuz erabaki zuela esango nuke: "Atxis, irurogeita amar bat eratara azaltzen da plazara eta, esandakoak esan, Pakistan aldeko atxisak opioa dauka eta oso gogorra da. Opioa arrisku aundiko droga da; eroina, opiotik sortzen da. Bestalde, atxis erretzea legez kanpo ibiltzea da eta atxis erretzera biltzen dan taldeak gizartearen legeak zapaltzen ditu eta gizartea bera arriskuan jartzen. Sortaldeko zibilizazioak, opioak galdu zituen".

Apika tiroiak eta troiarrak bere komeentziara pilatze horrekin ez zuen irakurle haxix-zalea behar bezala izutu, eta horrela ekiten zion hurrengo pasartean: "Atxis erretzeak ihes egitera bultzatzen du, gizartea ahaztutza, alferkerira... asieran, eta gero etxetik ihes egitera, pop-jaietara, eta norberaren buru-erailtzera". Alajaina!

ESTRATEGIA OKERRAK BAZTERTU

Behin esan beharrekoa esanda, ulerrakorago agertzen zen Olalde: "Gazteentzat zoramena eta eriotza itz utsak dira eta ez diete beldurrik. Horiek ez dakite zer dan alienazioa, zer dan betiko

■ Txuleta elementu kulturala da Euskal Herrian, Haranburu-Altunaren ustez.

morrontza, eta bestalde, ain gertu jartzen diete atsegiña!".

Gauzak horrela, okerreko estrategiak baztertu beharra zegoen. Adibidez: "Gurasoek gazte bati, indizioa artzen badu ilko dala esan diote. Seme orrek ondo daki indizioak ez duela iltzen, probatua baitu... Eta ez die jaramonik egiten aurrera ere. Baiña eroinarekin ez dago kontu onik. Eroinazaleak aukera gogorra

egin du: zoramena, morrontza eta ziorasko, eriotza. Obe da egia esatea eta droga bakoitzaren kalteak bereiztea" zioen gure Olalde. Inoiz ez omen berandu, bide onera itzultzeko... Baina hara nola egiten zuen kalte horien bereizketak!

"Zergatik da ain kaltegarri eroina? Asiz gero ezin utzi delako. Ohitura artzen du gorputzak eta ez dago uzterik. Tramentu gogorra egiñaz ere, ehunetik amaredo amabostek bakarrik lortzen du uztea. Anfetaminak, berriz, buru-muina jotzen du eta eriotza dakar. Arrisku askoz ere aundiagoa da droga hauekin" Kito ●

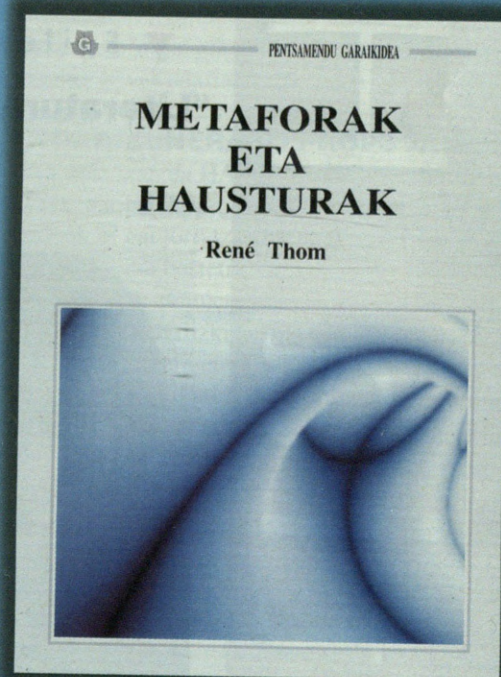
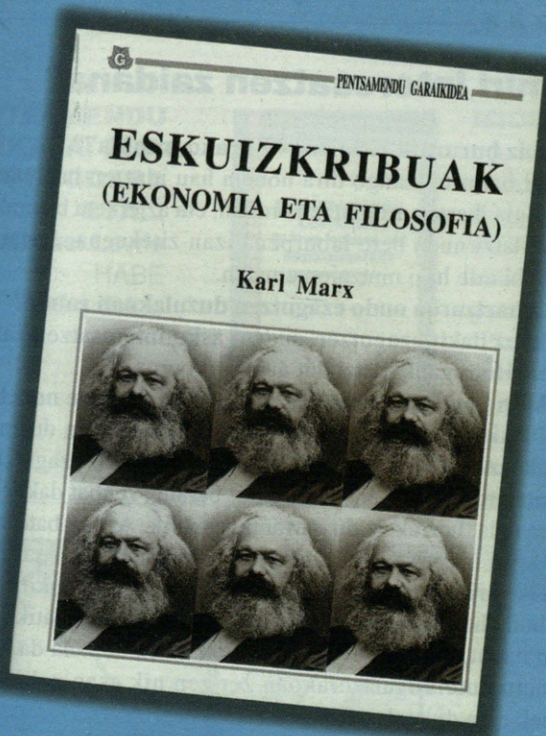
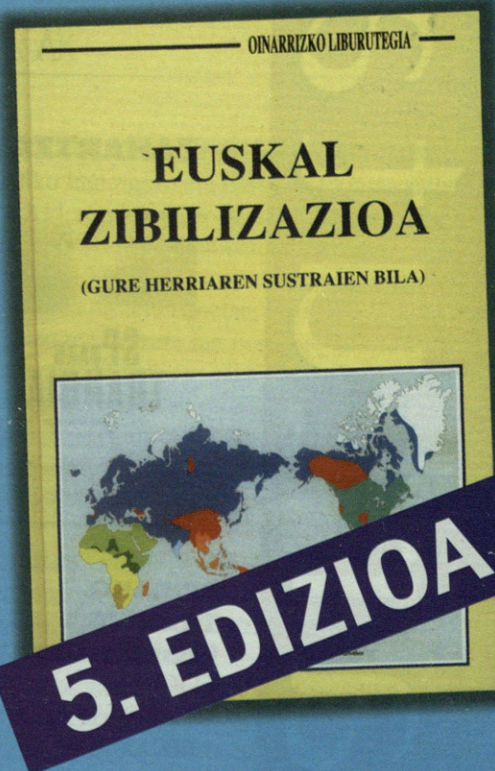
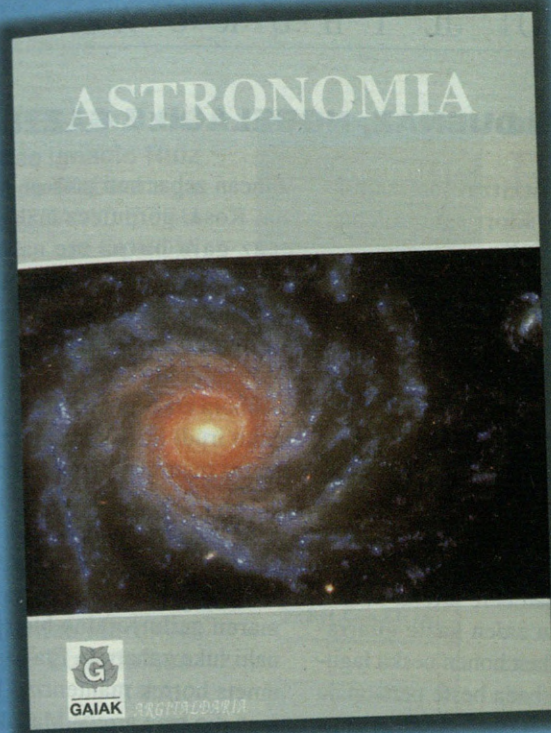
◆ PILAR IPARRAGIRRI

■ Txuleta

Luis Haranburu-Altuna, 1971-X-24

Txuleta, haragi "egina" bat da. Elementu kultural dugu, baina ez osoki. Txuletak, beregan uztartzen ditu natura eta kultura mailak. Txuleta bat eskatzean honela mintzatu ohi izan gara: "Asko egina nahi dut" edo "guti egina zait laketa". Txuleta oso erreza zerbait osatua dugu, konplet den zerbait. Baina tripa-zai-jakintsuak diotenez txuletak ez du oso egina behar (...) Denik ere, txuleta-aren mitoak geure kulturaren funtsa eskasa adierazten digu. Ez gara "osoki" eginak eta erdibideko gauzak adoratzan ditugu. Noski, txuleta oso eginak eskatzen ba ditugu, okelarik gabe geldituko gara, eta geure ahosapaiaren finezia biziro haserre gertatuko da. Baina honela gertatzen bada ere, beti izanen dugu zer

hozkatu. Bestalde, euskaldunok ahozko fasean finkaturik ote garen susmoak hartzen hasia naiz; eta seksoal gauzetan, ahoko fasea haur ttipiena da. Haur ttipiak amaren titiak bezala, guk adindunok txuletak hozkatzen ditugu. Oteizak dionez euskaldunok, haur gara... nereko zera erantsiko nioke Oteizaren esanari: Euskaldunok, haur zahar gara, hortzik gabeko haragi zale ●

**Udazkeneko
argitalpen berriak
Jadanik
salgai zure
liburudendan!!!**

GAIK

ARGITALDARIA

A S T E K O L I B U R U A

ZAHARTZAROAK AHITU DUENAZ, NOBELAGILE GAZTEA

**SP-RAKO
TRANBIA**
Unai Elorriaga
ELKAR
153 orrialde
1.680 pezeta
67 libera

Harribitxizat joa izan da Unai Elorriagaren lehen nobela hau, “SPrako tranbia”. Izan ere, maisutasun handia agertu du 28 urteko idazle bizkaitar honek zahartzaroak ahitu duenaren gorputzeko indargetze eta buru eritasunak era hunkigarrian deskribatzerakoan. Lau pertsonaia nagusi ageri dira narrazioan zehar. Lucas, ezina nagusitzen ari zaion adin handiko pertsona; umore eta sentiberatasun aparta agertzen duen bere arreba Maria; etxean sartu zaien gazte gitarrajolea eta azken honen neska laguna. Halere, bada beste pertsonaia garrantzitsu bat, urte askotxo hilda daramatzan arren kontaki-

zunean zehar beti present dagoena: Rosa, gorputzez makal izateaz gain burua ere nahasten hasia zaion gizonaren emaztea izandakoa. Lucasek une horretan gertatzen ari dena baino askoz hobeto gogoratzen du joandako denbora eta orduko jendea. Iraganeko irudi horiek eta zortzi mila metro inguruko mendien oroitzapenak laguntzen diote igarotzen etxe barruan geldirik pasa behar dituen orduak. Rosa gazte batekin tranbiara igo eta Shisha Pangmaren gailurreraino biak joatea nahi luke zaharrak. Eta ezinezko amets horiek mantentzen laguntzen dio bere arreba Mariak.

▼ Egileari Galdezka

“Literatura egitea da niri interesatzen zaidana”

Unai Elorriaga

■ Noiz bururatu zitzaizun “SPrako tranbia”?

Zortzi bat urte izango dira nobela hau idazten hasi nintzenetik. Filologia ikasten ari nintzen orduan, eta azterketa baterako ariketa gisa idatzi nuen bere laburpena izan zitekeena. Jarraia, berriz, duela bi urte hasi nintzaion ematen.

■ Zahartzaroa ondo ezagutzen duzulakoan zaude?

Ondo ez dakit ezagutzen dudan, asko interesatzen zaidala bai, ordea. Horregatik idatzi dut gai horri buruz.

■ Adin handiko norbaitek irakurri al du zure nobela?

Nik dakidala, ez. Ezin esan, bada, zer pentsatzen duten nik azal dutakoaz. Gazteek bai esan didatela oso ondo ezagutzen dudala zahartzaroa, baina, noski, ez dakit beraiek zenbat dakiten hartaz... Dena dela, horrek ez du garrantzi askorik. Azken batean, literatura da niri interesatzen zaidana, eta hori da nik egin nahi dudana.

■ Oso kritika onak jaso dituzu. Zein da gehien ukitu zaituena?

Zaila da hori esatea ere. Izan ere, bat gainerakoetatik nabarmentzen badut, norbait mindu daiteke. Esatea dudana da, den-denek asmatu dutela igartzerakoan zer zen nik esan nahi nuena, eta denek egin didatela zerbaiten ekarpena.

■ Zer esango zenieke zure liburua irakurri ez dutenei?

Beno, ez nioke inori gehiegizko egitekorik agindu nahi, baina liburua ez da oso potoloa, eta nire ustez nahiko arin irakur daiteke. Horrela bada, hura irakurtzera animatuko nuke jendea.

■ 2001.eko Igartza saria irabazi berri duzu...

Hala da. “Hilerriak eta hiztegiak” lanaren proiektuarekin.

■ Urtebeteko eszedentzia hartzeko asmorik bai?

Ez! Arratsaldeak libre hartuko ditut idazteko, eta pozik horrekin.

L I B U R U A K

BIZKAIA XXI

Jose Ignacio Ruiz
de Olabuenaga
BIZKAIKO FORU
ALDUNDIA
127 orrialde

BIZKAIA, HASI BERRI DUGUN MENDEAREN AURREAN

Bizkaiko Foru Aldundiko Ingurugiro eta Lurralde Ekintza sailak plazaratu berri du "Bizkaia XXI", argazki eder bezain adierazgarri apaindurik datorren liburua. Jose Ignacio Ruiz de Olabuenagaren ardurapean egon dira bertan ageri diren testuak eta liburua osatzeko beharrezkoa zen guztia koordinazioa. XXI. mendearen hasiera honetan, Bizkaia bizi duen errealitate itxaropentsua ezagutarazi nahi lukete lan honekin. Izan ere, lurralde hori indartsu dago, eta gero eta aukera gehiago eskaintzen dio bertan bizi direnei zein beraiekin etorkizuna partekatu nahi dutenei. Eta horixe islatu nahi du liburu honek, beti ere daukaten ingurumenetik hasita. Bizkaia ezagutu, sentitu, bizi, ukitu, dastatu, usaindu eta entzuteko tentazioa eragin nahi lukete lan honekin, Bizkaiko Diputazioa ahalduna den Josu Bergararen hitzetan.

EUSKAL
**ZIBILIZAZIOA
(5. EDIZIOA)**

Alfontso Martinez
Lizarduikoa
GAIAK
163 orrialde
1.700 pezeta
68 libera

GURE HERRIAREN SUSTRAIEN BILA

Gaiak argitaletxeak bostgarren aldiz aurkezten digun Alfontso Martinez Lizarduikoaren lan honen izen zehatza "Euskal zibilizazioa (gure herriaren sustraien bila)" da. Euskararen, eta beraz euskaldunen historiaurrea arakatzeko jardun du egileak, honako galdera hauei erantzuna eman nahian: Nondik ote datorkigu inguruko hizkuntzez arrunt bestelakoa den euskara? Zein zibilizazio erabili ote zuen hizkuntza hori existentzia razionalizatzeko tresnatzat? Eta zein gunetaraino egin dezakegu atzera denboran, zentzuzko era zientifikotan, jatorburuen bila? Bada, besteak beste, honakoa ondorioztatu du Alfontso Martinez Lizarduikoa egin duen ikerketarekin: Garai urrun haietan bazela euskal erroak izan zituen kontinente linguistiko eta kulturala Europa osoan, eta baita Afrikako zenbait lekutan ere (Kanariar irlen kasua altxortzat jotzen

**PLANTEAMENDU
LEXIKALA: ELT-
REN EGOERA
ETA...**

Michael Lewis
HABE
335 orrialde

MICHAEL LEWIS EN ETORKIZUNERAKO PROPOSAMENA

Ana Isabel Moralesek euskaratua izan da HABE plazaratzen duen liburu hau, Michael Lewisen "The lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward", non aipatu adituak bi gai jorratzen dituen. Laburbilduz, bate-tik, lexikoaren izaera eta betekizuna, eta bestetik, gaur egungo hizkuntz irakaskuntzan erabilitako ohiko materialen eta metodologia ortodoxoaren ezaugarri askori Michael Lewisek antzematen dizkien hutsune larriak. Euskaraz "Planteamendu lexikala: ELTren egoera eta etorkizunerako proposamenak" izenburua daraman liburua, linguistika aplikatuko ikerketaren elementu ugarietaz baliatzen da, jakiteko, corpus lexikografiaz, hizketaaldiaren analisiak eta gramatika ingelesean egindako lan berriez. Alabaina, liburua metodologiako lana da lehendabizi, ez linguistika aplikatukoa.

K A L I T A T E A

**Produkturik
onenak,
MultiOpticasen**

Aukerarik
zabalena
bataurreko graduatu,
ukipen-lente,
audiofono eta
eguzkitako
bataurrekoetan.

**ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS**
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Herron, 4 - DONOSTIA

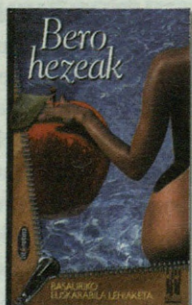

LIBURUAK

BERO HEZEAK

Batzuen artean
TXALAPARTA

229 orrialde
2.000 pezeta
80 libera

IPIIN EROTIKO LITERATUR LEHIAKETAREN UZTA

Basauriko Euskarabila Elkartek, 1996an hasi eta gaur arte urtero-urtero antolatu du ipuin erotikoen lehiaketa. Bada ekintza horren uzta eskaintzen digu Txalaparta argitaletxeak "Bero hezeak" liburuan: hogeita hiru narrazio, Hilario Mozo Martinezen ilustrazioz apainduak. Narrazio horietatik hamasei sarituak izan dira eta beste zazpiak argitaratzea ondo merezia dutela diote arduradunek. Bilduma osoaren zuzendaria, Juan Martin Elexpuru izan da. Zerrenda luzea da, eta ezin bada aipatu ipuin erotiko hauen guztien egi-leen izenak. Hori bai, idazle hasiberriak zein ondo ezagunak direnak biltzen dira bertan, bakoitzak bere ikuspegia eskainiz. Izan ere, erotismoak aurpegi asko ditu: pertsonak ezberdinak garenez, nahitaez ezberdinak izan behar gure sexu-joerak, fantasiak, kitzikagaiak eta morboa eragiten diguten egoerak.

ALUSION A UNA SOMBRA

Roberto
Botija

ONGARRIA

98 orrialde
1.500 pezeta
60 libera

NERBIOI BILBON, ROBERTO BOTIJAREN IRUDIETAN

Roberto Botija argazkilari bilbotarrak bere hiria zeharkatzen duen Nerbioi ibaia hartu du gaitzat "Alusión a una sombra" izenburuarekin plazaratzen den liburu honetan. Javier Salazarrek gaztelaraz egindako sarreraren adierazten denez (euskarazko eta ingelesezko itzulpenetan ere irakur daiteke berea), Roberto Botijak argazki hauekin egin duena, Bilboko paisaje urbanoa Nerbioi ibaian deszifratu, aztertu eta birplanteatzeko giltza aurkitzea izan da. Lehenago izan zirenarekin jada antzik ere ez duten industria horiek hartu ditu argazkilariak gaitzat, Bilbok jasan duen hondamena, bertan eman ziren gatazken hondakinak, Naturak berea berreskuratuko duela antzematea baino ez dagoen etorkizun zalantzarri baten aurrerapena... Eta hala ere, Roberto Botijak Bilbori dion maitasuna soma daiteke bere irudiotan.

OSTIELA! Batzuen artean PAPERZALEAK KULTUR ELKARTEA

50 orrialde
400 pezeta
16 libera

OSTIELA! "JOANDAKO" KULTUR ALDIZKARIEKIN

Euskal kultur aldizkarietara eskaintzen die bere omena "Ostiela!" kultur eta literatura hiruhilabetekariak bere azken zenbaki honetan. "Izan direlako gara" lematzat harturik, euskal idazlerik gehienak trebatu ziren "Igela", "Ustela", "Pott", "Oh, Euzkadi", "Xaguxarra", "Txistu y Tamboliñ", "Kandela", "Korrok", "Ttu-ttua", "Txortan", "Porrot", "Literatur Gazeta", "Mazantiñi", "Garziarena" eta "Zantzoa" haiek dakartza gogora "Ostiela!"k. Horrez gain, badu edukirik ere: Jon Aranok Bernardo Atxaga idazleari egiten dion elkarizketa mamitsua, kasu; edota, besteak beste, Karlos Perales Zeberioi idatzitako "Rio de Janeiroko beste inauteriak", non hango prostituzioa, politiko eta polizien ustelkeria eta abar aztertzen dituen; "Komuneko liburutegi" deitu saila; Bukowskyren poema "ineditoak", Txomin Peillen "Txikitoak"...

DISKOA

INTERNATIONAL REGGAE- MARTXASKA I eta II

Batzuen artean
SKUNK DISKAK

36 kanta
2.000 pezeta
80 libera

"SKUNK KONEXIOA" REKIN LOTURA DUTEN 36 TALDE

Konpakto bikoitza plazaratu du Koraingoan Hendaiaiko Skunk Diskak-ek "International Reggae-martxaska" izenburupean. Eta bi CD horietan, "Skunk konexioa" rekin lotura duten hamabost herrialde ezberdinetako 36 musika talde bildu ditu. Gainera, Skunk Diskak-en diskootan parte hartu duten talde, zigilu eta diseinatzaileekin harremanetan jartzeko bidea ere eskaintzen da.

Zeintzuk diren taldeak? Bada, Hendaiaiko Skunkez gain, besteak beste, Berlingo The Special Guest, Torino-ko Persiana Jones, Mexicoko Antidoping, Melbourneko 99% FAT, Montrealgo Grimsunk, Villafranca del Penedéseko Inadaptats, Belgika-ko The Moon Invaders, Parisko Big Mama, Bergamoko Arpioni, Amsterdamgo Venus Hill eta Trevisoko Senza Sicura.

BILBO, urriak 18

Antzerkia

"Bambulo" antzezlan iritsi da Bilbora. Bernardo Atxagak sortutako pertsonaia honek paperetik antzokira jauzi egin du Txalo Produzioak-en eskutik. Arriaga antzokia 20:00

EIBAR, urriak 19

Hitzaldi tailerra

"Drogen kontsumoa eta komunikabideak" izena daraman hitzaldi tailer interesgarria antolatu dute.

Bolo-Bolo programa zabalaren barruan kokatzen da ekintza hau.

Gaztelekua 18:00

DONOSTIA, urriak 19

Kontzertua

Hamasei urte zituenean jendaurrean abesten hasi omen zen Pedro Guerra. Tenerifen jaioako kantautore honek bere gitarra eta ahots goxoaz bertara hurbiltzen direnak liluratuko ditu.

Auditorioa 20:00

BILABONA, urriak 24

Film laburrak

"Lloa", "Dame otro final", "El plato sopeno", "La firma", "Una ciudad llamada perdición" eta "Hospital Krev" Euskal Herrian ekoiztako film laburrak ikusgai izango dira. Sarjira doakoa da. Gurea aretoa 20:00

DONIBANE-GARAZI, urriak 21

Bertsolari

Txapelketa

Nagusia 2001

Amaia Agirre, Ruben Antez, Amets Artzallus, Aikaitz Goikotxea, Inigo Olaetxea eta Fredi Paya lehiatuko dira XIII. Bertsolari Txapelketa Nagusiko kanporaketan. Vauban zinea 16:30

ELORRIO, urriak 21

Pailazoak

Tutik Ere Clown pailazoek "Pan pan hasteko Pan bukatzeko" antzezlan dibertagarria eskainiko dute.

Arriola kultur aretoa 17:00

GASTEIZ, urriak 18

Kontzertua

Doctor Deslai taldearen emanaldia izango da. Reggaea bezalako doinu dantzarriak euskaraz abesten dituen talde honek.

Euskal Herriko Unibertsitatea 19:00

AZKOTIA, urriak 21

Zinema

Matadeixe Zinetogram martxan jarri da berriro ere. Aurreko denboraldietan bezala mota ezberdinetako filmak eta filma klasikoak eskaintzen saiatuko dira.

Horren adibide da W. Fassbinder zuzendariaren "Effi Briest" filma.

Matadeixe 19:30

IRUÑA, urriak 21

Antzerkia

Argentinatik datorren El rayo misterioso antzerki taldeak "Muz" lana auraztuko du. Indar handiko lan honetan jatorriaren eta nortasunaren bilaketaz aritzen dira.

Nafarroako Antzerki Eskolako aretoa 20:00

LODOSA, urriak 21

Nafarroa Oinez

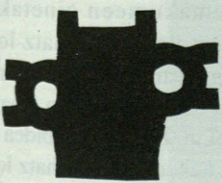
Lodosa eta Sartagudako ikastolen inguruan ospatuko da aurten Nafarroa Oinez. Egungasa egin eta ikastola hauei laguntza emateko aukera ederra izango da.

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioak laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

Udako bero goxoa igaro eta laster ikus daiteke azpellarra belazeetan. Honen antzekoa da arabiar jatorria duen azafraina, baina bata basaka den bitartean bestea landu eta saldu egiten da.

ARABIAK KUTSUA

Azpellarrek eman dio ongi etorria freskurari. Espaloietatik pixka bat urrutiratzea nahikoa izango duzu loretxo honen ubel ajatu eta laranja mina nahasketa dotorea belazeetan barreiatuta ikusteko. Azpellarra, *Colchicum autumnale*, ganadu mendizaleen belazeetan eta bere bestengusu azafraina, *Crocus sativus*, hego muturreko soro lehorretan. Antza izugarria dute, bata basaka eta bestea landua izatea, ordea. Landua... ondo landua, alajainena... Lore tiki honen estigma eta estilo niniño lehorrak dira saltzen den azafraina. Milioi bat loretik biltzen da azafrai kilo... Kilo hori bi edo hiru mila euro ordaintzen da, aho-sabaia kitzikatze artean azafraina-

ren estimazioa gutxi baitute. B bitamina gehien duen jakia omen da eta Espainian arteroesklerosiak eta bihotzeko gaixota-

sunek duten eragin tikiaren arrazoitzat jotzen da.

Euskal Herrian azafraina jateko ohitura ia galdu da; eskerrak arabierako "az-zaferán" edo "az-zafarán" hitzetatik datorren izenari behintzat eusten diogun. Izena bezala, azafraina arabiarrengandik jasotako ondarea da. "Karkom" semitiko-tik datorren grekoko "krôkôs" da *Crocus* izenaren jatorria. Kristo aurreko 1600 urteko zeramika eta margoetan azaltzen da "karkom" a. Afrika iparralde eta ekialde hurbilean lehen bezala orain garrantzi itzela duen semitiko beretik omen datoz, besteak beste, hebraiera eta arabiera ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Juanikotea behatz lodiak bere metartatso hezurrarekin duen deformazioa da. Bi konponbide daude: behatz lodia konkorra limatzea edo deformazioaren sustraira jotzea.

JUANIKOTEEN AURREAN KIRURGIA

Kirurgia da joanikoteen tratamenduan aukera edo alternatibarik eraginkorrena". Horrelaxe mintzatu zen Carlos Villas doktorea, Nafarroako Klinika Unibertsitarioko Kirurgia Ortopediko eta Traumatologiako espezialista, Iruñean duela hilabete batzuk gai horren inguruan egin ziren jardunaldietan.

Joanikotea (*hallux valgus* ere esaten diogu medikuek), behatz lodiak bere metartatso hezurrarekin duen deformazioa da, behatz hori gainerako behatzen aldera desbideratzen delarik. Zer gertatzen da deformazio horretan? Pertsona horiek behatz potoloa beste behatzen tamaina berekoa izaten dute (edo baita luzeagoa ere), laburragoa izan ordez. Eta gainera arazoa area-

gotu egin ohi da oinetako desegokiak erabiltzeagatik.

Pertsona gazteengan izan ezik, joanikotea ez da bakarrik behatz lodia oinaldean (basean) agertzen den konkor edo bultoa, zoritxarrez beste hainbat ondorio ere izaten baititu. Villas doktoreak azpimarratu zuenez, "50 urtetik gorako pertso-

tan artrosia agertu ohi da lehenengo behatzaren artikulazioetan, eta aldameneko behatzak erpe moduan uzkuatuak edo lokatuak egoten dira, eta oinzola edo oinazpian mina sentitzen da".

Printzipioz gizonezko eta emakumezkoek joanikoteak edukitzeko joera bera dugun arren, emakumeen oinetakoak estuagoak izaten direnez, behatz lodia, luzeagoa, gehiago estutu eta behartzen da. Horregatik mina eta deformazioa areagotu egiten dira urteekin. Eta konponbidea zein da? Kirurgia, bi aukerarekin: behatz lodia kanpoko aldeko konkorra limatzea batetik, edota arazoaren sustraira jotzea eta deformitatea konpontzen saiatzea bestetik ●

◆ JABIER AGIRRE

Bianaldea.

San Gregorioko altxor ezezagunak

Aurreko astean jorratzen genituen Kodeseko monolitoak euskal herritar askorentzat nahikoa ezezagunak badira, zer esan kilometro gutxitara dugun San Gregoriotaz? Sekulako atalde barrokoa erakusten duen tenplua

(baseliza deitzea gutxiestea litzateke nahiz eta mendialdean izan) eta Bazko Irlako estatuak gogorarazten dizkiguten monolitoak, inguruko paisaia osoa begibistan dugun mendixka batean kokatuak; horixe da San

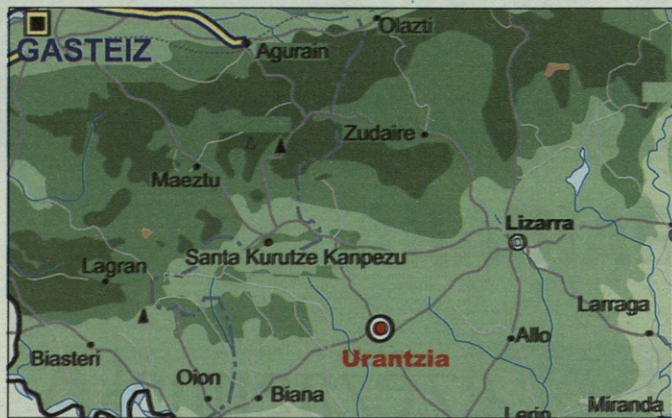
Gregorio, inguruko jendearentzat atseden eta bazkaltzeko lekua, beste guztiontzat harrituta uzten gaituen altxor ezezaguna, baina gero eta gutxiago...

■ San Gregorio monolitoa aurreko paisajeari begira.

■ Urantziako Santa Maria eliza ikusgarria.

IBILBIDEAREN 34.5. KMAN ESPRONTZEDA zeharkatuko dugu, eta berehala Desoio. Biak ere inguruko laborantzaz arduratzen diren herrixkak dira. Azken heritik zuzen, 6,5 kilometrotara aurrean Dorreaga-Torres del Rio agertuko zaigu, Logroñorako bidean. Beste kilometro. batean elizaurrean azalduko gara.

Hilobi Sainduaren eliza oktagonala (XII. mendea) nafar erromanikoaren adibiderik garrantzitsuenetakoa da, eragin islamiarra erakusten duten hainbat elementurekin, hala nola, kapitelen apaingariak edota nerbaduradun kupula. Orain, kilometro pare bat atzera eginez, Urantziarantz zuzenduko gara, tartean Santzol (Burdin Aroko aztarnak dituen) herrixotik pasatuz.

50. kilometroaren inguruan zenbait bidegurutzetan sigi-saga egin ostean. (Erne ibili!). Urantzia dugu aurrean, Ptolomeok aipatutako "Curmonium" erromatarren gainean Erdi Aroan sortutako herria.

Alde zahar osoa bisitatzera merezi badu ere, batez ere XII-XVIII. artean hainbat estilotan eginiko Santa Maria eliza (atari platereskoa, klaustro ojibala, Andra Mari Beltzaren tailua, apaingari barrokoak eta dorre ikusgarria) azpimarratu behar da. Gainera, San Blas ermitaren abside erromanikoa, Erdi Aroko Gaztelako Atea, bere aurreko harlanduzko Zubi Zaharra eta hainbat jauregi aipatu behar ditugu.

■ Desoio laborantzaz arduratzen den herrixka da.

■ Urantziako elizaren kanpandorra.

SAN GREGORIOKO ESKULTURA NATURALAK

Eliza eta Zubi Zaharraren arteko errepidetik, Acedorantz abiatuko gara. Kilometro batzuk eginda daramatzagula, umunean jada monolitorik ikusgarriena eta hurbil duen eliza ikusiko ditugu. Gure zain dauden bailarako jabeak ematen dute.

Urantziatik 5 kilometrotara Muez herria zeharkatuko dugu, monolitorik handienaren pean bizi den herrixka. Hemendik berta-

raino bidea oso aldapatsua da. Herritxo honen ostean, errepi-dearen eskuinaldean bestelako monolitoak ere agertzen ikusiko ditugu, geroago etorriko denaren aperitiboa.

Muezetik bi kilometrora eskuinerantz Sorladarantz abiatuko gara, eta bertara 2,5 kilometrotan ailegatuko gara. San Gregorio mendiaren beste aldean gaude. Herrian sartu aurretik eskumara errepidetxo bat ateratzen da, "San Gregorio" txarto seinalizatzen duena. Herriaren parte altutik, karteletik 50. metrora ezkerrera jo eta gero beti zuzen. 300 metro-ra dugun bidegurutzean eskuinerantz jo, San Gregorio Ostiense tenplu barroko eder bezain eze-

zaguneraino. Basilikatik irten eta 100 metrora ezkerrera aldiz, bidexka bat hasten da, San Gregorioko Monolito itzeletik hurbil dagoen zelai bateraino.

SAN GREGORIO OSTIENSE

Nafarroako Bialaldean, Muez eta Soroslada herritxoaren artean jasotzen den mendixkaren gainean, leku nahiko ezkutatu eta ezezagunean, basilika ederra eta monumentu natural are ederrago batzuk altxatzen dira. Horrela, bi herriak dominatzen dituen mendian "galdurik", euskal herritar askorentzat erabat ezezagun, bisitatzea biziki gomendatzen dugun San Gregorio izeneko osotasun arkitektoniko-natural hau kokatzen da.

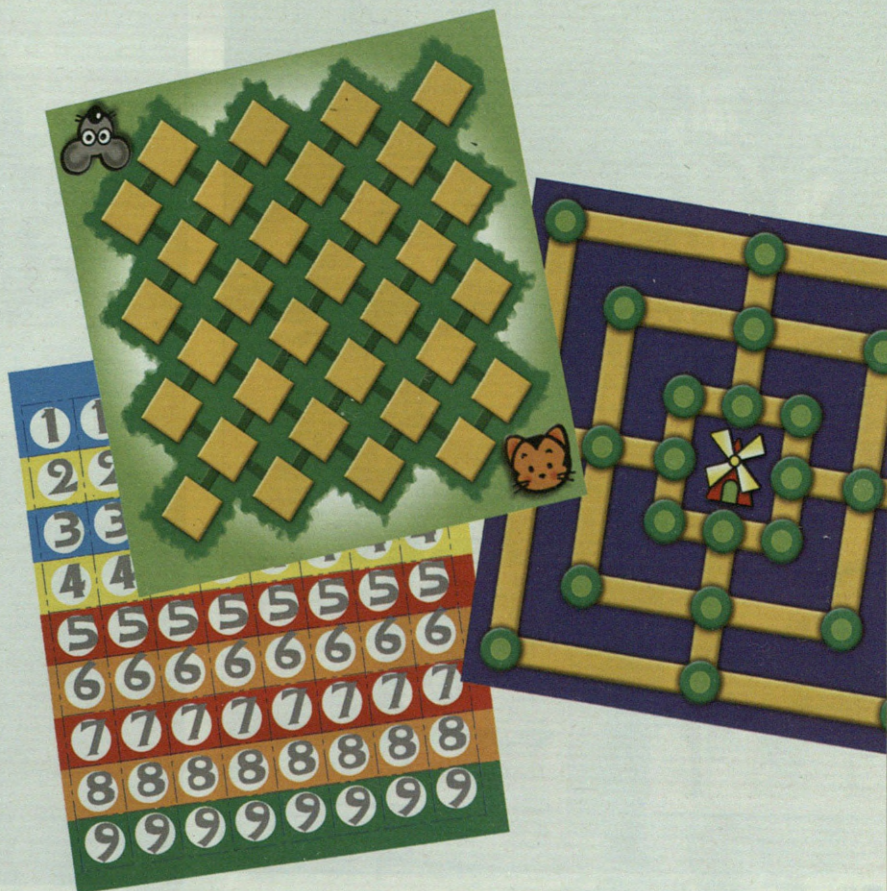
SAN GREGORIOREN BASILIKA

Soroslada (Sorlada) herritik igoz, hauxe da bien artean aurkituko dugun lehenbiziko interesgunea. Arratsalde polita pasatzeko oso egokia den atsedenleku askaldegia baten ondoan kokatua dago, eta bertatik inguruko bista politikak ikusteko aukera ere izango dugu.

Iritsi eta berehala, oso apainduta ikusiko duzuen aurrealdeak harritu egingo zaituzte, ikusten ari zaretena mendiko baseliza arrunta baino, herri garrantzitsu bati dagokion tenplu handia baita. Horrela, barrurantz sartua ageri zaizuen sarrera nagusia apaingarri betetik ikusiko duzue: estatuak, alboetako espiral itxurako zutabeak, kapitel landuak, atearen gaineko armari handia, ondo landutako hormak... Elementu guztien aberastasuna, eliza non kokatzen den kontuan izanda, osotasun harrigarria sortzen dute. Gainera, aurrean dituen, eta beren tartean belarra hazten doan harritzko baldosak, agian falta zaion eta ondo geratzen zaion basa kutsua sortzen diote.

SAN GREGORIOREN MONOLITOAK

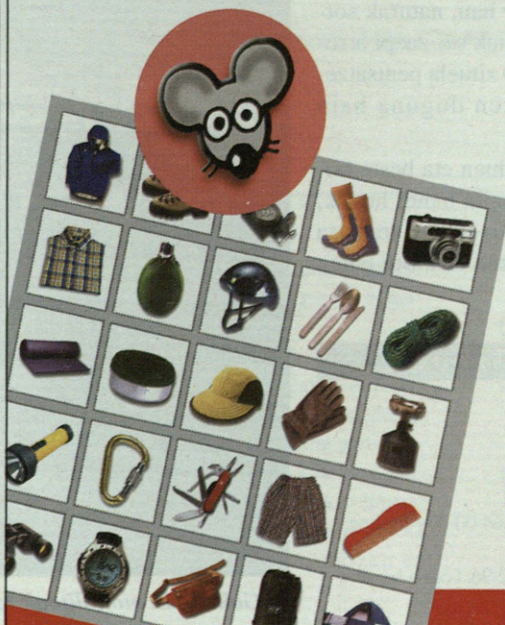
Monolito harrigarri hauek muino honetan zehar barreiatzen dira, lurretik nabarmenki gailenduz. Ikusgarriena, eta zeharo txundituta uzten gaituena basilikatik kilometro batera dago, aparkalekutik hasten den bidezidorra hartu eta handik

Jolastu nahi al duzu?

Astero Mini-jokoak bildumako joko bana oparituko dizu ZABALIK astekariak. Osa ezazu zortzi joko desberdinez osatutako bilduma. Denak dira oso dibertigarriak!

Jolasteko prest bazaude, osa ezazu Mini-jokoak bilduma, doan da eta...

ZaBaLiK

asteburuetako astekaria

Babeslea:

HIZKUNTZA-ZERBITZU OSOAK

BITEZ 1995

ITZULPEN ATARI ELEANITZA

www.bitez.com

www.logos.it

Laguntzailea:

■ San Gregorioko atari harrigarria.

■ Monolitoa paraje ikusgarrian kokatzen da.

100 metrora (aparkalekutik bertatik ere ikusten da).

Monolito izugarri hau Muez herriari eta inguruko bailara osoari begira dago, muinoaren erregea bailitzan, eta guri Rapa Nui edo Bazko Irlako aurpegi-itxurako estatua erraldoi eta misteriotsu horietako bat gogorazi digu, nahiz eta kasu honetan giza itxurarik ez eduki.

Gainera, argiaren arabera tonuak gorrixketatik urdinxketara aldatzen dituen harritzar hau, naturak sortutakoa dela jakin arren, aspaldi gizakiak sei-zazpi arroka hartu eta bata bestaren gainean jarri zituela pentsatzeko tentaldia sortzen digu, behatzen duguna hain harrigarria baita.

Horrela, 20 bat metroko garaiera duen eta beste txikiago baten alboan kokatua dagoen haitz handi honek, arroka naturala baino gizakiak sorturiko estatua traketsa ematen du, inoiz amaitu gabeko estatua erraldoi baten hasiera.

Informazio Praktikoa

URANTZIA

Jatorduan:

Mavi Bar-Jatetxea- La Sema 2.

Jan eta lo egiteko:

**Hotel Mónaco- Plaza del Coso 22. ☎ 948- 64 00 00 / 01. Log. bikoitza 4.950 pzta.

**Hostal Ezequiel- La Sema 14. ☎ 948- 64 02 96. Logela bikoitza 4.800-5.500.

■ Goialdetik monolitoak Muez herria zaintzen du.

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

ALBAROREN ADINA

40 urte bete berritan, Albarok kirurgia plastikoa egitea deliberatu zuen. Ebakuntzan dirutza polita gastatu zuen arren, oso gustura geratu zen emaitze-kin.

Biharamunean, ezagunik ez topatzeko asmoz Donostiara joan zen trenez. Iritsi eta geltokiko kioskoan aldizkari batzuk erosi zituen. Ordaintzerakoan hauxe galdetu zion saltzaileari:

- Barkatu, baina esango al zenidake, zure ustez, zenbat urte ditudan?
- Begiratu batean... 32 edo esango nuke.

- Nahi bai... 40 urte ditut!
- Bada, ez duzu inondik ere horren zaharra ematen. Eta nola lortzen duzu? Formal eta formol?

Paseotxo bat eman ondoren, jatetxe batera sartu zen. Bazkaltzeko behar zuena aukeratu eta zerbitzariak entsalada ekarritakoan:

- Atrebentzia ez bada,... zenbat urte naizela esango zenuke?
- 30 bat edo?
- Bai zera! Baita hamar gehiago ere!
- Aizu, bada eman behar didazu gaztetasun erregimen horren errezeta.

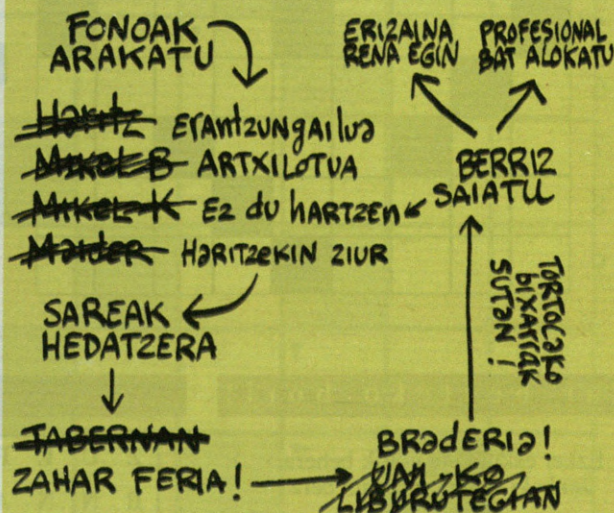
Pozaren pozez, pelikularen bat ikusteko gogoia piztu zitzaion Albarori. Zinemara hurbildu, txartela erosi eta barrura. Bere lekuan jarri eta instantera amona xahar bat eseri zitzaion aldameneari. Filma hasi bitartean, Albarok galdera bera egin zion:

MANIXT
MANIXT
MANIXT

22PIAK
BATMAN

Asteko Lokuzioa

EGITORGASMOA

Orgasmo bat edukitzeko egitasmoa, inorekin oheratzeko proiektua

BA AL DAUKANK EGITORGASMORIK GAURKO?

PLANES PARA FOLLAR / ÊTRE SUR UN COUP / A FUCK LINED UP

- Ezetz asmatu nik zenbat urte ditudan. Amonak begirada zorrotzez goiti beheiti erreparatu eta:

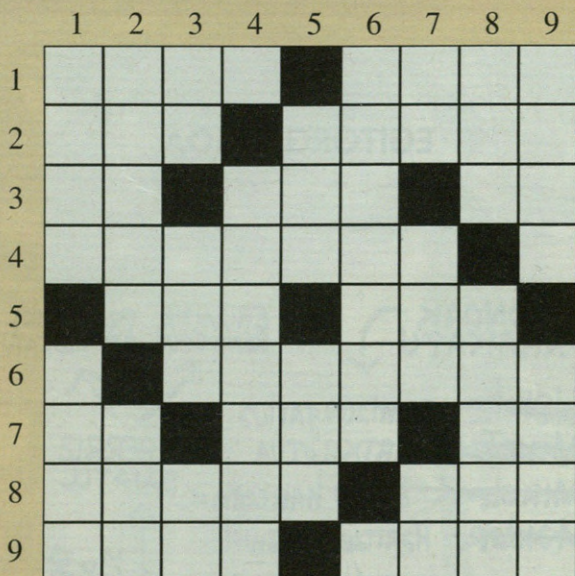
- Hara! Nik 83 urte ditut eta ikusmena ia galduta daukat. Pelikulak ere, ikusi baino gehiago, entzun egiten ditut. Baina nik badakit gizonezkoen adina asmatzeko modua. Utz iezadazu eskua zure galzetan sartzen eta kokkabiloekin hamar minutuz jolasean ibili ondoren, baietz zure adina asmatu! Eta asmatzen ez

badut nire herentzia zuretzat!

Inguruan inor ez, herentziaren eskaintza tartean eta adina asmatzeko arrisku gutxi... Albarok eskua sartzen utzi zion amonari. Eta handik hamar minutura:

- Badakit, zuk 40 urte dituzu!
- Baina hau ezin liteke. Nola asmatu duzu? - Albarok-.
- Erraza! Gaur goizean zure atzean nengoen geltokiko kioskoan!

Hitz gurutzatuak

EZKER ESKUIN

- 1.- Aukera, denbora. Hitzez adierazi.
- 2.- Garoa. Izana. 3.- Musika nota. Beldur. Ukatzeko.
- 4.- Itzali. Iodoa. 5.- Infin., umatu. Eguzki. 6.- Nitrogenoa. Akita-
niako bisigodoen erregea (484-507). 7.- Interjekzioa. Ald., jar-
dun. Oinarrizko edari. 8.- Toki hartarat. Bete.
- 9.- Gaueko argi. Gipuzkoako ibaia.

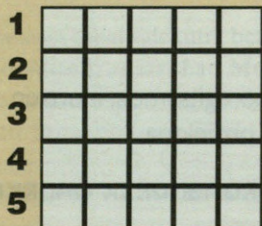
GOITIK BEHERA

- 1.- Jira. Gura. 2.- Lursail, orube. Joan den urtean.
- 3.- Herri hizkeran, eta. Sortu zintuena. Jainko egiptoarra.
- 4.- Bokala. Italiako biztanle. 5.- Gabezia. Ardi, hitz elkarketan.
- 6.- Eguzki aldera dagoen aldea. Oxigenoa. 7.- ... egin, begiratu.
Infin., ukitu. Ez eme. 8.- Emakume izena. Begiz jo.
- 9.- Hitlerren jarraitzaile. Nahastura trinkoa.

Ekar bosteko hori!

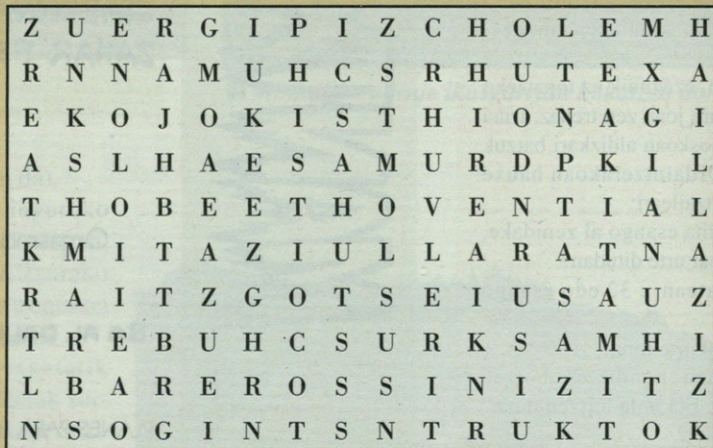
Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1 2 3 4 5

1. Oheratu. 2. Oholtza. 3. Egur
landuak. 4. Atsegina. 5. Molus-
kuen maskorreko gai zuri gogor.

Letra Zopa

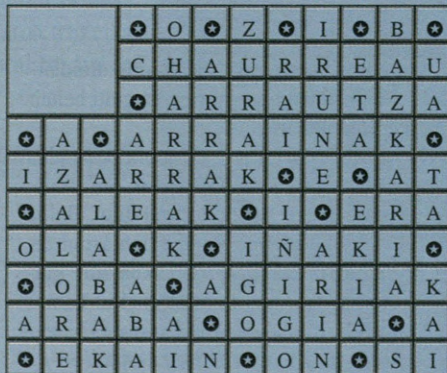
Aurki itzazu
letra zopa
honetan 8
konpositore
erromanti-
koren
deiturak.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

TENAMUOAPCAKRAOG
UVIHAENDELOTAUEA
RIPAGSUENLIRTZLR
EVOATZKSLURREBEK
NAIMONTEVERDILEI
ALPAKGCSIRANOKLA
ODENARISELOGREPI
TILIUINDTNULANMI
OAEPOSTRISLBNOUR
JLARAITTALRACSUT

8ko txikian

1. Zakilote. 2. Bakailao. 3. Garatza. 4. Traketsa. 5. Itsututa.
6. Iturriak. 7. Gaizkina. 8. Erantzun. 9. Lanuztea. 10. Lokaztia.
11. Arratoia. 12. Itogarri.

Hitz gurutzatuak

Ezker-eskuin: 1. Lana. Usoa. 2. Ele. Oratu. 3. Ma. Art. Ez. 4. Abe-
reak. O. 5. Ala. Ron. 6. B. Azioera. 7. Az. Oia. Ur. 8. Bizar. Ere. 9.
Alak. Ilea.

Goitik-behera: 1. Lema. Baba. 2. Alaba. Zil. 3. Ne. ELA. Za. 4. A.
Arazoak. 5. Ore. TIR. 6. Urtarora. I. 7. Sa. Kor. El. 8. Ote. Neure. 9.
Auzo. Area.

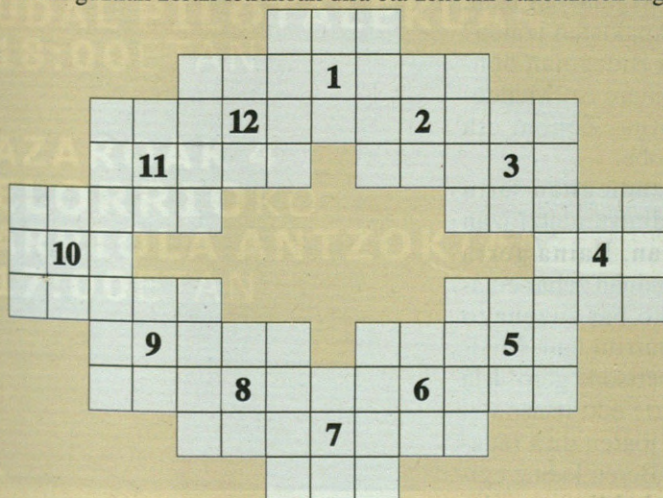
Hitz Gezidunak

	Deitura	Hegaztien mutur	Musika nota	Arkuak	Auzoa
	Elezaharra	Segadak	Her. hizk., Teresa	Har ezak!	
	Mahai joko			Bururatu	
	Ozeaniako artxipelagoa			Sasoi	
Behazuna	Lekaimea				Lehena eta azkena
Gazte heldu gabe	Edari al-koholdun				Bokala
			Enara		
			Bokala		
Igandea				500	Kanpo
Pulamendua				Musika nota	Zango atala
			Luke, hari		
			Azti ezaguna		
Röntgen	Edari al-koholduna			1	Kontso-nantea
Jardun	49			Utik!	Nor atzizkia
		2000an		Izena	
		Bokala		Bokala	
Bihiak, garauak			Mendiko atea		

Pertsonaia: Euskal txirrindularia

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Zoraldia
- 2.- Arrain mota
- 3.- Etsaiak, aurkariak
- 4.- Soilik hizkuntza bat dakiena
- 5.- Ikastaro
- 6.- Atea zaintzen duena
- 7.- Onetsi, onartu
- 8.- Sarrienik
- 9.- Berdindu, kitatu
- 10.- Ziria sartu
- 11.- Herri kirol mota
- 12.- Zuzena, zilegi

ALBERTO ELOSEGI

ANDONI EGAÑA

APAKISTAN

Gurean, osaba-izebak adarra jotzen ari ziren gure mutikoari, azken aldiko berririk nagusienak zenbateraino uler-tzen zituen jakin nahian.

- Ikusi al huen hegazkinek dorreak nola jo zituzten?

- Bai -erantzun zuen mutikoak-.

- Eta ba al dakik nork jo zituen?

- Bai, gaiztoek -ez zuen dudarik egin umeak-.

- Eta nor dira ba, gaiztoak? -segi zuten osaba-izebek xaxati-.

- Bin Landen!

- Eta ba al dakik nola izena duen Bin Landenen ezkutalekuak?

- Apakistan! -erantzun zuen mutikoak lasai ederrean-.

Bai erantzunen logika eta bai herrialdearen izen nahasia, ulergarri dira ume batentzat. Ez da hori kezkatzen nauena. Kezkatzen nauena da, lagun baten arabera, estatu batuarren batez besteko adimen-adina hamar bat urtekoa dela, eta agintariena zazpi-zortzikoa. Hain zuzen ere gure mutikoaren adin berbera!

USTE dut gainera, gaiztoak bereizterakoan, gaiztoari izen jakin bat egokitzekoan eta herrialdearen izena asmatze orduan... elkarren parean dabilzala. Zer axola zaió Bushi Afganistan izan, izan Pakistan, edota Apakistan izatea? Bidania, Goiatz edota Bidegoian bonbardeatzea adinaxe. Batere ez. Mendekua hartzea zen kontua. Zenbat eta larriagoa, orduan eta hobe.

Ez dut filosofia handiegitan sartu nahi. Askotxo eta berdintsu idatzi izan da gai honen inguruan. Baina gerra piztu den honetan (munduan zehar ematen ari den gerratariko bat zuzenago esanda) teknologiak harritu nau. Misi-lek, zehazki. Iaioa da pertsona gero! Irla batetik jaurtitzen dituzte edo itsasontzi batetik. Behe behetik joaten dira radarrek suma ez ditzaten. Beren kabuz egiten dituzte terrenoak baldintzaturiko

gorabeherak. Eta ezustekoren bat tartekatzen bada, unean unean hura gainditzeko gai dira beren inprobisazio sistema garatuz. Eta nik uste nuen pertsona ona izatea iaioa izatea baino samurragoa zela! Oker nengoen.

GPSena ere orain jakin dut, gerraren kariaz. Mendizale, itsagizon, telebista eta gainerakoek hainbeste erabiltzen duten tramankulu hori, zibila denentzat omen da sekula zeharo zehatza. Oker txikiren bat ba omen du beti. Legez. Militarrek behartuta. Zehatzak, Arma-denak baino ez omen dira. Badaezpada.

GERRAREN honek beste gogoeta bat ere erantsi dio nire buruari. Kirolak bizi gaitu gaur egun. Akaso halaxe egokituko zen, baina Irakeko gerra piztu zenean, gauerdia pasatxo zen, eta irratiz entzun ahal izan genituen lehen danbatekoak, Jose Maria Garciaren programaren etenaldi batean. New Yorkekoa gertatu zelarik, Julian Retegik eman zigun albistea, Eratsunen bazkalondoan bertsoan ari ginela. Eta joan zen jaian ere, ordenagailuan eten bat egin eta irratian futbola jartzea pentsatu nuen, Erreala nola ari zen jakiteko.

A zer sorpresa hartu nuen! Bi eta zero Erreala aurretik. Bushena, tamalez, espero nuen ●

“Uste dut gainera, gaiztoak bereizterakoan, gaiztoari izen jakin bat egokitzerakoan eta herrialdearen izena asmatze orduan... elkarren parean dabilzala. Zer axola zaió Bushi Afganistan izan, izan Pakistan, edota Apakistan izatea? Bidania, Goiatz edota Bidegoian bonbardeatzea adinaxe. Batere ez. Mendekua hartzea zen kontua”

Euskal

Herriko

Bertsozale

Elkartea

AZKEN-LAUDENAK

URRRIAK 21
DONIBANE GARAZIKO
VAUBAN ZINEMAN
16:30ETAN

URRRIAK 27
LEGAZPIKO
BIKUINA KIROLDEGIAN
18:00ETAN

URRRIAK 28
AMURRIOKO
UDAL PILOTALEKUAN
17:00ETAN

BERTSOLARI TXAPELKETA NAGUSIA 2001

AZAROAK 3
LESAKAKO
UDAL PILOTALEKUAN
18:00ETAN

AZAROAK 4
ELORRIOKO
ARRIOLA ANTZOKIAN
17:00ETAN

www.bertsozale.com

Lagun Aro Bizitza eta Istripu aseguru bat kontratatzen duzunean, berez pertsonen arduratzen diren pertsonak kontratatzen ari zara

Lagun Aro Aseguruetan Bizitza eta Istripu Aseguru osatu, azkar eta baliagarri bat aurkituko duzu. Baina batez ere pertsonak aurkituko dituzu. Zure arazoak entzun, ulertu eta konpontzen lagunduko dizuten pertsonak. Hasieratik ohartuko zara onena ematearren lan egiten dugula. Zure neurrira

egindako aseguru bat diseinatuko dizugulako.

Kontuan izanik zure etxea, zure egoera eta zure premiak. Eta benetako orduan, hortxe egongo gara zugandik are eta hurbilago. Behar duzun erantzuna emanaz. Uste dugulako aseguruetan gauzak modu batean bakarrik egin daitezkeela, ongi eginez.

Grupo Caja Laboral
Euskadiko Kutxa Taldekoa

SEGUROS LAGUN ARO
ASEGURUAK

Erantzuten duen asegurua

Etxea • Istripuak • Bizitza • Automobila • Aurrezkia